

**Удружење судија
прекршајних судова РС**

САВЕТОВАЊЕ СУДИЈА ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**Копаоник,
23.-25. октобар 2013.**

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

САДРЖАЈ

Материјално правне одредбе Закона о прекршајима.....	3
Проф.др Наташа Мрвић Петровић	
Прекршајни налог.....	16
Судија Милан Мариновић	
Измене у систему прекршајних санкција.....	32
Др Мирјана Шушњара	
Поступак принудног извршења у новом Закону о прекршајима.....	54
Судија Дејана Ђорђевић	
Споразумијевање о санкцији као поједностављена форма поступања у прекршајним стварима у Републици Српској.....	75
Проф. др Љубинко Митровић	
Захтев за покретање прекршајног поступка (ne bis in idem).....	85
Судија Миланка Димитријевић	
Одредбе о достављању у новом Закону о прекршајима.....	104
Судија Слободан Маринковић	
Обавеза усаглашавања царинског закона са Законом о прекршајима РС.....	125
Мирјана Оташевић Лушић	
Замена новчане казне у казну затвора или рада у јавном интересу према новом Закону о прекршајима.....	131
Судија Сунчица Савић	

Проф. др Наташа Мрвић-Петровић
научни саветник Института за упоредно право у Београду¹

МАТЕРИЈАЛНО - ПРАВНЕ ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА

Увод

Новим Законом о прекршајима, који је донет 25. јула 2013. године учињене су извесне измене у материјално-правним одредбама које се односе на прекршај, одговорност за прекршај и модалитете извршења прекршаја (главе I-III, чланови 1-31). Већином су ове измене усмерене на значајније усклађивање института материјалног дела прекршајног права са решењима прихваћеним у кривичном праву, али има и особених решења код појма прекршаја и одговорности за прекршај на које треба посебно указати. Сврха овог рада јесте да објасни разлоге учињених измена и, у мери у којој је то могуће, да истакне какве ће то имати последице на суђење за прекршаје. Анализом су обухваћена следећа питања: промена концепције прекршаја, општи разлози искључења противправности, модалитети извршења прекршаја и одговорност за прекршај.

Шта доноси промена законске дефиниције прекршаја и измена материјално-правних одредби Закона о прекршајима?

Први пут је доношењем Закона о прекршајима из 2005. године прекршај дефинисан као *противправно скривљена извршена радња која је прописом надлежног органа одређена као прекршај*, док је у Кривичном законнику (у члану 14 став 1 садржана слична дефиниција кривичног дела). Сличне законске дефиниције биле су последица настојања да се по сваку цену истакне сличност кривичних дела и прекршаја. Међутим, такве дефиниције не омогућавају да се направи ни материјална ни формална разлика између те две различите врсте казних дела (макар се та разлика сводила на квантитативну). То отежава адекватно разграничење кривичног дела од прекршаја не само приликом прописивања тих деликата, него и током примене законских решења у пракси, јер доводи до појаве вишеструке или паралелне кажњивости на коју јудикатура Европског суда за људска права скреће пажњу због повреде начела *non bis in idem*. Осим тога, ранија законска дефиниција је доводила до појаве да се у судској пракси непотребно инсистира на утврђивању елемента кривице, за коју је у крајњем, код прекршаја, довољно да је учинилац из нехата предузео радњу извршења прекршаја. А то је судији јасно већ из чињеничног описа догађаја по околностима у којима је конкретни учинилац деловао, будући да су прекршаји по правилу формални деликти који се извршавају нечињењем.

¹ Проф. др Наташа Мрвић-Петровић је научни саветник Института за упоредно право у Београду и професор Правног факултета Универзитета Унион у Београду.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Нарочити недостатак раније дефиниције прекршаја било је наглашавање елемента „скривљене радње“ а то се могло односити само на оне прекршаје које изврше физичка лица, а не и на прекршаје правних лица. Како се у савременом казненом праву све више инсистира на казненој одговорности правних лица (па је, да подсетимо, у Републици Србији 2008. године предвиђена поред прекршајне и привредно-преступне чак и одговорност правних лица за кривична дела), било је неопходно да се исправе мањкавости раније законске дефиниције, која је противречна одредбама које регулишу одговорност за прекршај различитих субјеката: физичког лица, предузетника, одговорног лица у правном лицу, државном органу или организацији и правног лица.

Према новој одредби члана 2. Закона о прекршајима прекршај је *противправно дело које је законом или другим прописом надлежног органа одређено као прекршај и за које је прописана прекршајна санкција*. Из овакве дефиниције произилазе следећа четири битна обележја прекршаја:

- дело прекршаја,
- противправност,
- одређеност у одговарајућем пропису, и
- прописаност прекршајне санкције.

Реч „радња“ замењена је подеснијом „дело“, елемент кривице (скривљена радња) више није садржан у дефиницији прекршаја, која је допуњена новим формалним и атрибутивним обележјем: санкцијом прописаном за прекршај². Таква дефиниција у већој мери изражава специфичну правну природу прекршаја као деликта који може да има како одлике „иступне кривице“ тако и „полицајног дела“ (како су називани у нашој ранијој теорији и законодавству), за који могу одговорна бити физичка лица, али и правна лица, а лакше је и у мањој мери морално прекорљиво од кривичног дела. Може се ставити приговор да се садашњом дефиницијом два пута предвиђа обележје одређености у пропису. Разлог је што прописаност прекршајне санкције представља технички критеријум по коме се разграничавају слични прекршаји и кривична дела. Збуњујући израз „скривљена радња“ се више не користи у законској дефиницији, али се о кривици учиниоца - физичког лица итекако води рачуна јер је она основ његове одговорности за прекршај. А утврђивање те одговорности је претпоставка кажњивости учиниоца прекршаја. Суштина прекршаја јесте да је то противправно понашање човека (*nullum crimen sine actione, sine iniuria*). Једино вољно предузето људско понашање (дело) може бити прекршај.

Поједина обележја прекршаја из члана 2 прецизирана су у наредним члановима. Тако се на обележје одређеност у пропису односе чланови 3. и 4. У члану 3. указује се на значај начела законитости при прописивању прекршаја и прекршајних санкција, док се у члану 4. одређује којом врстом прописа (по њиховој општости и с обзиром на доносиоца) могу бити прописани прекршаји и те одредбе нису суштински мењане.

² То обележје је било присутно у ранијим законским дефиницијама прекршаја (у Закону о прекршајима којима се повремено савезни прописи из 1977. и републичким Закономима о прекршајима из 1973, 1979 и 1989. године).

На први поглед се чини да је промена дефиниције прекршаја вратила уназад реформу прекршајног законодавства, јер више нема упадљиве сличности са дефиницијом кривичног дела. За такву бојазан нема разлога. Прво, инострани примери показују да законске дефиниције јавноправног деликта нису нужно садржане у законском тексту (што указује да нису неопходно за примену закона). Друго, законске дефиниције прекршаја се (мање или више успешно) стално прилагођавају концепцији прекршаја и статусу прекршајног права у правном систему. При томе, опште прихватљиве теоријске дефиниције прекршаја нема, у упоредним законодавствима су примењени различити концепти прекршаја, а примери из прекршајног законодавства некадашње Југославије и Србије указују на да није необична учестала промена законских дефиниција прекршаја³. Треће, законске дефиниције прекршаја и кривичних дела не треба да буду сличне, јер се ради о различитим јавноправним деликтима, па тако дефиниција треба да изрази (у мери у којој је то уопште могуће) у чему је *differentia specifica* прекршаја. Најзад, као и до сада ће се судије суочавати са потребом да прво утврде да ли постоје објективна обележја конкретног прекршаја а тек потом се процењује кривица физичког лица, као услов кажњивости (што ће бити потребно образложити у судској одлуци). Јер, људско понашање чини чињенични супстрат прекршаја који указује на објективну страну тог неправда који се најпре установљава код свих казних дела, док се кривица накнадно утврђује.

Према ранијем правном ставу, „с обзиром да је кривица битно обележје свих прекршаја, морају се у образложењу пресуде дати разлози о облику виности“⁴. Без обзира на промену законске дефиниције, како је кривица основ одговорности и услов кажњивости физичког лица (као и одговорног лица у правном лицу, државном органу или предузетника, чија се одговорност процењује по истим критеријумима) и убудуће ће постојати потреба да се у конкретној пресуди увек утврди постојање и степен кривице учиниоца.

Противправност се посебно не доказује, јер произилази из одређености прекршаја у одговарајућем пропису. Међутим, окривљени се може позивати на опште разлоге искључења противправности (чланови 13-15) или на посебне разлоге прихваћене обичајима (пристанак оштећеног и слично), овим законом (поступање по наредби претпостављеног које искључује одговорност одговорног лица у смислу члана 30. ст. 2) или другим прописом који се примењује у конкретном случају. Одређеност у закону или другом пропису надлежног органа процењује се у складу са члановима 3. (начело законитости) и 4. који регулише врсте правних аката и доносиоца овлашћеног на прописивање прекршаја.

Одредбе о временском и просторном важењу прекршајног законодавства, као и о времену и месту извршења прекршаја нису мењане. Јер, велики проблем у судској пракси представља учестала промена материјалних прописа којима се прекршај одређује. Због тога се дешава, нарочито када се примењују бланкетни прописи, да судија учини повреду закона тако што истовремено у одлуци наведе два прописа или комбинује елементе бића прекршаја из два прописа донета у различито време или изрекне казну по једном, а заштитну меру по другом

³ С. Пихлер, «Прилог о појму прекршаја», у зборнику: Прекршајна одговорност, Београд, 2002, стр. 7-8; Н. Мрвић-Петровић, «Концепција прекршаја у упоредном праву», исти зборник, стр. 37-44 и у: *Прекршаји у правном систему Југославије*, Београд, 1989, стр. 35.

⁴ Правни став са седнице Вишег прекршајног суда у Београду, 25. марта 2011, *Правни информатор*, 3/2012.
☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs -
info@usudorek.org.rs

пропису и слично. Таква одлука се може нападати редовним правним средством због битне повреде закона и битне повреде поступка, јер се ради о неразумљивој и противречној одлуци. Такође, нови Закон о прекршајима свакако ће отворити питање примене закона блажег по учиниоца које се, код материјалноправних одредби може односити на услове заснивања одговорности за прекршај, дејства нужне одбране, крајње нужде, силе и претње и правне и стварне заблуде, будући да су ти институти сада нешто другачије регулисани.

Процесни принцип забране поновног суђења у истој ствари регулисан је потпуније: не само у односу на нови прекршајни поступак, него и у односу на друге казнене поступке који би се могли водити за понашање које истовремено има обележја прекршаја, сличног кривичног дела или привредног престапа како би се спречила пракса вишеструке кажњивости за сличне прекршаје и кривична дела којом се крши Европска конвенција о људским правима и основним слободама (Протокол 7 уз Конвенцију). Јудикатура Европског суда за људска права упозорава да се и поред разлике у обележјима бића између прекршаја и сличних кривичних дела не може два пута водити судски казнени поступак у истој ствари, него надлежни државни орган (у овом случају јавни тужилац) мора на време оптирати који ће правни пут изабрати.

Како су сада употпуњени разлози за искључење противправности?

Важећи Закон о прекршајима на сличан начин као и Кривични законик регулише институте нужне одбране, крајње нужде и силе и претње. Сви ови тзв. општи разлози искључења противправности имају исто дејство као и у кривичном праву, јер се сматра да нема прекршаја ако је учињен под таквим условима. Законске дефиниције нужне одбране (у члану 13. став 2) и крајње нужде (у члану 14. став 2) исте су као и у кривичном законодавству Републике Србије, па се зато и услови за постојање нужне одбране и крајње нужде процењују на исти начин као у кривичном праву. У сваком случају се ради о процени чињеничних питања који се разликују у конкретним ситуацијама.

Изменама досадашњег начина регулисања нужне одбране и крајње нужде настојало се да се у још већој мери прекршајно законодавство усклади са кривичним. Тако су сада казнена дејства нужне одбране и крајње нужде регулисана слично као и у кривичном законодавству. У случају да се установи да је лице предузело радњу извршења прекршаја у нужној одбрани или у крајњој нужди - нема прекршаја. Ако је дошло до прекорачења граница нужне одбране, тако што одбрана није била сразмерна нападу (била је јача него што је било потребно), учинилац се може блаже казнити, а ако је до прекорачења дошло под нарочито олакшавајућим околностима, учинилац се може ослободити од казне. Слично је и са извршењем прекршаја у прекорачењу граница крајње нужде: учинилац се може блаже казнити, а ако је до прекорачења дошло под посебно олакшавајућим околностима, учинилац се може ослободити од казне. Ослобађење од казне (члан 44) је новина која до сада није постојала у прекршајном законодавству, која подразумева да се изриче пресуда којом се лице оглашава одговорним за прекршај, али се ослобађа од казне. Будући да подразумева осуду, лице ослобођено од казне се сматра прекршајно кажњеним и уводи у одговарајући казнени регистар. То је свакако неповољније по учиниоца од ранијег законског решења којим је било предвиђено да неће одговарати за прекршај учинилац који прекршај учини под нарочито олакшавајућим околностима у прекорачења граница нужне одбране или крајње нужде. На први поглед се чини да је реч о важним изменама Закона о прекршајима, али ово усклађивање са кривичним законодавством у погледу казnenих дејстава

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

прекорачења нужне одбране и крајње нужде под посебно (или нарочито) олакшавајућим околностима нема велики практични значај, јер су ретки случајеви у којима се прекршај чини у таквим условима.

Закон, међутим, није предвидео одредбу по којој би примена института крајње нужде била искључена у односу на лица која су била дужна да се излажу одређеној опасности, али би суд у сваком конкретном случају морао да процењује да ли је припадник одређене професије која је повезана са ризицима био дужан да се излаже опасности или не, јер од тога зависи оцена да ли је поступао супротно својим професионалним обавезама, тј. да ли је учинио прекршај или не. При томе суд мора испитивати врсту и интензитет такве опасности којој је лице било дужно да се изложи (јер се свакако не може очекивати од сваког да се изложи смртној опасности или ризику озбиљног телесног повређивања).

Институт силе и претње, као разлога за искључење противправности је регулисан на потпуно нови начин, и то уз уважавање разлике између одољиве и неодољиве силе, као и у кривичном законодавству, јер је у Закону из 2005. године изједначено дејство одољиве и неодољиве силе. Закон о прекршајима сада прави ту разлику и у члану 15 ст. 1 предвиђа да нема прекршаја ако је учињен под дејством неодољиве силе, док се у ставу 2 истог члана прописује да се учинилац који прекршај учини под утицајем одољиве силе или претње може блаже казнити, уколико нису испуњени услови да се сила и претња сматрају нескривљеном опасности (код института крајње нужде). Потреба за повезивањем та два института постоји, јер се коришћење силе или претње може сматрати нескривљеном опасности која се отклања прекршајем (на пример, када је возач био приморан да начини саобраћајни прекршај пошто му сувозач прети пиштољем, или да би избегао директни судар јер се њему у сусрет непрописно креће друго возило (када то кретање представља компулзивну силу). Примена крајње нужде је тада повољнија ситуација по окривљеног од могућности блажег кажњавања у случају одољиве силе или претње. Стога, у случају да је прекршај учињен под дејством одољиве силе или претње, судија би требало да испита да ли постоје услови за примену института крајње нужде (као повољнијег за окривљеног јер може искључити постојање прекршаја), а потом, ако ти разлози не стоје, факултативно може учиниоцу ублажити казну. Ново законско решење у већој мери је усаглашено са кривичним законодавством, али је за окривљене неповољније у односу на постојеће по коме је сваки вид силе искључивао постојање прекршаја.

Које су измене код саучесништва у прекршају?

Институт саучесништва је у основи регулисан на начин сличан као до сада. Генерална сличност постоји и са решењима прихваћеним у кривичном законодавству. Одредбе о саучесништву у прекршају и одговорности саучесника имају нешто мањи практични значај у прекршајном судском поступку у односу на кривични, због тога што се код саучесништва захтева већи степен кривице (умишљај) са којим је неопходно да поступају саучесници у ужем смислу (подстрекачи, помагачи), док се за прекршаје већином кажњава онда када су учињени из нехата (а самим тим изостаје могућност планирања извршења прекршаја, подела улога и предузимања појединих активности у том циљу, што би све било својствено деловању са умишљајем). Према томе, разграничење улога саучесника у ужем смислу и утврђивање граница њихове одговорности може се поставити код малобројнијих прекршаја (на пример, царинских) за које је потребно утврдити да су учињени са умишљајем.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Како су у прописима о прекршајима описане само извршилачке радње, кажњавање саучесника се врши довођењем у везу општих одредби о врстама саучесништва и одговорности саучесника из чланова 23. до 26. Закона о прекршајима и конкретног прописа у коме је садржан прекршај за који се води поступак.

Деловање саучесника мора бити обједињено објективно и субјективно. Са објективне стране, њихове активности су тако повезане да чине природну и логичну целину, јер је прекршај резултат њихових заједничких напора. Субјективна веза се изражава кроз свест сваког саучесника понаособ о повезаном деловању с другим саучесницима. Свест о заједничком деловању претпоставља увек умишљај о самом саучесништву (па зато помагачи и подстрекачи одговарају само за умишљајно предузете радње), док је у односу на сам прекршај довољан нехат (на страни непосредног извршиоца, односно саизвршиоца).

Од саучесништва треба разликовати случајеве паралелног извршилаштва које је веома често у прекршајима због тога што, иако делују у исто време, учиниоци немају свест о заједничком деловању (на пример, када оба актера саобраћајне незгоде крше саобраћајне прописе) као и случајеве нужног саизвршилаштва (као код прекршаја туче из Закона о јавном реду и миру, јер туча подразумева учешће најмање два лица).

Саучесници који непосредно заједнички учествују у извршењу прекршаја прихватајући га као свој (саизвршиоци) имају истакнутију улогу у односу на подстрекаче и помагаче, што је формално изражено тиме што закон прво регулише саизвршилаштво као најтежи облик саучесништва. У члану 23. (исто као и у члану 22. ранијег Закона о прекршајима) предвиђа се да саизвршилаштво постоји ако више лица учествовањем у радњи извршења прекршаја заједнички учине прекршај или остварујући заједничку одлуку другом радњом битно допринесу извршењу прекршаја. Тиме се прави разлика између два вида саизвршилачких радњи: оних које су прописом о прекршају предвиђене као радње извршења конкретног прекршаја и „других радњи којима се битно доприноси извршењу прекршаја“. Те друге радње могу бити радње подстрекавања или, чешће, помагања, које су под конкретним околностима тако биле значајне да извршилац без деловања подстрекача или туђе помоћи није могао учинити прекршај. Када ће поједине такве радње задовољавати квалитет да се сматрају саизвршилачким, фактичко је питање, али је у сваком случају неопходно утврдити да је предузимајући другу радњу (а не извршилачку) саизвршилац поступао у складу са заједничком одлуком (изричитом или прећутном, донетом пре започињања прекршаја или у току његовог извршења). Саизвршиоци могу прекршај да изврше са умишљајем или из нехата, па чак поједини од њих могу у истој прилици поступати из нехата, а други са умишљајем. Одредба о границама одговорности саизвршилаца је недостајала у Закону о прекршајима и зато је сада, према предлозима који су потекли из судске праксе, том одредбом Закон употпуњен (члан 26. ст. 1).

Законски текст не садржи детаљније одредбе о границама одговорности подстрекача и помагача, па ипак, из генералне прихваћености теорије лимитиране акцесорности произилази да за њихову одговорност није неопходно да је извршилац и одговоран за прекршај (на пример, зато што је дете, неурачунљив или је деловао у неотклоњивој стварној заблуди итд.). У том смислу се до сада изјашњавала и судска пракса.

Однос између појединих врста саучесништва постављен је тако да тежи облик саучесништва искључује лакши (који је његов претходни стадијум). Зато ће се лице које истом

приликом изврши и подстрекавање и помагање, казнити само за радње подстрекавања, будући да постоји привидни идеални стицај по основу супсидијаритета.

Због чега се уместо прекршајне одговорности користи одговорност за прекршај?

Закон о прекршајима из 2005. године у глави III регулише „Прекршајну одговорност“, а сада се у новом Закону о прекршајима користи израз „Одговорност за прекршај“ и потпуније регулишу услови за заснивање те одговорности. Изнете сугестије на јавној расправи 2012. године показале су да израз „прекршајна одговорност“ може бити неправилно схваћен као синоним изразу „прекршајноправна одговорност“. Прекршајноправна одговорност, као и свака друга врста правне одговорности испољава се као обавеза одређеног субјекта да извршава обавезе прописане правном нормом. Субјект који не изврши одговарајућу обавезу дужан је да трпи последице (у овом случају прекршајне санкције) због таквог свог понашања⁵. Сви видови правне одговорности (кривичне, прекршајне, управне, грађанскоправне и слично) имају несумњиву социјалну функцију да се успостави првобитна социјална равнотежа нарушена повредом правне норме. У суштини, израз одговорност је у овом контексту употребљен на начин прописивања (проскриптиван), јер се њиме правно заснива обавеза субјекта да нешто учини или не учини под претњом примене правне санкције.

За разлику од таквог схватања прекршајноправне одговорности, израз „одговорност за прекршај“ (или како се до сада користио „прекршајна одговорност“) подразумева да се одговорност процењује субјективно и то на начин приписивања (аскриптивно) субјекту који подлеже одговорности. Субјекту се урачунава у одговорност чин који је предузео тек ако је знао шта предузима и при том вољно и слободно деловао. Сваки недостатак знања, ограничење воље или слободног деловања доводи до смањења или искључења одговорности (што су истовремено разлози за блаже санкционисање или одустанак од примене санкције према њеу). У том смислу је субјект одговоран онда када је подложен санкцији. Услови за успостављање такве одговорности регулисани су у глави III новог Закона о прекршајима која носи назив „Одговорност за прекршај“.

Као и у кривичном законодавству, субјект прекршаја је редовно деликтно способно физичко лице, при чему се код појединих прекршаја захтева да има посебно лично својство (предузетник, одговорно лице или неко друго својство). Физичко лице, одговорно лице и предузетник одговарају за прекршај по систему субјективне одговорности (на основу кривице, тзв. *culpa* принцип). У том смислу се и на одговорно лице и предузетника односе одредбе из чланова од 18. до 22. које прописују кривицу као основ субјективне одговорности физичких лица и разлоге за искључење кривице. Како су, ипак, одговорно лице и предузетник нарочите категорије субјеката прекршаја који прекршаје чине у обављању своје дужности или пословању, Закон додатно у члановима 29 и 30. прецизира под којим условима они могу одговорати за прекршај.

⁵ Н. Мрвић-Петровић, Љ. Митровић, *Прекршајно право*, Бања Лука, 2007, стр. 42.

Одговорна лица дефинисана су у члану 30. став 1. и могу да одговарају за прекршај само онда када је то изричито предвиђено законом, уредбом или одлуком, док се статус предузетника процењује према другим законима којима је дефинисан⁶.

Када је то нарочито прописано, субјект прекршаја може бити и правно лице. Услови под којима правно лице одговара за прекршај су особени у односу на одговорност физичких лица. Потреба да се скупним изразом обухвате услови под којима различити субјекти подлежу прекршајној санкцији наметала је неопходност задржавања термина „одговорност за прекршај“. Због тога се није могло усвојити решење слично кривичном праву у коме је термин „кривична одговорност“ замењен термином „кривица“⁷.

Како је регулисана кривица?

Одговорност за прекршај, као услов кажњивости, темељи се на начелу кривице, па је зато у члану 18. Закона о прекршајима у коме се регулише одговорност физичког лица за прекршај истакнуто је да је кривица субјективни основ одговорности тог лица.

Физичко лице одговара за прекршај који му се може приписати у кривицу зато што је било урачунљиво и учинило прекршај са умишљајем или из нехата, а било је свесно или је било дужно и могло бити свесно да је такав поступак забрањен. Израз „приписати у кривицу“ управо указује на то да се одговорност процењује у односу на субјекта који тој одговорности подлеже. Под истим условима (ако Законом о прекршајима није другачије предвиђено) одговара и предузетник и одговорно лице (у правном лицу, државном органу, органу територијалне аутономије или локалне самоуправе или код предузетника).

Дефиниција кривице је употпуњена тако да одговара решењу прихваћеном у Кривичном законик у. Тако, кривицу чине следећи конститутивни елементи: 1) урачунљивост, 2) облик кривице (умишљај или нехат) и 3) свест о противправности учињеног прекршаја. Уколико недостаје било који од њих, нема кривице конкретног лица па физичко лице не може бити сматрано одговорним за прекршај. Одмах треба приметити да дефиниција кривице неће суштински утицати на рад судија, јер конститутивни елементи кривице немају исти практични значај. Тако се уобичајено претпоставља да је у време извршења прекршаја учинилац био урачунљивост и могао бити свестан противправности свог понашања. Обе претпоставке су обориве, али на лицу против кога је покренут прекршајни поступак стоји терет доказивања супротног. Могуће је да окривљени обори претпоставку тако што ће доказивати властиту неурачунљивост или да је прекршај учинио под дејством неотклоњиве стварне или правне заблуде због чега је његова кривица искључена.

За разлику од урачунљивости и свести о противправности, који се претпостављају, судија ће у сваком случају, према околностима случаја, бити у обавези да утврди да је учинилац поступао из нехата или из умишљаја (при чему је у складу са чланом 20 став 1 довољно да је учинилац поступао из нехата, док се изузетно прописом може захтевати да је прекршај учинио са умишљајем).

⁶ Члан 83. Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“ бр. 36/11, 99/11).

⁷ Да такву измену није било могуће доследно провести показују одредбе Кривичног законика у којима се помиње: одговорност за тежу последицу, одговорност за кривична дела учињена путем штампе, одговорност правних лица за кривична дела, одговорност саучесника и слично.

Судија ће такође у својој одлуци морати да образложи са којим је обликом кривице поступао учинилац.

У новом Закону о прекршајима су одредбе о неурачунљивости, скривљеној неурачунљивости и битно смањеној урачунљивости уподобљене постојећим решењима из кривичног законодавства. Урачунљивост је сада дефинисана негативно, као и у кривичном законодавству. Биопсихолошки принцип процене неурачунљивости није мењан, али је прецизиран у складу са Кривичним закоником. Скривљена неурачунљивост (*actioes liberae in causa*) је такође регулисана као и у Кривичном закоником, као и битно смањена урачунљивост. Таквим решењима је законски текст побољшан, иако то неће у већој мери утицати на праксу.

Облици кривице (умишљај и нехат) регулисани су у члану 20. слично као у кривичном законодавству. Постоји пропуст законодавца што је дефиницију нехата задржао из Закона из 2005, док је дефиницију умишљаја променио у складу са Кривичним закоником. Требало је управо код дефиниције нехата у већој мери да се уважи чињеница да су прекршаји формални деликти код којих је наступање последице изузетна ситуација. Образложење степена кривице (као уосталом и било ког субјективног обележја бића прекршаја) није једноставан задатак, па у настојању да себи олакшају посао судије код лакших облика кривице (нехат) уобичајено наводе законске елементе свесног нехата, не образлажући детаљније чињенице на основу којих су степен кривице утврдили. Оваква пракса присутна је не само у раду прекршајних, него и кривичних судова и природна је последица околности да код нехата, као лакшег облика кривице, доминирају нормативне, а не психолошке компоненте кривице (као код умишљаја). Док је код свесног нехата потребно нарочито образложити вољну компоненту дела (да учинилац олако држи да до дела неће доћи или да ће га моћи спречити), дотле ће код несвесног нехата, осим објективног елемента (пропушта дужне пажње у датим околностима) бити важно истаћи чињенице из којих произилази субјективни елемент нехата (да је према субјективним могућностима могао бити свестан да до дела може доћи), јер је то опредељујуће за разликовање одговорности за непажњу од објективне одговорности.

Члановима 21. и 22. регулишу се на начин различит од досадашњег институти основа за искључење кривице (стварне и правне заблуде). Стварна заблуда постоји у две ситуације: 1) када је учинилац у заблуди у погледу неког битног обележја прекршаја (радње, средства, објекта, места, времена и слично), што одговара тзв. заблуди у ужем смислу и 2) када учинилац погрешно сматра да се налази у нужној одбрани или крајњој нужди, што би били разлози под којима би његово поступање било дозвољено, а не противправно (тзв. стварна заблуда у ширем смислу). Раније је само ова друга врста стварне заблуде била предвиђена. Сада је то исправљено. Прописано је да неотклоњива стварна заблуда искључује одговорност за прекршај. Постојаће онда кад учинилац није имао свест о ономе о чему је био у заблуди, а није ни могао да је има. По природи ствари, отклоњива стварна заблуда одговорност за прекршај не искључује, осим ако није у питању прекршај који се може учинити само са умишљајем.

Правна заблуда је регулисана на потпуно супротан начин од ранијег. Правна заблуда, као заблуда о забрањености дела постоји кад учинилац није упознат са прописом којим је одређено његово понашање прописано као прекршај или погрешно сматра да је његово поступање дозвољено. Учинилац ће се по правилу позивати на то да не зна да је пропис донет или да је погрешно сматрао да тај пропис није ступио на снагу или да је престао да важи. Може такође истицати да не зна његову потпуну садржину (што је од значаја код тзв. бланкетних диспозиција) +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

чија се садржина употпуњује појединим прописима нижег ранга или правилима струке). Учинилац такође може бити у правној заблуди и онда када сматра да је његово поступање дозвољено јер не зна правила службе коју врши или сматра да поступа по наређењу органа управљања или одговорног лица, а у заблуди је у погледу таквог њиховог својства. Само неотклоњива правна заблуда искључује постојање одговорности за прекршај, док се у случају отклоњиве, учинилац може блаже казнити. Неотклоњива заблуда постоји ако учинилац није био дужан и није могао да зна да је такав његов поступак забрањен. Промена правила о правној заблуди у складу је са чињеницом да постоји огроман број прописа о прекршајима који се учестало мења, тако да би било неправично у сваком случају примењивати правило да непознавање права шкоди (*ignoratio iuris nocet*).

Посебан основ за искључење кривице, као и до сада, односи се на одговорна лица, која су поступала по наређењу претпостављеног (члан 30 став 2 Закона о прекршајима).

Одговорност предузетника је регулисана само једном одредбом члана 29. која појашњава да предузетник одговара за прекршај који учини у оквиру своје делатности. Одредба има декларативан карактер и нема већег практичног значаја. Услови за одговорност предузетника се у свему процењују као и код сваког другог физичког лица које учини прекршај.

Као и у досадашњем законодавству, одговорност одговорног лица у правном лицу се везује за околност да је прекршај извршен радњом одговорног лица или његовим пропуштањем дужног надзора а процењује као и код сваког другог физичког лица (по основу кривице). Закон о прекршајима у члану 18. став 2 предвиђа да се тај основ односи и на одговорно лице код предузетника, док у дефиницији одговорног лица (у члану 30 став 1) то изричито не помиње (али и не искључује) тако да би и одговорно лице код предузетника, ако је то прописом предвиђено, могло да одговара под условом да су му поверени одређени послови који се односе на управљање, пословање или процес рада. У сваком случају, ови недостаци у Закону би требало да буду исправљени.

У члану 30. став 2. прописан је нарочити основ за искључење кривице одговорног лица ако је поступало на основу наређења другог одговорног лица или органа управљања, под условом да је предузело све радње које је на основу закона, другог прописа или акта било дужно да предузме да би спречило извршење прекршаја. У досадашњој пракси није било већих тешкоћа у примени те одредбе.

Правно лице и одговорно лице у њему могу прекршајно одговорати поводом истог догађаја, али и тада се њихове одговорности паралелно успостављају и утврђују у истом поступку. Међутим, одговорност правног лица за прекршај није услов за заснивање одговорности одговорног лица и обрнуто (као што је прописано чланом 27). Постоји такође могућност да у истој ситуацији одговорно лице одговара за привредни преступ или кривично дело, а правно лице за сличан прекршај. Законом су додатно прецизиране ситуације у којима се, независно од одговорности правног лица, може успоставити одговорност одговорног лица. То ће најпре бити у односу на одговорна лица у државном органу и органу локалне самоуправе, ако је таква могућност предвиђена одговарајућим прописом. Осим тога, као и у досадашњим законима, одговорност одговорног лица не престаје са престанком његовог радног односа у правном лицу (или државном органу или органу локалне самоуправе, ако је таква одговорност прописана). Одговорност одговорног лица не престаје ни ако изостаје могућност да се правно лице огласи одговорним услед свог престанка, што је Законом о прекршајима изричито предвиђено.

Које су најважније новине у погледу одговорности правног лица и страних лица?

Одговорност правног лица је разрађена по угледу на решења из привредно-преступног права и Закона о одговорности правних лица за кривична дела⁸. Тим одредбама прихваћен је модел одговорности најшире усвојен у упоредном праву (и то претежно у англосаксонском праву) у коме се одговорност правног лица изводи из поступака оног круга физичких лица са којима се цело предузеће може идентификовати (*identification theory* или теорија *alter ego*). Отуда се њихова недозвољена понашања приписују правном лицу и сматрају се изразом свести и „вољом“ правног лица⁹. По природи ствари, као и до сада, одговорност правног лица је типична одговорност за другог. Она је изведена из радње извршења или пропуста у дужном надзору који учине орган управљања, одговорно лице у правном лицу или друго лице које је у време извршења прекршаја било овлашћено да поступа у име правног лица.

Али, структура и организација савременог правног лица, због поделе посла, диференцијације овлашћења и функционалне децентрализације често онемогућава доказивање елемената кривице појединца који правно лице представља или заступа, па тиме спречава установљење правне фикције «кривице» одговорног лица и поред претпоставке такве кривице у случајевима предузете радње извршења одговорног лица или његових пропуста дужног надзора. Зато је предвиђено ново решење у члану 27. став 2. којим је проширена одговорност правног лица унеколико у правцу тзв. аутономне одговорности, а по том моделу се одговорност правног лица раздваја од кривице одговорног или физичког лица која предузму радњу извршења. У ставу 2. се разликују две такве ситуације. У првом случају правно лице одговара за пропусте органа управљања који својим противправним одлукама или налозима омогући извршење прекршаја неког физичког или одговорног лица, као и када одговорно лице нареди другом лицу да учини прекршај. То указује на погрешну пословну политику да по сваку цену, па и кршењем прописа треба омогућити делатност правног лица. У другом случају су пропусти одговорног лица да врши надзор над радом физичког лица омогућили извршење прекршаја, па правно лице треба да одговара зато што нису предузете мере за ефикасно вршење надзора. Истовремено, то су ситуације у којима би се одговорно лице које својом радњом учини прекршај могло позивати на нарочити основ за ослобађање од одговорности из члана 30. став 2, док се у односу на физичко лице тај основ „крије“ у члану 27 став 2 у делу у коме је предвиђена ситуација „када одговорно лице нареди лицу да изврши прекршај“.

Пошто је независна од кривице појединца, аутономна одговорност правног лица може се успоставити и у случајевима када кривица физичког лица није утврђена или је искључена или се не може са сигурношћу одредити које лице има својство одговорног лица (што је у складу са Препоруком П (88) Комитета министара Савета Европе од 20. октобра 1999. године под насловом „Одговорност предузећа са статусом правних лица за преступе учињене у пословању“)¹⁰.

⁸ "Службени гласник РС", бр. 97/2008.

⁹ Г. Коевски, Д. Спасевски, В. Пауновска, «Кривична одговорност правних лица», у зборнику: *Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе*, Мостар, 2009, бр. 7, стр. 110, М. Врховшек, Услови одговорности правног лица за кривично дело, *Анали Правног факултета у Београду*, LXI, 2/2008.

¹⁰ Н. Мрвић-Петровић, *Кривично право – општи део*, друго издање, Београд, 2010, страна 174.

Зато је предвиђено у ставу 3. да у случајевима из става 2. правно лице одговара ако је против одговорног лица прекршајни поступак обустављен или је то лице ослобођено од одговорности у складу са одредбама члана 250. овог закона или ако постоје правне или стварне сметње за утврђивање одговорности одговорног лица у правном лицу) или се не може одредити ко је одговорно лице у правном лицу. Једино у овом последњем случају из става 3. т. 2 у вези са ставом 2. довољно је судија стекне уверење да је радњу прекршаја учинило неко од више одговорних лица у правном лицу, иако не може са сигурношћу да утврди које од њих, што мора бити посебно образложено. Јер, у свим другим случајевима се одговорност правног лица темељи на поступцима тачно одређеног одговорног лица, тако да није довољно описати његове радње у пресуди, него се захтева да оно буде назначено именом и презименом уз навођење других личних података.

Са престанком правног лица се, по правилу, гаси и његова одговорност. По угледу на упоредна законодавства и одредбе Закона о одговорности правних лица за кривична дела уведена је изузетна могућност да за прекршај правног лица одговара његов правни следбеник. Тиме се излази у сусрет пракси, јер се установило да велики број правних лица избегава одговорност тако што у току судског поступка руководство окривљеног правног лица иницира његове статусне промене које утичу на исход судског поступка и онемогућавају изрицање и извршење прекршајне санкције. У таквим случајевима је код неспорно утврђене прекршајне одговорности учинилаца прекршаја, правног и одговорног лица долазило до прекида или обуставе поступка због немогућности даљег вођења поступка, јер је правно лице престало да постоји или се трансформисало у друго правно лице или је извршило статусну промену такве природе да се поднети захтев за покретање прекршајног поступка више није односио на то правно лице. На овај начин, предвиђањем одговорности правног следбеника требало би да се те злоупотребе сведу на минимум. У истом члану (члан 28) у ставу 2. је предвиђено да се изречена прекршајна санкција може извршити према правном следбенику, уколико је правно лице престало да постоји након правноснажно окончаног прекршајног поступка. Примена оваквих правила о одговорности правног следбеника изискивала је промене процесних одредби којима се регулише идентитет оптужног акта и пресуде. Као и до сада, у ставу 3. је прописана ограничена одговорност правног лица које се налази у стечају: оно може да одговара за прекршај учињен пре отварања или у току стечајног поступка, али му се не може изрећи казна, него само заштитна мера одузимања предмета и одузимање имовинске користи.

Одговорност страних правних лица проширена је у том смислу што она одговарају не само када имају своје представништво у Републици Србији, него и онда када је прекршај учињен моторним возилом тог страног правног лица на територији Републике Србије. Такво решење, примера ради, постоји у Закону о привредним преступима. На овај начин се доводе у равноправнији положај домаћа правна лица у односу на страна правна лица када врше превозничку делатност. Према важећим решењима није постојао начин да страном правном лицу у оваквим ситуацијама одговара за прекршај, него се кажњавало једино страном физичком лице (возач) које изврши прекршај.

Закључак

Анализа одредби материјалног дела новог Закона о прекршајима указује на тежњу да се замене, допуне или појасне решења која су се показала проблематичним или неефикасним током досадашње практичне примене Закона из 2005. године. Наизглед значајна новина у погледу дефиниције прекршаја у суштини неће утицати на рад судова, који услове за заснивање одговорности физичког лица као субјекта прекршаја морају утврђивати као и до сада. Најважнији институти материјалног дела прекршајног законодавства су, по мом мишљењу, у примереној мери усклађени са решењима из Кривичног законика (пре свега код разлога за искључење противправности, концепта и претпоставки кривице, разлога за искључење кривице и одговорности саучесника). Међутим, ни ове измене битније неће утицати на промене постојеће судске праксе, како због тога што се ради о добро познатим «класичним» институтима казненог права, тако и зато што се неке ситуације релативно ретко јављају у пракси (на пример, прекорачење нужне одбране или крајње нужде под посебно олакшавајућим околностима, неурачунљивост, саучесништво, покушај прекршаја и слично). Измене одредби које се тичу одговорности страних лица и правних лица усмерене су на проширење те одговорности и превазилажење практичних проблема у досадашњој примени Закона из 2005. године. Сматрам да су таква решења усаглашена са најновијим тенденцијама које долазе до изражаја у области казнене одговорности правних лица, како у доктрини, тако и у међународним актима и упоредним законодавствима. Да ли ће се таквим изменама у свему постићи жељени циљеви у практичној примени Закона, остаје тек да се види.

ПРЕКРШАЈНИ НАЛОГ

(припремио и обрадио: Милан Мариновић, судија, Прекршајни суд у Београду)

1) Сврха и последице увођења прекршајног налога

Прекршајни налог је на простору бивше СФРЈ препознат као начин за изналагање адекватног решења за унапређење ефикасности прекршајног поступка и у том циљу је и уведен у системе прекршајног права у Босни и Херцеговини, Хрватској, Црној Гори и Словенији.

Основна сврха увођења прекршајног налога у правне системе наведених али и многих других европских држава па и у наш правни систем састоји се у томе да се прекршајним налогом поједностављује процесуирање блажих прекршаја, ефикасније се остварује циљ да учинилац прекршаја буде кажњен за прекршај који је учинио и да казна која му је изречена буде и извршена у што краћем року а истовремено се значајно смањују судски и други трошкови.

Поред наведеног, реално је очекивати да ће се увођењем прекршајног налога, из разлога што садржи погодност за учиниоца прекршаја да се плаћањем половине изречене новчане казне у прописаном року ослободи плаћања преосталог дела новчане казне, у већој мери повећати добровољно плаћање казни а као последица тога и буџет Републике Србије.

Осим тога, са почетком примене прекршајног налога у систем казног права први пут ће бити уведена једна нова ситуација у односу на пасивно понашање учиниоца прекршаја којем је издат прекршајни налог: могућност да прекршајни налог постане коначан и извршан по протоку законом прописаног рока од осам дана од дана његовог издавања што ће резултирати извршењем налога од стране судова а без претходно вођеног прекршајног поступка.

Значајно је напоменути још једну, веома битну, последицу увођења прекршајног налога а састоји се у томе да са почетком примене прекршајног налога престаје надлежност органа управе за вођење прекршајног поступка, регулисана у глави 36. у члановима од 285. до 292. претходног Закона о прекршајима. На овај начин је задовољен важан међународни стандард да се поступци у којима се изричу казнене санкције воде искључиво од стране непристрасног суда уз поштовање процесних права учесника у поступку.

Последица увођења прекршајног налога свакако ће бити исказана и кроз усаглашавање прописа о прекршајима које мора уследити по усвајању новог Закона о прекршајима. Посебно је у вези са прекршајним налогом важна одредба члана 39. став 3. Закона која даје могућност да се новчана казна у фиксном износу пропише:

- за физичко лице: од 1.000 до 10.000 динара,
- за одговорно лице: од 1.000 до 10.000 динара;
- за предузетника: од 5.000 до 50.000 динара; и
- за правно лице: од 10.000 до 100.000 динара.

То ће бити добра прилика за надлежне органе да, изменом прописа а нарочито пажљивим опредељивањем које ће прекршаје санкционисати новчаним казнама у фиксном износу а које новчаним казнама прописаним у распону, директно утичу на примену прекршајног налога у областима за које су надлежни. Стога, том послу усаглашавања прописа треба прићи веома опрезно и промишљено сагледавајући га из свих углова због далекосежности последица које ће извесно настати.

2) Шта је уопште прекршајни налог?

Појам прекршајни налог се може посматрати двојачко:

1. у ужем смислу, као једно писмено чија је садржина прописана законом и које учиниоцу прекршаја за који је од санкција прописана само новчана казна у фиксном износу издаје овлашћено лице или овлашћени орган у законом прописаној процедури; или

2. у ширем смислу, као институт прекршајног права који у себи, поред прекршајног налога у ужем смислу, обухвата и услове за издавање прекршајног налога, поступак издавања прекршајног налога, достављање прекршајног налога и поступак по захтеву за судско одлучивање.

Може се рећи да је у новом Закону о прекршајима у другом делу који се односи на прекршајни поступак у Глави XX која регулише покретање поступка у члановима од 168. до 178. регулисан прекршајни налог у ширем смислу.

3) Прекршајни налог по новом Закону о прекршајима

У новом Закону о прекршајима прекршајни налог је, као што је већ наведено, регулисан у Глави XX која се односи на покретање прекршајног поступка у члановима од 167. до 178. Поред овога, прекршајни налог се спомиње у још неколико чланова новог Закона и о томе ће бити речи на крају ове теме.

У члану 167. у којем је регулисано покретање прекршајног поступка прописано је да се прекршајни поступак покреће решењем суда на основу захтева за покретање прекршајног

поступка или издатог прекршајног налога поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање. За разлику од претходног закона који је прописивао да се прекршајни поступак покреће на основу захтева за покретање прекршајног поступка а прекршајни поступак пред органом управе на захтев овлашћеног лица или по службеној дужности, нови Закон, поред покретања прекршајног поступка на традиционалан начин на основу захтева за покретање прекршајног поступка, уопште не прописује могућност да се прекршајни поступак води, па самим тим и покреће, пред органом управе. Уместо тога нови Закон предвиђа могућност покретања прекршајног поступка на основу прекршајног налога поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање. Овде се може уочити још једна, веома битна, сврха увођења прекршајног налога која се састоји у томе да се покретање и вођење прекршајног поступка пред органима управе замени једним судским поступком у коме ће се примењивати законом прописана процедура и у пуној мери поштовати сва права учесника у поступку а посебно да би се избегло да прекршајни поступак води онај орган који је и открио постојање прекршаја односно који је подносилац акта на основу којег је поступак покренут – популарно правило „кадија те тужи, кадија ти суди“. Са овим је повезано и укидање другостепене надлежности (првостепених) прекршајних судова који су решавали по жалбама на решења органа управе.

У члану 168. прописани су услови за издавање прекршајног налога а основно правило је да се прекршајни налог издаје када је за прекршај законом или другим прописом од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна у фиксном износу. Овде се могу уочити основне карактеристике прекршајног налога:

- прекршајни налог се издаје **увек** (мора се издати!) када је за прекршај од прекршајних санкција предвиђена **само новчана казна** и то **у фиксном износу**;

У наведеним случајевима не може се (није дозвољено) поднети захтев за покретање прекршајног поступка већ се мора издати прекршајни налог.

- **за сваког учиниоца прекршаја** издаје се **посебан** прекршајни налог;

Ово значи да у случају да постоји два или више учинилаца прекршаја за које се мора издати прекршајни налог, а који су међусобно повезани, овлашћени орган или овлашћено лице је у обавези да сваком учиниоцу појединачно изда посебан налог – један налог је предвиђен за само једно лице.

- прекршајни налог **не може** се издати **малолетнику**;

Без обзира који прекршај (па и онај за који се иначе издаје прекршајни налог) малолетник направио њему се никада не може издати прекршајни налог већ се против њега мора поднети захтев за покретање прекршајног поступка.

- у случају да за прекршај треба да одговарају правно и одговорно лице а у односу на некога од њих нема услова за издавање прекршајног налога **и против правног и против одговорног лица биће поднет захтев за покретање прекршајног поступка.**

Ово се односи на ситуацију када је прописом предвиђена само новчана казна у фиксном износу у односу на само једно од поменутих лица – правно или одговорно, у којем случају се прекршајни налог ипак неће издати ни том лицу већ ће против оба лица бити поднет захтев за покретање прекршајног поступка.

У члану 169. је регулисан начин издавања прекршајног налога и то тако што је прописано да ће овлашћени орган односно овлашћено лице издати учиниоцу прекршаја прекршајни налог ако је прекршај **из његове надлежности** и ако га је **открио** на један од следећих начина:

1. **непосредним опажањем** полицијског службеника или овлашћеног службеног лица приликом контроле, надзора и прегледа, као и **увидом у службену евиденцију надлежног органа**;
2. **увидом у податке** који су **добили уз помоћ уређаја за надзор или мерење**;
3. приликом инспекцијског или другог надзора **прегледом документације, просторија и робе или на други законом прописан начин**.

Као што се може уочити у овом члану су таксативно побројани сви начини на који се може открити прекршај чијем учиниоцу се издаје прекршајни налог и то су углавном начини на који се може открити било који прекршај.

Чланови 170. и 171. уређују прекршајни налог у ужем смислу.

У члану 170. је прописано да се прекршајни налог издаје у писаној форми и да садржи:

1. назив: **прекршајни налог**;
2. назив **овлашћеног органа** који га је издао ;
3. лично име и својство **службеног лица** које је издало налог;
4. **идентификациони број** прекршајног налога одређен од стране овлашћеног органа;
5. **датум издавања и датум уручења** (што ће зависити од начина откривања прекршаја, тако да може да се деси да се ти датуми подудару али могу се и разликовати);
6. **лично име** физичког лица учиниоца прекршаја, његову **адресу пребивалишта** односно **боравишта, ЈМБГ, податке о запослењу, за странце број пасоша** односно **личне карте, за одговорно лице у правном лицу и функцију** коју обавља у правном лицу, а за **предузетника и назив и седиште радње**;
7. **назив и седиште правног лица** против кога је издат прекршајни налог, његов **ПИБ и матични број**;
8. **чињенични опис радње** из које произилази правно обележје прекршаја, **време и место извршења** прекршаја;
9. **правну квалификацију** прекршаја;
10. изречену **новчану казну**;
11. **упутство о начину плаћања** новчане казне **са одговарајућим рачуном** на који уплата треба да се изврши;
12. **потпис службеног лица и печат овлашћеног органа**;

13. **место за потпис физичког лица, односно потпис и печат правног лица и предузетника** којем је издат прекршајни налог;
14. **поуке и упозорења** лицу против кога је издат прекршајни налог;
15. **да ли је поводом истог прекршаја издат прекршајни налог другом лицу;**
16. **место за забелешке.**

Поред ових рубрика, ако је **прекршај учињен моторним возилом у саобраћају** прекршајни налог садржи и:

17. **регистарски број возила и број саобраћајне дозволе;**
18. **број возачке дозволе** (уколико је познат).

Треба нагласити да сваки прекршајни налог не мора садржати попуњене све наведене рубрике већ оне које се односе на конкретан случај али да рубрике од 1. до 5. и од 8. до 16. (као и рубрике 17. и 18. ако се ради о прекршају учињеним моторним возилом у саобраћају) морају бити попуњене а у зависности од својства учиниоца прекршаја, да ли се ради о физичком лицу, одговорном лицу у правном лицу, предузетнику или правном лицу, биће попуњене рубрике 6. или 7.

У вези са овим, у члану 171. став 3. је прецизирано да ће образац прекршајног налога посебним прописом ближе одредити министар надлежан за послове правосуђа (у овом тренутку то је министар правде и државне управе).

Битно је истаћи да је правилно попуњавање обрасца прекршајног налога од пресудног значаја за његову даљу судбину и да се томе мора посветити посебна пажња како приликом обуке службених лица која ће издавати прекршајни налог тако и касније приликом попуњавања налога по откривању прекршаја. Од тога да ли је прекршајни налог правилно попуњен у доброј мери ће зависити и поступање и одлука прекршајног суда по поднетом захтеву за судско одлучивање о том налогу. Свака рубрика има свој посебан значај и зато је неопходно да буде правилно и тачно попуњена нарочито из разлога што, иако закон прописује могућност да суд затражи од органа који је издао прекршајни налог да га у законом прописаном року уреди, то у пракси, због саме природе издавања прекршајног налога, може бити теже спроведено него уређење захтева за покретање прекршајног поступка.

У члану 171. су набројане поуке и упозорења (рубрика 14) које садржи прекршајни налог а које се односе на лице против кога је издат тај налог. Поука и упозорења има седам и то су:

1. **да се** лице против кога је издат прекршајни налог **ослобађа плаћања преосталог дела изречене новчане казне** ако прихвати одговорност за прекршај и **у року од осам дана од дана пријема** прекршајног налога **плати половину** изречене казне;
2. **да** лице против кога је издат прекршајни налог **може прихватити одговорност** за прекршај и **после истека** рока од **осам дана** од пријема прекршајног налога **ако пре поступка извршења** добровољно **плати целокупан износ** изречене новчане казне;

3. **да лице против кога је издат прекршајни налог које не прихвата одговорност за прекршај има право да у року од осам дана од пријема прекршајног налога поднесе надлежном прекршајном суду захтев за судско одлучивање тако што ће лично или преко поште, уз назначење суда коме се захтев подноси, том суду предати прекршајни налог;**
4. **да ће лице против кога је издат прекршајни налог бити дужно да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу и да надокнади судске трошкове у случају да затражи судско одлучивање а суд утврди да је одговоран за прекршај;**
5. **да ће прекршајни налог постати коначан и извршан по протеку рока од осам дана од дана пријема ако лице против кога је издат прекршајни налог у том року не плати наовчану казну или не захтева судско одлучивање о издатом прекршајном налогу;**
6. **да ће лице против кога је издат прекршајни налог у случају принудног извршења изречене новчане казне бити дужно да надокнади трошкове извршења одређене решењем о принудној наплати;**
7. **да ће се физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу у правном лицу против кога је издат прекршајни налог неплаћена новчана казна заменити казном затвора или радом у јавном интересу.**

Колико год је попуњавање прекршајног налога од посебне важности за овлашћени орган за издавање прекршајног налога и службено лице у том органу које издаје прекршајни налог толико су наведене поуке и упозорења од значаја за лице коме је издат прекршајни налог и то лице би требало са посебном пажњом да прочита те поуке и упозорења и да тек после тога процени како ће се понашати у конкретном случају и за коју од понуђених опција ће се одредити односно да ли ће:

- у року од осам дана од пријема прекршајног налога платити половину новчане казне која му је изречена прекршајним налогом; или
- у року од осам дана од пријема прекршајног налога надлежном прекршајном суду поднети захтев за судско одлучивање; или
- понашати се пасивно и у року од осам дана не поступити ни на један од претходна два начина.

Треба нагласити да судбина издатог прекршајног налога зависи искључиво од понашања лица коме је тај налог издат и само то лице може иницирати вођење прекршајног поступка пред судом у конкретном случају. Овлашћени орган који је издао прекршајни налог и суд на то немају никакав утицај.

У члану 172. прописано је уручење и достављање прекршајног налога. Тако је прописано да се прекршајни налог састоји од три примерка: **оригинала и две копије**, и да се оригинал уручује лицу против кога се издаје прекршајни налог а копије задржава орган који издаје прекршајни налог.

Треба разликовати **две** могуће **ситуације** у вези уручења и достављања прекршајног налога у зависности од тога да ли је лице за кога се сматра да је учинило прекршај за који се издаје прекршајни налог присутно на лицу места или је одсутно:

1. **уручење присутном лицу** за кога се сматра да је учинило прекршај – у којем случају се уручење врши одмах на лицу места по откривању прекршаја а лице против кога је издат прекршајни налог потврђује пријем налога својим потписом на одговарајућем месту у налогу. Ако ово лице одбије да прими налог, службено лице које му је издало прекршајни налог ће га упозорити на последице одбијања пријема а затим унети у налог забелешку о одбијању пријема, дан и час када је пријем одбијен и тиме ће се сматрати да је прекршајни налог уручен. А ако лице против кога се издаје прекршајни налог изјави да ће захтевати судско одлучивање о налогу, орган који издаје налог може, у договору са надлежним судом, приликом издавања налога одредити датум претреса у којем случају је дужан да унесе у налог забелешку о заказаном претресу и одмах, а најкасније првог наредног радног дана, о томе обавести надлежан суд. У овој ситуацији, ако се окривљени не појави на претресу а свој изостанак не оправда сматраће се да је одустао од захтева за судско одлучивање.

2. ако је **лице** за кога се сматра да је учинило прекршај **одсутно** и када **околности откривања или природа прекршаја то захтевају** – у којем случају ће се достављање прекршајног налога извршити путем поште или доставне службе овлашћеног органа, у складу са одредбама о достављању из Закона о прекршајима.

У члану 173. обрађени су случајеви када се сматра да је лице против кога је издат прекршајни налог прихватило одговорност за прекршај за који му је издат тај налог и ту се прави значајна разлика између две ситуације:

1. **плаћањем половине** новчане казне изречене прекршајним налогом **у року од осам дана** од дана пријема налога – чиме се **ослобађа плаћања преосталог износа** (друге половине) изречене новчане казне;

2. **неплаћањем половине** новчане казне изречене прекршајним налогом **или неподношењем захтева за судско одлучивање** о издатом прекршајном налогу – у којем случају **прекршајни налог постаје коначан и извршан**. У овој ситуацији **овлашћени орган доставља прекршајни налог са констатацијом коначности и забелешком да новчана казна није плаћена надлежном прекршајном суду да изречену новчану казну унесе у регистар и спроведе поступак извршења** у складу са Законом о прекршајима. Такође, сматраће се да је лице против кога је издат прекршајни налог прихватило одговорност за прекршај ако пре поступка извршења плати целокупан износ новчане казне изречене прекршајним налогом.

Већ на први поглед овде се може уочити да је у првој ситуацији лице против кога је издат прекршајни налог у привилегованом положају што је последица његовог изричитог прихватања прекршајне одговорности исказаног кроз плаћање половине изречене новчане казне у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога. Понашајући се на овај начин то лице се практично ослобађа не само плаћања преосталог дела (друге половине) изречене казне већ и плаћања трошкова који буду настали у поступку извршења.

За разлику од њега, лице које прекршајну одговорност прихвати „прећутно“, понашајући се пасивно и не чинећи ништа (ни плаћање казне ни подношење захтева за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу) у прописаном року од осам дана, биће у обавези да плати не само целокупан износ новчане казне изречене прекршајним налогом већ и трошкове који буду настали у поступку извршења. Ових трошкова извршења се може ослободити само ако после протока рока од осам дана а пре поступка извршења плати целокупан износ изречене новчане казне.

Простим упоређењем ове две ситуације види се да је законодавац имао намеру да на неки начин „награди“ оно лице, учиниоца прекршаја за који је против њега издат прекршајни налог, које у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога изричито прихвати одговорност плаћањем половине изречене новчане казне у односу на лице које то не учини. Из ових разлога неопходно је пре почетка примене новог Закона о прекршајима и на самом почетку његове примене додатно ангажовање свих релевантних друштвених субјеката на информисању и едукацији грађана како о самом институту прекршајног налога тако у још већој мери о наведеној привилегији коју прекршајни налог са собом доноси оним грађанима учиниоцима прекршаја за који се издаје прекршајни налог који, свесни своје одговорности за прекршај, себи олакшају положај а друштву смање трошкове прихватањем одговорности за учињени прекршај плаћањем половине изречене новчане казне.

У члану 174. је прецизно регулисан поступак по поднетом захтеву за одлучивање од стране суда.

Као што је већ речено, лице против кога је издат прекршајни налог, уколико не прихвата своју одговорност, може надлежном прекршајном суду у року од осам дана од дана пријема прекршајног налога, лично или путем поште, да достави потписан прекршајни налог. У том случају прекршајни налог представља захтев за судско одлучивање о прекршајном налогу. Овде се јавља једна необична ситуација: прекршајни налог издат од стране овлашћеног органа лицу за које сматра да је учинило прекршај за који се издаје прекршајни налог, после потписивања од стране тог лица, тренутком предаје од стране тог лица надлежном прекршајном суду добија својство захтева за судско одлучивање о том налогу. Могло би се рећи да на описани начин лице против кога је издат прекршајни налог иницира пред надлежним прекршајним судом вођење поступка против себе

односно вођење поступка у којем ће он имати својство окривљеног лица. Ово је, на први поглед, мало парадоксална ситуација али, мало дубље посматрано, има своје пуно оправдање у томе што лице против кога је поднет прекршајни налог а које не прихвата одговорност за прекршај из разлога што сматра да га није учинило треба на неки активан начин да покаже своје неслагање са чињеницом да је, издавањем му прекршајног налога од стране овлашћеног органа, означен као учинилац прекршаја. Пошто, као што је раније већ било речи, његово пасивно понашање у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога не значи да он не прихвата одговорност за прекршај већ напротив значи да он ту одговорност прихвата, једини начин да он искаже своје неслагање јесте да иницира покретање поступка против себе пред надлежним прекршајним судом предајом у прописаном року од осам дана тог налога, који је претходно потписао на за то предвиђеном месту, том суду. Добра страна оваквог иницирања вођења поступка је у томе што је, по логици ствари, ово лице заинтересовано да се поступак, чије је покретање иницирао, води што ефикасније и заврши што пре на начин на који то лице сматра а то је његовим ослобађањем од прекршајне одговорности. За претпоставити је да из тог разлога ово лице неће одуговлачити поступак желећи да што пре докаже да није одговорно што би требало да резултира бржим и ефикаснијим процесуирањем и доношењем одлуке суда. Иако предајом, у прописаном року, потписаног налога надлежном прекршајном суду то лице практично стиче својство окривљеног то истовремено значи да стиче и сва права окривљеног у поступку а пре свих стиче право на претпоставку невиности. То значи да је орган који је издавалац прекршајног налога у обавези да докаже прекршајну одговорност лица којем је издао прекршајни налог односно да у поступку пред надлежним прекршајним судом докаже основаност издатог прекршајног налога.

У зависности од начина подношења захтева за судско одлучивање зависи и понашање суда:

1. Ако окривљени суду **лично поднесе** захтев за судско одлучивање, суд је обавезан да одмах по пријему захтева:

- заведе предмет по том захтеву,
- окривљеном (лицу којем је издат прекршајни налог и које је тај налог поднело суду) изда потврду о пријему захтева,
- испита захтев,
- донесе решење о покретању поступка, и
- окривљеног саслуша или му закаже претрес.

2. Ако окривљени суду **достави** захтев за судско одлучивање **путем поште**, уз потписан прекршајни налог може приложити и своју писану одбрану и доставити или приложити доказе. У овом случају суд је у обавези да:

- заведе предмет по том захтеву,
- испита захтев,
- донесе решење о покретању поступка, и

- позове орган који је издао прекршајни налог да се у року од осам дана (од дана пријема позива суда) изјасни и достави или предложи доказе о учињеном прекршају.

Упоређивањем ове две ситуације могу се уочити разлике у понашању суда условљене начином подношења захтева за судско одлучивање. Поред радњи које је суд у обавези да изврши без обзира на начин подношења захтева за судско одлучивање (а то су: завођење предмета, испитивање захтева и доношење решења о покретању поступка) у случају да окривљени лично поднесе захтев суд је у обавези да окривљеном изда потврду о пријему захтева и саслуша окривљеног или му закаже претрес, а у случају да окривљени захтев за судско одлучивање достави путем поште суд је у обавези да позове орган који је издао прекршајни налог да се у року од осам дана (од дана пријема позива суда) изјасни и достави или предложи доказе о учињеном прекршају.

У члану 176. прописано је испитивање захтева за судско одлучивање.

Захтев за судско одлучивање испитује прекршајни суд којем је тај захтев поднет. Приликом испитивања захтева за судско одлучивање могу наступити следеће ситуације:

- ако је захтев за судско одлучивање поднет **месно ненадлежном** прекршајном суду – суд којем је захтев поднет проследиће захтев месно надлежном прекршајном суду;
- ако је захтев за судско одлучивање **неблаговремен** (поднет по протеклу рока од осам дана од дана пријема прекршајног налога) – суд ће донети решење којим ће одбацити захтев за судско одлучивање;
- ако захтев за судско одлучивање **није потписан** од стране лица против којег је издат прекршајни налог – суд ће донети решење којим ће одбацити захтев за судско одлучивање.

У случају да суд донесе решење којим одбацује захтев за судско одлучивање (зато што тај захтев није благовремено поднет или што није потписан) против тог решења окривљени има **право жалбе у року од осам дана** од дана пријема решења **али**, значајно је напоменути, ова жалба **не одлаже извршење** решења.

Када суд донесе решење којим одбацује захтев за судско одлучивање **прекршајни налог постаје коначан и извршан**, а изречену новчану казну суд ће унети у регистар прекршајних санкција.

Ако суд не одбаци захтев за судско одлучивање на основу издатог прекршајног налога, донеће решење о покретању прекршајног поступка (члан 177. став 1.).

По правилу (из члана 174. став 6.) **кад суд донесе решење о покретању поступка** на основу захтева за судско одлучивање, **сматра се да одлука о новчаној казни из прекршајног налога није изречена**. Међутим, у члану 175. прописани су **изузеци** од овог правила:

1. ако **окривљени** који је поднео захтев за судско одлучивање **од свог захтева одустане најкасније на првом рочишту**; или
2. **уредно позвани окривљени не приступи првом рочишту нити свој изостанак оправда** (процесна недисциплина окривљеног).

У наведеним случајевима **суд ће донети решење** којим ће **утврдити да је прекршајни налог коначан и извршан и окривљеног обавезати да плати** проузроковане трошкове прекршајног поступка а **новчану казну изречену прекршајним налогом унеће у регистар новчаних казни**. Против овог решења окривљени има **право жалбе у року од осам дана** (од дана пријема решења) **али жалба не задржава извршење** решења.

Приликом испитивања захтева за судско одлучивање суд може утврдити да је **прекршајни налог**, који је окривљени поднео као захтев за судско одлучивање, **нечитак или не садржи све потребне податке за поступање суда**, а посебно ако у налогу нису **прецизирани чињенични опис радње** из које произилази правно обележје прекршаја, **време и место извршења** прекршаја, и у том случају суд ће, пре доношења решења о покретању поступка **затражити од органа који је издао прекршајни налог да га у року од осам дана** (од дана пријема захтева суда којим се тражи уређење налога) **уреди**. Ако орган који је издао прекршајни налог у року од осам дана не поступи по захтеву суда и не отклони недостатке (не уреди прекршајни налог) суд ће сматрати да је тај орган одустао од прекршајног налога и донеће решење којим ће прекршајни налог одбацити.

Када покрене прекршајни поступак на основу захтева за судско одлучивање **суд је у обавези да издаваоца прекршајног налога обавести** да је прекршајни поступак покренут и да **од њега затражи да пружи доказе** о учињеном прекршају којима располаже (члан 177. став 2.).

У члану 174. став 7. прописано је да ако суд у прекршајном поступку утврди да је окривљени који је захтевао судско одлучивање одговоран за прекршај (за који је против њега издат прекршајни налог) својом одлуком ће га обавезати да **новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу и да надокнади трошкове поступка**.

У члану 178. регулисан је положај лица која су учинила прекршај за који им је издат прекршајни налог а:

1. не могу да докажу свој идентитет; или
2. немају пребивалиште; или
3. не живе на адреси на којој су пријављена; или
4. имају пребивалиште у иностранству; или
5. одлазе у иностранство ради боравка.

И овде се разликују две ситуације:

1. Ако им је прекршајни налог издат у радно време банке или поште – наложиће им се да изречену новчану казну уплате одмах преко банке или поште;
2. Ако им је прекршајни налог издат ван радног времена банке или поште или ако је прекршај учињен ван насељеног места – изречена новчана казна ће им се наплатити на лицу места уз издавање потврде у којој је наведен и износ поштарине који је учинилац прекршаја дужан да плати на лицу места, а овлашћени службеник (који је издао

прекршајни налог у конкретном случају и наплатио поменуте новчане износе за које је издао потврду) ће првог наредног дана уплатити новац преко банке или поште.

Ако у наведеним случајевима учинилац прекршаја (којем је овлашћено лице издало прекршајни налог) не плати новчану казну сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд, а ако га није могуће одмах довести пред суд, представник овлашћеног органа тада може предузети мере из члана 199. Закона о прекршајима – задржати путну исправу или други идентификациони документ окривљеног до извршења пресуде.

Треба још напоменути да се, осим у глави XX у члановима 167. до 178, прекршајни налог спомиње у још неким одредбама Закона о прекршајима и то:

- у члану 1. (под насловом: Предмет закона – где је издавање прекршајног налога прописано као део предмета Закона;
- у члану 40. став 1. (под насловом: Рок плаћања новчане казне – где је као рок плаћања новчане казне изречене прекршајним налогом прописан рок од осам дана од дана уручења прекршајног налога;
- у члану 87. став 2. (под насловом: Законитост у изрицању прекршајних санкција) – где је прописан изузетак од правила (из става 1) да прекршајну санкцију може изрећи само надлежни суд а састоји се у томе да новчану казну може изрећи и овлашћени орган односно овлашћено лице прекршајним налогом;
- у члану 88. (под насловом: Оптужно начело) – где је прописано да се прекршајни поступак покрене и води на основу захтева овлашћеног органа или оштећеног или на основу прекршајног налога;
- у члану 233. став 4. (под насловом: Закључивање споразума) – где је прописано да се споразум о признању прекршаја не може закључити у вези са прекршајем за који се издаје прекршајни налог;
- у члану 307. став 3. (под насловом: Стицање својства извршности) – где је прописано да прекршајни налог стиче својство извршности протеком рока од осам дана од дана издавања;
- у члану 314. (под насловом: Извршење новчане казне и других новчаних износа) – где је у ставу 1. прописано да новчану казну изречену за прекршај и трошкове прекршајног поступка извршава суд на чијем је подручју издат прекршајни налог, а у ставу 3. је прописано да се уплата новчане казне изречене прекршајним налогом врши преко броја рачуна који је наведен у налогу;
- у члану 315. став 1. (под насловом: Решење о извршењу) – где је прописано да по протеку рока за добровољно плаћање суд на чијем подручју је издат прекршајни налог који се извршава доноси решење о извршењу;
- у члану 327. (под насловом: Подаци који се уписују у регистар санкција) – где је у тачки 3. прописано да се у регистар санкција (између осталог) уписује коначна одлука којом је изречена прекршајна санкција, а у тачки 7. да се у регистар санкција уписује и орган који је издао прекршајни налог;

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

- у члану 328. (под насловом: Унос података у регистар санкција) – где је прописано у ставу 1. да унос података врши и првостепени суд на чијем подручју је издат прекршајни налог, у ставу 2. да се унос података врши одмах по наступању коначности одлуке којом је изречена прекршајна санкција и у ставу 3. да је издавалац прекршајног налога обавезан да одмах по истеку рока од осам дана од дана издавања прекршајног налога достави надлежном суду копију издатог прекршајног налога са констатацијом коначности и забелешком да ли је новчана казна плаћена;
- у члану 331. став 3. (под насловом: Регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа) – где је прописано да се све неплаћене новчане казне и трошкови поступка који су изречени путем коначног и извршног прекршајног налога уписују у регистар новчаних казни;
- у члану 332. (под насловом: Подаци који се уносе у регистар новчаних казни) – где је у ставу 1. тачка 3. прописано да се у регистар новчаних казни (између осталог) уписује и коначна одлука којом је изречена новчана обавеза, а у ставу 1. тачка 4. и орган који је издао прекршајни налог;
- у члану 333. став 1. (под насловом: Унос података у регистар новчаних казни) – где је прописано да унос података врши суд на чијем подручју је издат прекршајни налог који је основ за унос; и
- у члану 334. (под насловом: Брисање и промена података у регистру новчаних казни) – где је у ставу 2. прописано да ако кажњено лице пре поступка извршења добровољно плати новчану казну изречену прекршајним налогом издавалац налога је у обавези да о томе одмах обавести суд надлежан за брисање тих података у регистру новчаних казни, а у ставу 3. да се новчана казна и трошкови поступка, подаци о кажњеном лицу и сви остали подаци у вези са тиме бришу из регистра новчаних казни одмах након што кажњени плати целокупан дуговани износ, односно по протеку рока од четири године од дана када је прекршајни налог постао коначан.

За крај ћемо покушати да дамо одговоре на нека питања која се могу поставити у вези са прекршајним налогом:

1. Ко ме се може издати прекршајни налог?

Прекршајни налог се може издати учиниоцу прекршаја за који је од санкција прописана само новчана казна у фиксном износу.

Под условом из претходног става, прекршајни налог се може издати физичком лицу, одговорном лицу, предузетнику и правном лицу.

Прекршајни налог се ни под којим условима не може издати малолетном учиниоцу прекршаја.

2. Ко је овлашћен за издавање прекршајног налога?

Прекршајни налог може издати овлашћени орган или овлашћено лице. Овлашћени орган или овлашћено лице је сваки онај орган или свако оно лице у чију надлежност спада надзор над применом прописа којим је за неки прекршај прописана само новчана казна у фиксном износу. То могу бити одговарајуће организационе јединице министарства унутрашњих послова, разне инспекције, одговарајуће организационе јединице пореске управе, одељења за прекршаје при царинарницама и сви други органи који се могу појавити у својству подносиоца захтева.

3. На који новчани износ може гласити прекршајни налог?

Прекршајни налог може гласити само на онај фиксни новчани износ који је одговарајућим прописом прописан за одређени прекршај.

4. Који је основни рок прописан одредбама о прекршајном налогу?

То је рок од осам дана. У року од осам дана:

а) од пријема налога:

- лице против кога је издат прекршајни налог може платити половину износа новчане казне која му је изречена прекршајним налогом и тако се ослободити плаћања преосталог дела (друге половине) новчане казне;
- лице против кога је издат прекршајни налог (које не прихвата одговорност за прекршај) има право да надлежном прекршајном суду, лично или преко поште, поднесе захтев за судско одлучивање о прекршајном налогу.

б) од пријема решења којим је суд утврдио да је, услед одустанка окривљеног од захтева за судско одлучивање односно услед тога што окривљени није приступио првом рочишту нити је свој изостанак оправдао, прекршајни налог постао коначан и извршан:

- окривљени може поднети жалбу (која не одлаже извршење решења) против тог решења.

в) од пријема захтева суда којим суд од њега тражи да уреди захтев:

- орган који је издао прекршајни налог може уредити прекршајни налог и посла

РЕЗИМЕ

Може се закључити да је увођење института прекршајног налога свакако једна од најважнијих, ако не и најважнија, новина коју доноси нови Закон о прекршајима и у том смислу његова примена ће проузроковати веома значајне ефекте. Из тог разлога је веома битно како ће примена тог института започети јер од самог почетка примене прекршајног налога у доброј мери зависиће и његова ефикасност и сврсисходност. Иако прекршајни налог показује извесне сличности са постојећим начином решавања прекршаја за које су сада прописане новчане казне у фиксним износима неопходно је нагласити да се ради о два различита поступка са, исто тако, различитим последицама. Наиме, иако се у оба случаја ради искључиво о прекршајима за које је од санкција прописана само новчана казна и то у фиксном износу постоје значајне разлике:

По до сада важећем закону лице које је учинило прекршај за који му овлашћено службено лице надлежног органа на лицу места или, за прекршаје утврђене увидом у податке који су добијени уз помоћ уређаја за надзор, достављањем путем поште уручи одговарајућу казну има могућност да у остављеном року од осам дана од дана пријема те казне пун износ казне уплати или да се одређеног дана одазове код овлашћеног радника за вођење прекршајног поступка при надлежном органу управе, а по новом закону након пријема прекршајног налога, као што је раније било речи, лице којем је уручен прекршајни налог може у остављеном року платити половину прописане казне (дакле не целу) или иницирати пред надлежним судом поступак по основу издатог прекршајног налога или се понашати пасивно, у којем случају ће налог постати коначан и извршан и као такав прослеђен од стране органа који га је издао надлежном прекршајном суду на извршење.

Већ на први поглед се може уочити да у сада важећој ситуацији учинилац прекршаја је у обавези да плати пун износ казне а по новом закону по издатом прекршајном налогу само половину казне као и то да се у првом случају поступак против њега води по службеној дужности од стране надлежног органа а по новом закону

поступак по прекршајном налогу може бити вођен само ако то захтева лице којем је тај налог издат. Исто тако, по новом закону постоји и трећа ситуација, која сада није могућа, а састоји се у томе да издат прекршајни налог по којем казна (половина казне) није плаћена у остављеном року од осам дана нити је лице којем је тај налог издат захтевало вођење судског поступка по налогу постаје, протоком наведеног рока, коначан и извршан и као такав извршава се од стране надлежног прекршајног суда (по сада важећем закону у овој ситуацији води се поступак пред надлежним органом управе).

Управо из свих наведених разлога, посебно ценећи последице које издавање прекршајног налога производи како по учиниоца прекршаја којем је издат налог тако и по надлежни орган који је издалац налога, неопходно је почетку примене прекршајног налога прићи темељно са добром припремом и добро организованом едукацијом службених лица при органима надлежним за издавање прекршајног налога и судија прекршајних судова, а посебно треба обратити пажњу и на упознавање грађана са значајем и суштином прекршајног налога кроз његову медијску промоцију.

Уколико се припрема примене прекршајног налога изврши на одговарајући начин убеђен сам да ће прекршајни налог допринети да се избегне процесуирање већег броја прекршаја за које буде прописана само новчана казна у фиксном износу а самим тим допринеће растерећењу рада прекршајних судова и могућности да се у већој мери посвете решавању сложенијих прекршаја за које се подноси захтев за покретање прекршајног поступка.

ИЗМЕНЕ У СИСТЕМУ ПРЕКРШАЈНИХ САНКЦИЈА

1. УВОД

Дана 25.07.2013. године, усвојен је нови Закон о прекршајима Републике Србије („Сл.гласник РС“, бр. 65/13).

Између осталог, закон успоставља и нов систем прекршајних санкција:

Одредбе новог ЗОП-а РС прописују у члану 1 да се овим законом уређују услови за прописивање и примену прекршајних санкција, као и њихов систем, као и регистар санкција.

Чланом 3 ЗОП-а се прописује *„законитост у прописивању прекршаја и прекршајних санкција“* због чега *„Нико не може бити кажњен за прекршај, нити се према њему могу применити друге прекршајне санкције, ако то дело пре него што је било извршено није било законом, или на закону заснованом пропису предвиђено као прекршај и за које законом или другим на закону заснованом пропису, није прописано којом врстом и висином санкције учинилац прекршаја може бити кажњен“*.

Прекршајне санкције су прописане и систематизоване у глави IV закона, у оквиру материјално правних одредби ЗОП-а.

Новим ЗОП-ом систематизоване су прекршајне санкције у члану 32 у:
казне, казнене поене, опомену, заштитне мере и васпитне мере.

Одредбе су разрађене детаљно посебним члановима закона како би у пракси биле лакше применљиве и раздвојене по врсти.

Систем прекршајних санкција је постављен као дуалистички према пунолетним лицима, тако да га чине казне и заштитне мере, а допуњавају друге прописане прекршајне санкције у зависности од врсте прекршаја за који се изричу.

Васпитне мере, као посебне врсте прекршајних санкција, изричу се само малолетним учиниоцима прекршаја.

У систему прекршајних санкција, систем казни није значајније мењан, осим што су казнени поени, који се изричу само код саобраћајних прекршаја, преведени у посебну категорију прекршајних санкција, имајући у виду сугестију Републичке агенције за безбедност саобраћаја, приликом израде закона, да се ова категорија санкције преведе у посебну врсту санкције што у већој мери одговара њеној правној природи, по садашњем закону није било регулисано. Они такође спадају у несамосталну врсту санкција.

Код изрицања новчане казне, учињена је промена прописивањем нових распона, што је у складу са начелом легалитета, тако да је прописан нови општи максимум до ког се може одредити новчана казна, када се изузетно, за поједине прекршаје изричу у сразмери са причињеном штетом, вредности ствари или остварене имовинске користи.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

На другачији и детаљнији начин регулисан је институт замене неплаћене новчане казне казнама затвора или радом у јавном интересу, у односу на претходно законско решење у ЗОП-у из 2005. године. Ради се о институту који представља својствен реликт у европским правима, употребљен у одредбама о извршењу са циљем да се лишењем слободе или радом у јавном интересу осуђено лице присили на плаћање новчане казне на коју је правноснажно осуђен (за извршено кривично дело или учињени прекршај).

Уобичајено је, и у ранијим законским решењима, да се неплаћена новчана казна замењивала у казну затвора, што је остало решење и у новом Закону о прекршајима, а у изузетним случајевима, када то судија процени по околностима случаја, дозволиће замену неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу, при чему започетих 8 часова рада замењује 1.000 динара новчане казне односно један дан затвора. На овај начин, оваквом одредбом се потпуно отклањају до сада присутне недоумице у пракси, о томе да ли учинилац прекршаја може "бирати" у коју ће му казну бити замењена неплаћена новчана казна, да ли у казну затвора или у казну рада у јавном интересу. То није дозвољавао ни Закон о кривичном поступку, јер би у том случају сви учиниоци казног дела тражили замену за рад у јавном интересу, а за шта треба обезбедити посебне услове као и посебан начин извршења. Осим тога, замена неплаћене новчане казне у казну затвора за прописану новчану казну изречену у одређеном распону предвиђеним новим Законом, неће омогућити да се остатак новчане казне "опрашта", већ ће осуђени бити у обавези да принудним путем намири дуг држави.

Друга важна измена тиче се прекршаја које учини малолетно лице у односу на које замена не може бити примењена, него се може само принудно наплатити новчана казна и то, из имовине родитеља или стараоца малолетника, ако он нема властите имовине по било ком правном основу или је наплата из његове имовине знатно отежана. Такође замена неплаћене новчане казне, није могућа у односу на правна лица због њиховог посебног својства.

У досадашњем Закону о прекршајима из 2005. године, чланом 33 прописана је казна рада у јавном интересу, те за период примене закона од 01.01.2010. године, до доношења новог Закона о прекршајима не бележе се случајеви изрицања ове казне, осим када је рад у јавном интересу примењен код замене неплаћене новчане казне, али и то су јако ретки случајеви. Управо због недостатака Закона о извршењу кривичних санкција и одговарајућих подзаконских прописа, ова казна није извршавана, адекватно и у кривичном поступку, а посебно у прекршајном није дала посебне резултате.

Имајући у виду да су се у пракси извршења из примене казне за кривична дела већ стекла одређена искуства у појединим случајевима, одредбе Закона о прекршајима којима је регулисана казна рада у јавном интересу, морале су бити мењане да би олакшале њено изрицање, њену примену, а самим тим и њено извршење.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Тако се новим законом, изменом ове законске одредбе прецизира да се рад не обавља принудно, а осим тога је укинута ограничење да се рад не може ограничавати на дуже од два часа дневно.

Рад у јавном интересу може бити корисна алтернатива у случају када се учиниоцу слабијег имовног стања не би могла изрећи новчана казна, а тежина прекршаја и друге околности везане за личност учиниоца не показују потребу изрицања оштрије казне, на пример казне затвора. Такође примери из упоредног права, сведоче о успешној примени ове санкције управо за саобраћајне прекршаје, што код нас није забележено као случај, а могло би се применити у пракси, због економске ситуације и слабе економске моћи учиниоца прекршаја да плате високе новчане казне изречене у прекршајном поступку, посебно за саобраћајне прекршаје. На овај начин је отклоњена досадашња препрека из ЗОП-а прописана у члану 33 став 2.

У досадашњем члану 41 Закона о прекршајима из 2005. године први пут је прописано да *"суд може обуставити поступак против учиниоца прекршаја за који је прописана новчана казна, ако је он добровољно после извршења прекршаја, а пре покретања прекршајног поступка отклонио противправно стање или надокнадио штету коју је изазвао прекршајем."* Слична одредба постоји и у Кривичном законнику.

Међутим, одредба члана 41 ЗОП-а изазвала је недоумице у пракси и различито тумачење термина "добровољност", па је тако уочено и неуједначено поступање прекршајних судова у тумачењу и примени ове одредбе што је условило и доношење различитих одлука. Одредба је потпуно прерађена и регулисана на начин који отклања нејасноће, увођењем новог института ослобађање од казне.

Тако је **чланом 44** новог Закона о прекршајима прописан **начин ослобађања од казне**.

„Суд може учиниоца прекршаја огласити одговорним и ослободити од казне под условима из члана 13. и 14. овог закона.

Суд може ослободити од казне и учиниоца прекршаја за који је прописана новчана казна, ако после извршеног прекршаја, а пре него што је сазнао да је окривљен отклонио последице дела или надокнадио штету проузроковану прекршајем.

Суд може ослободити од казне и учиниоца прекршаја учињеног из нехата када последице дела тако тешко погађају учиниоца да изрицање казне у таквом случају очигледно не би одговарало сврси кажњавања.“

Како би теоријски, термин "добровољност" требало тумачити као свесно пристајање учиниоца прекршаја на одређени поступак или радњу, то је изменом ове одредбе ослобађање од казне уведено као институт који наше прекршајно законодавство до сада није познавало. Постоје јаки практични разлози због којих би требало подржати увођење овог института, а један од најважнијих аргумената је чињеница да у постојећем

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

систему прекршајних санкција, осим опомене не постоји ниједна друга мера упозорења.

Због тога се систем прекршајних санкција чини строжијим у поређењу са кривично-правним системом, јер судија може бирати само између кажњавања и опомињања окривљеног, што је ограничење у прекршајном поступку, а што је нелогично, с обзиром да се ради о лакшем казненом поступку у односу на кривични поступак. У пракси се, међутим, релативно често дешава да је судија суочен са таквим случајем у којем би се определио да учиниоца огласи одговорним, али га ослобађа од казне.

Истовремено, ово се лице сматра прекршајно кажњеним и уводи у прекршајну евиденцију. Могућности судске индивидуализације санкција повећане су увођењем овог новог института, чиме се и у прекршајном поступку уводи једна ширина у одлучивању у примени санкција у сваком конкретном случају.

Ослобађање од казне се може предвидети нарочитим случајевима прекорачења нужне одбране и крајње нужде, због тога што последице прекршаја (учињеног из нехата у великом броју случајева), тешко погађају учиниоца и из разлога тзв. стварног кајања, када учинилац прекршаја пре него што је сазнао да је против њега покренут поступак отклони противправно стање или надокнади штету учињену прекршајем. На тај начин су решене противречности везане за досадашњи члан 41 ЗОП-а и такође је појашњено, у складу са теоријским тумачењем, да "добровољно" подразумева и поступке стварног кајања тј. начин изнуђене и самосталне одлуке учиниоца прекршаја да изврши нешто чиме ће отклонити изазвано противправно стање настало његовим деловањем пре него што се покрене прекршајни поступак и поднесе захтев за покретање прекршајног поступка од стране овлашћеног службеног лица као подносиоца, или оштећеног лица, као подносиоца захтева. Истовремено, овакво ново решење је у потпуности усклађено са постојећим кривичним законодавством, додаје му једну ширину у примени, и појачава правну сигурност учинилаца прекршаја у поступку.

У систему заштитних мера учињене су извесне термилошке измене код формулисања назива заштитне мере обавезног лечења алкохоличара и наркомана. Прецизиране су и одредбе које се односе на забрану управљања моторним возилом, тако што ће судија бити у могућности да ову забрану изриче за возило одређене врсте и категорије. На нешто другачији начин је прописана заштитна мера одузимања предмета и разрађене су и одредбе које се тичу забране приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја тако што је став 5 члана 61 који се односи на обавештење оштећеног, полицијске управе надлежне за извршење мере и надлежног органа старатељства допуњен на тај начин што се ово обавештење врши не само у односу на забрану учиниоцу приступа деци и брачном другу, већ и члановима породице.

Ово је од значаја, као новина, због све веће сложености прекршаја који се појављују као предмет прекршајног поступка у пракси. Такође треба имати у виду, да се новим законом изричито прописује у ставу 3 члана 52 Закона да се заштитна мера забране вршења одређених делатности не може изрећи малолетном учиниоцу прекршаја.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Закон такође предвиђа и увођење **две нове заштитне мере**, коју је изискивала пракса као и околност где је искључена могућност прописивања заштитних мера другим законом, осим Законом о прекршајима, па је то утицало и на потребу увођења нових заштитних мера и њихову систематизацију у новом закону.

Новим законом, у односу на Закон о прекршајима из 2005. године, на предлог великог броја судија Прекршајних судова, прописује се заштитна мера обавезног психијатријског лечења, јер су практични разлози говорили у прилог усвајања овог решења, с обзиром да се релативно често дешава да лица у неурачунљивом стању, која не могу бити одговорна за прекршај, понове прекршај.

У таквим случајевима судији у поступку су биле "везане руке", јер нема услова да таквом лицу изрекне било коју прекршајну санкцију, а опасно стање у коме се учинилац прекршаја налази захтева да се предузму извесне мере како би се спречило да прекршај буде поново учињен од стране, врло често и агресивног понашања душевно болесног лица.

Имајући у виду слично решење у Кривичном законiku у погледу мере безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи, предвиђа се могућност изрицања заштитне мере обавезног психијатријског лечења на слободи која може да буде изречена самостално или уз казну (у зависности од тога да ли је учинилац неурачунљив или не) и да траје најдуже до једне године, док је ограничење за лечење у здравственој установи одређено на период до 15 дана, а може бити предузето највише два пута у току године. Како се у будућности очекује отварање специјалних форензичких одељења у психијатријским установима у Републици Србији, а сада их има само неколико, не би требало да постоје веће организационе препреке извршењу предметне заштитне мере, због чега се њено увођење у Закон о прекршајима, као новина, очекује и у практичној примени и реализацији без већих проблема.

Први пут се у Закону о прекршајима уводи заштитна мера која се односи на меру одузимања и забране држања животиња несавесном власнику или држаоцу животиња. Оваква одредба је иницирана с обзиром на решења садржана у једном новом закону у нашој пракси, Закону о заштити добробити животиња. Имајући у виду одредбе овог закона сматра се да је животиња један заштићени "предмет", који не може бити „изложен“ чињењу прекршаја, а због тога се предвиђа и посебна врста заштитне мере. Овом новом заштитном мером су отворене могућности да се, осим одузимања животиње власнику или држаоцу забрани привремено или трајно држање животиња, што је у складу са правима животиња прокламованим и Декларацијом Уједињених Нација и конвенцијама о заштити различитих категорија животиња и кажњавању лица која животиње злостављају.

Међутим, остаје отворено питање на који начин ће се ова заштитна мера извршавати, с обзиром да у нашој правној пракси то питање још увек није регулисано. Веома је битно да се једна таква мера законом пропише, како би се омогућило да учиниоци прекршаја из ове области не остану некажњени, па и изрицањем такве једне заштитне мере кроз правноснажну одлуку, за коју ће се ипак наћи начина за њено извршење. У том смислу, учинилац прекршаја неће остати некажњен с обзиром да ће му једна таква правноснажна одлука са изреченом заштитном мером забране држања или малтретирања животиња или злостављања на било који други начин ипак служити као опомена да су такве радње кажњиве и санкционисане законом, те да учинилац таквих радњи неће остати некажњен.

Имајући у виду постојећа решења у Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Службени гласник РС", број 85/05), као и Конвенцију о правима детета, **одредбе о малолетницима и њиховом кажњавању** у новом Закону о прекршајима су разрађене и проширене.

У глави VI Закона, настојало се да се прекршајни поступак према малолетницима обогати одредбама које би у већој мери уважавале чињеницу да се суди малолетном учиниоцу као посебном лицу са посебним својствима, па је у ставу 5 члана 81 Закона због тога прецизирана и одредба која се односи на сарадњу с Центром за социјални рад, и то тако што је изричито прописана обавеза суда да орган старатељства надлежан према пребивалишту малолетника обавести о изриченој васпитној мери или казни малолетном учиниоцу прекршаја. Имајући у виду и досадашња законска решења, малолетнику се може изрећи новчана казна, док се само старији малолетник може казнити казном малолетничког затвора. Међутим, искључена је могућност одређивања тзв. супреторног затвора којим се замењује неплаћена новчана казна, што указује на чињеницу, да се одредбе о замени неплаћене новчане казне у казну затвора не могу никако односити на малолетне учиниоце прекршаја.

Одредбама о малолетницима, у закону су прописане прекршајне санкције које се могу изрећи према малолетним учиниоцима, и посебно су разрађене у одредбама од члана 73 до 83 Закона о прекршајима.

2. ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ

	<i>Врсте</i>	<i>Подврсте</i>	<i>Време трајања</i>
1.	Казне:	Казна затвора Новчана казна Рад у јавном интересу	-Од 1 до 60 дана види чл. 39 види чл. 38
2.	Казнени поени:	Санкција која се изриче уз новчану казну или заштитну меру забране управљања моторним возилом	-Од 1 – 25 поена
3.	Опомена:	Изриче се самостално (уместо прописане новчане казне) или уз друге санкције	
4.	Заштитне мере:	-Одузимање предмета -Забрана вршења одређених делатности -Забрана правном лицу да врши одређене делатности -Забрана одговорном лицу да врши одређене послове -Забрана управљања моторним возилом -Обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци -Обавезно психијатријско лечење (на слободи) -Обавезно психијатријско лечење (у здравственој установи) -Забрана приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја -Забрана присуствовања одређеним спортским приредбама -Јавно објављивање пресуде -Удаљење странца са територије РС -Одузимање животиња и забрана држања животиња	-Од 6 месеци до 3 године -Од 6 месеци до 3 године -Од 6 месеца до 3 године -Од 30 дана до 1 године -До 1 године -До 1 године -До 15 дана, 2 пута годишње -До 1 године -Од 1 до 8 година -До 30 дана од правноснаж. -Од 6 месеци до 5 година -Од 1 до 3 године
5.	Васпитне мере:	Мере упозорења и усмеравања (укор и посебне обавезе) Посебне обавезе: _____ -Да се извини оштећеном, -Да поправи или надокнади нанету штету, -Да не посећује одређена места и избегава лоше друштво, -Да се подвргне лечењу и одвикавању од алкохола и др., -Да се упути у установу ради обуке за возаче, -Да се укључи у хуманитарни рад организација и	

		-Да се укључи у рад педагошких, спортских и др. установа Мере појачаног надзора _____	-Од 3 месеца до 1 године
--	--	--	--------------------------

3. КАЗНЕ

Чланом 33 новог Закона о прекршајима као једна од прекршајних санкција, прописано је изрицање казне. У казне спадају: **казна затвора, новчана казна и рад у јавном интересу**. У оквиру опште сврхе прекршајних санкција, а у складу са чланом 51 овог закона, сврха кажњавања је да се изрази друштвени прекор учиниоцу због извршеног прекршаја и да се утиче на њега као и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје.

-**Казна затвора** је најтежа казна у прекршајном поступку и може се прописати само законом. Новчана казна и рад у јавном интересу могу се прописати законом као и другим подзаконским актима (уредбом, одлуком Скупштине Аутономне Покрајине, Скупштине општине, Скупштине града или Скупштине Града Београда).

Имајући у виду наведено, чланом 36 је прописано да се казна затвора може изрећи само као главна казна, док се новчана казна и рад у јавном интересу могу изрећи као главна и као споредна казна. Такође је наведеном законском одредбом прописано у ставу 3 члана 36 ЗОП-а, да *"Ако су новчана казна и казна затвора прописане алтернативно, казна затвора се изриче само за прекршај којим су биле проузроковане теже последице или за прекршаје који указују на већи степен кривице учиниоца у складу са чланом 18 став 1 овог закона."*

Члан 37 ЗОП-а прецизира **казну затвора** у односу на време њеног изрицања и прописује у ставу 1 да *"Казна затвора се не може прописати у трајању краћем од једног ни дужем од шездесет дана"*, док је ставом 2 прописано да *"Казна затвора не може се изрећи трудној жени, после навршена три месеца трудноће, ни мајци док дете не наврши једну годину живота, а ако је дете мртво рођено или ако је умрло после порођаја док не прође шест месеци од дана порођаја."*

У односу на казну **рада у јавном интересу**, закон је у **члану 38** регулисао њену примену, и дефинисао исту као неплаћени рад у корист друштва који се не обавља под принудом, а којим се не вређа људско достојанство и не остварује профит. Ово је једна од савремених казни која би требала да заживи и у нашем правном систему, посебно за велики број казни где је неостварива нека друга врста замене. Такође је у складу са стандардима у прекршајној материји других држава прописано, да рад у јавном интересу не може трајати краће од 20 часова ни дуже од 360 часова.

Као што се примећује, укинута је досадашње ограничење рада у јавном интересу на два часа дневно (члан 33 став 2 ЗОП-а који је у примени), јер је та алтернатива у многоме кочила извршење ове санкције у пракси.

Закон прописује и то, да приликом изрицања рада у јавном интересу, суд мора водити рачуна о врсти извршеног прекршаја, узрасту, физичкој и радној способности учиниоца прекршаја, а посебно о његовим физичким својствима и образовању, склоности и другим посебним околностима које се односе на његову личност, како би се адекватно применила ова казна, као посебна врста казне, и како би се постигла сврха кажњавања за одређену врсту прекршаја.

Такође је прописано и то да уколико изречена казна рада у јавном интересу не буде реализована из одређених разлога, односно уколико кажњено лице не обави део или све часове изречене казне на начин како је то прописано, иста се може заменити у казну затвора тако што ће се сваких започетих 8 часова рада у јавном интересу одредити као један дан затвора. Оваква врста казне није на штету окривљеног нити је тежа по природи за учиниоца прекршаја, из разлога што је њему била пружена могућност да кроз казну рада у јавном интересу исплати друштву казну за учињени прекршај, те како то није учинио нити испоштовао, а имао је могућност да искористи изрицање овакве казне, те одради своју казну према друштву, ризикује да буде кажњен тежом казном, као заменом у затвор за неизвршење претходно изречене блаже казне.

Новим Законом о прекршајима у **члану 39** регулисано је да новчана казна може бити прописана законом или уредбом у распону који је мењан у односу на претходно законско решење, јер је економска ситуација изискивала ову промену, а пракса показала немогућност наплате високо изречених казни и запређених за одређену врсту прекршаја.

Тако је распон прописаних казни чланом 39 одређен:

1. Од 5.000 до 150.000 за физичко лице или одговорно лице;
2. Од 50.000 до 2.000.000 динара за правно лице; и
3. Од 10.000 до 500.000 динара за предузетника.

У конкретном случају, запажа се промена распона код казне која је запређена правном лицу, тако што је иста смањена са 100.000 на 50.000 динара, имајући у виду отежано пословање правних лица у економској кризи и околностима под којима послују у садашње време. Када се распон по казни може прописати и другим врстама подзаконских одлука, које су побројане у наведеној законској одредби, чланом 39 став 2 је одређено да *"Изузетно од одредбе из става 1 и 2 овог члана, новчана казна може се прописати у фиксном износу за физичко лице и одговорно лице од 1.000 до 10.000 динара, за предузетника од 5.000 до 50.000 динара, а за правно лице од 10.000 до 100.000 динара"*.

То је у односу на претходно решење знатно мањи распон, са намером да се олакша извршење правноснажних одлука и омогући свим субјектима који одговарају за прекршаје, да измире изречене новчане казне, с обзиром да се у пракси показало, да је висок распон претходно прописаних казни био неизвршив, да је постојала немогућност наплате казни, а посебно и принудна наплата, због економско слабе моћи привредних и других субјеката.

Законом је посебно прописано да ће се за прекршаје из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартија од вредности, прописати и другачији распон казни, посебно ако се има у виду сразмера висине причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари које су предмет прекршаја, али не више од двадесетоструког износа тих вредности с тим да не прелази петоструки износ највећих новчаних казни које се могу изрећи у складу са одредбом става 1 овог члана, а који се односи на распон прописаних казни за физичко лице и одговорно лице, правно лице и предузетника.

Законом је посебно прецизирано у којим роковима ће се плаћати новчане казне, што је **чланом 40** разрађено, тако да је регулисано на следећи начин:

1. *"У пресуди и прекршајном налогу се одређује рок плаћања новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана од дана правноснажности пресуде, а уколико је жалба изјављена, од дана достављања другостепене пресуде, односно 8 дана од уручења прекршајног налога."*

2. *"Суд може решењем дозволити да се у оправданим случајевима новчана казна исплати у ратама, при чему одређује начин и рок плаћања, који не може бити дужи од 6 месеци, под условом да су плаћени трошкови поступка."*

3. *"На решење из става 2 овог члана није дозвољена жалба."*

4. *"Ако кажњено лице коме је дозвољено да новчану казну исплаћује у ратама не врши уредно уплате, суд може решењем опозвати своју одлуку о плаћању у ратама."*

5. *"Против решења из става 1 овог члана жалба није дозвољена."*

Као што се запажа, **рок плаћања новчане казне**, другачије је дефинисан у односу на претходно законско решење у члану 36 Закона о прекршајима из 2005. године, како би се олакшала могућност плаћања изречене казне по правноснажној одлуци учиниоцима прекршаја, а с обзиром на запажену ситуацију у пракси и слабу реализацију наплате, рок за плаћање новчане казне у ратама продужен је са 3 на 6 месеци. Овакво законско решење постојало је и у неким ранијим Законима о прекршајима, и имало је реализацију у пракси и показивало своју ефикасност, имајући у виду садашње економско стање у држави као и посебну платежну моћ учинилаца прекршаја, као и чињеницу да се велики број прекршаја чини и од стране незапослених лица, лица која се издржавају од повремених посла, лица која имају минимална или незнатна примања, а забрањене казне за учињене прекршаје су знатно високе и премашују и по неколико пута те приходе.

С тога је један од начина да се побољша извршење у прекршајном поступку повећање рока за наплату казне у месечним ратама. Такође, дошло је до значајне измене тако што је решење којим се дозвољава плаћање у ратама условљено плаћањем трошкова поступка, чиме су на један начин побољшани услов за наплату, што се до сада у пракси показало као један од значајнијих проблема у извршењу у прекршајном поступку.

Законом је посебно прописана и **замена неплаћене новчане казне**, која је регулисана у **члану 41** Закона о прекршајима и односи се на сва лица која одговарају у прекршајном поступку за било коју врсту прекршаја.

„Новчану казну коју кажњено физичко лице, предузетник или одговорно лице у правном лицу не плати (у целини или делимично), суд може заменити казном затвора тако што се за сваких започетих 1.000 динара одређује један дан затвора, с тим што казна затвора не може трајати краће од једног дана ни дуже од шездесет дана.

Ако је поред новчане казне кажњеном лицу била изречена и казна затвора, затвор којим се замењује неплаћена новчана казна и изречена казна затвора не могу трајати дуже од деведесет дана.

Ако суд оцени оправданим с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне, а рад не може да траје дуже од 360 сати.

Део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује се принудним путем.

Ако после одлуке суда о замени неплаћене новчане казне кажњено физичко лице исплати новчану казну, казна затвора или рад у јавном интересу неће се извршити. Ако је извршење казне започето, а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуставиће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу.

Замена неплаћене новчане казне казном затвора се не може одредити за новчане казне изречене према малолетницима и правним лицима.

Неплаћена новчана казна изречена према малолетнику принудно ће се наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара.

На замену неплаћене новчане казне сходно се примењују одредбе закона који прописује извршење кривичних санкција.“

Како је овим чланом Закона прецизирано да ће се на замену неплаћене новчане казне примењивати аналогно и одредбе закона који прописује извршење кривичних санкција, то су овом одредбом обухваћене све ситуације које се односе на измене које су уследиле и у кривичном поступку, посебно у броју замене код рада у јавном интересу са 120 дана на 360 сати.

Чланом 42 Закона о прекршајима регулисан је начин **одмеравање казне**.

„Казна за прекршаје одмерава се у границама које су за тај прекршај прописане, а при томе се узимају у обзир све околности које утичу да казна буде већа или мања, а нарочито: тежина и последице прекршаја, околности под којима је прекршај учињен, степен одговорности учиниоца, ранија осуђиваност, личне прилике учиниоца и држање учиниоца после учињеног прекршаја.

Не може се узети у обзир као отежавајућа околност раније изречена прекршајна санкција учиниоцу ако је од дана правноснажности одлуке до дана доношења нове протекло више од четири године.

При одмеравању висине новчане казне узете се у обзир и имовно стање учиниоца.“ Досадашњи рок од две године од претходне кажњаваности продужен је на рок од четири године, што је теже по учиниоце прекршаја, али са оправданим разлогом, посебно код повратника учиниоца истоврсних прекршаја (учиниоца прекршаја који континуирано из године у годину понављају прекршај, тако што на пример возе под дејством алкохола, возе брзо, обављају нерегистровану делатност, ремете јавни ред и мир, не пријављују промену пребивалишта и боравишта, држе непријављено оружје, или редовно прикривају вредност уведене царинске робе), због чега ће овај дужи рок омогућити увид у њихово понашање у односу на ове противправне радње.

Чланом 43 Закона о прекршајима регулисан је начин на који се казна ублажава и прецизирани су случајеви у којима се **ублажавање казне** може у поступку применити. Усвојено решење остало је неизмењено у односу на претходно, тако да ће се ублажавање вршити у следећим случајевима:

„Ако се приликом одмеравања казне утврди да прекршајем нису проузроковане теже последице, а постоје олакшавајуће околности које указују да се и блажом казном може постићи сврха кажњавања, прописана казна се може ублажити тако што се може:

- 1. Изрећи казна испод најмање мере казне која је прописана за тај прекршај али не испод најмање законске мере те врсте казне;*
- 2. Уместо прописане казне затвора изрећи новчана казна или рад у јавном интересу, али не испод најмање законске мере те врсте казне;*
- 3. Уместо прописане казне затвора и новчане казне изрећи само једна од тих казни.“*

Одредбом **члана 44** новог Закона о прекршајима предвиђени су и начини ослобађања учиниоца прекршаја од казне, под условима прописаним чл. 13 и 14 овог Закона имајући у виду, врсту прекршаја, тежину, последице дела, као и чињеницу да изрицање казне у таквом случају не би одговарале сврси кажњавања.

Чланом 45 Закона о прекршајима регулише се **кажњавање за стицај** прекршаја и прецизирају случајеви у којима се то може учинити.

„Ако је учинилац једном радњом или са више радњи учинио више прекршаја за које му се истовремено суди, претходно ће се утврдити казна за сваки од тих прекршаја, па ће се за све те прекршаје изрећи јединствена казна.

Јединствена казна изрећи ће се по следећим правилима:

1. ако је за све прекршаје у стицају утврђена казна затвора, изрећи ће се јединствена казна затвора, која не може бити већа од деведесет дана;
2. ако је за све прекршаје у стицају утврђена новчана казна, изрећи ће се јединствена новчана казна која представља збир утврђених новчаних казни, с тим што јединствена новчана казна не може бити већа од двоструког износа највеће новчане казне предвиђене овим законом;
3. ако је за све прекршаје у стицају утврђена казна рада у јавном интересу, изрећи ће се јединствена казна рада у јавном интересу која не може трајати дужи од 360 часова;
4. ако је за прекршаје у стицају утврђена казна затвора, а за друге прекршаје новчана казна, изрећи ће се јединствена казна затвора и јединствена новчана казна на начин прописан у тачкама 1 и 2 овог става.“

У односу на раније Законско решење (члан 42 став 2 тачка 5) брисана је тачка 5 која се односи на стицај казнених поена, с обзиром да се овај закон не применјује само на саобраћајне прекршаје, већ на многе друге врсте прекршаја, а одредбе о стицају се аналогно примењују и на одредбе ЗОБСа, уколико је то потребно.

Имајући у виду цитиране одредбе новог Закона, тежило се обухватању великог броја ситуација поводом радњи прекршаја које су могуће у пракси а које би се регулисале на прописани начин у зависности од утврђеног чињеничног стања. Посебно су од значаја одредбе везане за случајеве када ће се учинилац ослободити од казне или казнити за извршене прекршаје у стицају јер су ситуације у пракси разноврсне, имајући у виду обим и врсте прекршаја као казнених дела.

4. ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ЗА ПРОДУЖЕНИ ПРЕКРШАЈ

Новина у прекршајном закону је "**прекршај у продуженом трајању**", институт који је годинама раније био предлог за увођење у законску процедуру, међутим није заживео као реална идеја, иако у пракси има пуно ситуација и случајева које се могу подвести под ову ситуацију, што утиче и на одмеравање казне као и изрицање казне учиниоцу прекршаја.

Тако је **чланом 46** новог Закона о прекршајима регулисан прекршај у продуженом трајању и дефинисан као ситуација која „постоји ако учинилац са јединственим умишљајем учини више истих временских повезаних прекршаја, који чине једну целину због најмање две од следећих околности: *истоветност оштећеног, истоврстности предмета прекршаја, коришћења исте ситуације или трајног односа, јединства места или простора извршења прекршаја.*“ На сличан начин дефинисан је прекршај у продуженом трајању и у земљама у региону, јер и ови законски текстови познају овај институт, с обзиром да је због природе прекршаја, заиста постојала потреба његовог увођења у закон, а самим тим и санкционисања учиниоца прекршаја за ову врсту прекршајног дела.

Суштина природе прекршаја у продуженом трајању је чињеница да се радња учиниоца прекршаја, као и њен начин извршења спајају у једну целину, због чега се учинилац може казнити посебно за овакав прекршај, а извршењем истог се наноси нематеријална штета правним добрима физичког или правног лица, само ако је учињен против истог лица. Специфичност овог прекршаја је и у томе што прекршај који није обухваћен продуженим прекршајем у правноснажној судској одлуци, представља посебан прекршај и улази у састав посебног прекршаја у продуженом трајању. Специфичност је и у изрицању казне која је тежа за учиниоца од прописане казне за прекршај који би учинио без стицаја, али та казна не сме прећи двоструку меру прописане казне нити највишу меру казне предвиђене чланом 45 став 2 овог закона за одмеравање казне за прекршаје учињене у стицају.

На овај начин, регулисано је кажњавање учиниоца прекршаја у продуженом трајању, аналогно решењу и у кривичном поступку.

Законом о прекршајима регулисано је да се **урачунавање задржавања учиниоца прекршаја** урачуна у **казну** која му се изриче за учињени прекршај, на тај начин што ће се време за које је учинилац прекршаја био задржан пре доношења пресуде урачунати у изречену казну, и задржавање које је трајало дуже од 12, а краће од 24 сата рачунаће се као 1 дан затвора, односно као 1.000 динара новчане казне, а у односу на рад у јавном интересу као 8 сати извршеног рада у јавном интересу.

5. КАЗНЕНИ ПОЕНИ

Законом о прекршајима из 2005. године уведени су **казнени поени** као посебна казна за саобраћајне прекршаје. У то време се очекивало да казнени поени као и у законодавствима других држава из окружења и Европске уније шире, буду уведени новим саобраћајним законодавством, али се није знало каква ће бити правна природа ове санкције, па су због тога сврстане у казне. Међутим, примери из других законодавстава показују да се казнени поени већином изричу као посебна прекршајна санкција, а понегде и као правна последица осуде (на пример у Хрватској), због чега је правна природа ове казне у новом закону мењана.

У пракси се врло брзо показало да постојећа законска решења нису адекватна, јер учинилац прекршаја (возач) врло брзо "накупи" чињењем прекршаја 18 казних поена након чега му се обавезно одузима возачка дозвола, па мора поново полагати возачки испит, што додатно отежава положај као и финансијску ситуацију учиниоца прекршаја.

Због тога је новим Законом о прекршајима усвојено да се за саобраћајне прекршаје

учињене у стицају распон казних поена повећа на 25, укинута је могућност да се аутоматски стицањем максималних поена, одузима возачка дозвола, што би требало да олашка учиниоцима прекршаја да и даље могу користити возачку дозволу, с обзиром да

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

је многим неопходна због посла као и из приватних разлога, а да се тиме не угрожава њихова егзистенција нити задире у својинско право власника возила, с тим што ће адекватно бити кажњен за учињени прекршај.

Казнени поени су регулисани као посебна прекршајна санкција, која се, имајући у виду решење из Закона о безбедности саобраћаја на путевима, изриче несамостално уз подршку неке друге прекршајне казне или опомене, што значи да увек иде уз неку другу врсту изречене санкције.

Као што је истакнуто, у правној пракси се појавила дилема да ли казнени поени представљају посебну врсту казне, или их треба сврстати у другу врсту санкције, те како је законом одређено да у казну спадају казна затвора, новчана казна и рад у јавном интересу, то је очигледно да казнени поени не могу бити та врста казне прописана законом, због чега су и сврстани у посебну врсту прекршајне санкције која се изриче у другу врсту казне (на пример новчану казну и заштитну меру), а на предлог Комитета за саобраћај.

На овај начин је отклоњена дилема где треба сврстати казнене поене, а такође и одредити њихову правну природу, начин извршења, начин изрицања и врсту санкције која се изриче према учиниоцу прекршаја. Јасно је да су казнени поени несамостална врста санкције.

6. ОПОМЕНА

Чланом 50 Закона о прекршајима регулисана је **опомена** као посебна врста прекршајне санкције, која се изриче уместо новчане казне за прекршај учиниоцу прекршаја, *„ако постоје околности које у знатној мери умањују његову одговорност, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања казне.“* Имајући у виду природу опомене као прекршајне санкције, иста се може изрећи учиниоцу прекршаја и огледа се у неиспуњавању прописане обавезе или у наношењу штете прекршајем, где је учинилац после покретања поступка, а пре доношења пресуде испунио прописану обавезу, отклонио или надокнадио нанесену штету чињењем прекршаја. У том случају суд може проценити да ће изрицање опомене као прекршајне санкције бити довољно као санкција учиниоцу за такву врсту прекршаја, да ће постићи сврху кажњавања, да изрицање неке оштрије казне или друге врсте санкције не би постигло посебну сврху кажњавања или би чак угрозило личност и егзистенцију учиниоца прекршаја, због чега ће се у поступку водити рачуна, да се у овим случајевима опомена примени на правилан и адекватан начин.

Уместо новчане казне за прекршај може се изрећи опомена ако постоје околности које у знатној мери умањују одговорност учиниоца, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања казне.

Опомена се може изрећи и ако се прекршај огледа у неиспуњавању прописане обавезе или је прекршајем нанесена штета, а учинилац је после покретања поступка, а пре доношења пресуде испунио прописану обавезу, односно отклонио или надокнадио нанесену штету.

7. ЗАШТИТНЕ МЕРЕ

Као посебну врсту прекршајних санкција, Закон о прекршајима прописује **заштитне мере**, детаљно их регулише и сврстава у посебне категорије, а затим разрађује и њихову примену у прекршајном поступку.

Сврха примене заштитних мера је да се уклоне услови који омогућавају или подстичу учиниоца прекршаја на извршење новог прекршаја, тако да би требало да постигну адекватну сврху кажњавања уз редовну изречену казну учиниоцу прекршаја, а могу се прописати законом и уредбом.

Заштитне мере су у новом закону регулисане одредбама члана 51 до 67 на следећи начин:

Чланом 52 Закона о прекршајима прописане су **врсте заштитних мера** које се могу изрећи у прекршајном поступку.

То су: **одузимање предмета (члан 54); забрана вршења одређених делатности (члан 55); забрана правном лицу да врши одређене делатности (члан 56); забрана одговорном лицу да врши одређене послове (члан 57); забрана управљања моторним возилом (члан 58); обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци (члан 59); обавезно психијатријско лечење (члан 60); забрана приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја (члан 61 и 62); забрана присуствовања одређеним спортским приредбама (члан 63); јавно објављивање пресуде (члан 64), удаљење странца са територије Републике Србије (члан 65) и одузимање животиња и забрана држања животиња (члан 66).**

Закон је прецизирао, да се заштитна мера забране вршења одређених делатности не може изрећи малолетном учиниоцу прекршаја.

Према учиниоцу прекршаја може се изрећи једна или више заштитних мера, у зависности од врсте прекршаја, а посебно тежине прекршаја који је учинио и за који се кажњава. Такође се заштитне мере изричу уз изречену казну, опомену или васпитну меру, а изузетно се могу изрећи самостално ако је таква могућност законом прописана (члан 53 Закона о прекршајима).

Појединачно је разрађена свака заштитна мера прописана Законом о прекршајима, док је законском одредбом члана 67 регулисан стицај заштитних мера по новом Закону о прекршајима.

Систем заштитних мера усклађен је са Кривичним закоником, Законом о одговорности правних лица за кривична дела и Законом о привредним преступима, посебно у односу на правна лица према којима се ове мере изричу, имајући у виду према којим лицима се мере изричу, на који начин и за коју врсту прекршаја, под којим околностима, како би се постигла сврха кажњавања, а како би се покриле и све ситуације регулисане у аналогним правним решењима у другим законским прописима.

На овај начин систем заштитних мера прати регулативу, посебно у кривичном законодавству, а такође је регулисано и да се у одређеним случајевима могу изрећи и јединствене заштитне мере, уколико се ради о стицају прекршаја, у ком случају јединствена заштитна мера мора бити једнака збиру трајања појединачно утврђених заштитних мера, с тим што она не може прећи највишу законску границу трајања те врсте заштитне мере прописане законом. Законом је отклоњена једна недоумица у погледу изрицања заштитних мера, посебно у односу на рок од када те заштитне мере теку, јер се у ранијој пракси дешавало да се од дана правноснажности пресуде рачуна и рок за изрицање заштитне мере која је изречена том одлуком. У случајевима када окривљени није примио одлуку, није имао могућност да уложи правни лек, а није доступан суду, дешавало се да се одлука истакне на огласну таблу, да постане правноснажна, а да окривљени за то нема никакво сазнање.

Због посебне природе изрицања заштитних мера, регулисано је, да ће се извршење заштитне мере започети од дана када окривљени сазна за постојање правноснажне одлуке, пријемом исте или уколико суд има обавештење да је окривљеном уручена одлука.

Од тог момента ће тећи поступак извршења, у односу и на изречену заштитну меру. На овај начин неће бити повређено право окривљеног на употребу правног лека у случају његове одсутности или немогућности суда да му уручи одлуку, већ ће моменат када је окривљени реално сазнао за постојање одлуке бити од утицаја за његова даља права у поступку.

Новина у Закону је регулисање застарелости у односу на извршење казни и заштитних мера, тако што је чланом 85 новог ЗОПа прописано да ће се изречена казна и заштитна мера извршити само у року од две године од правноснажности пресуде, док ће се извршење казне, односно заштитне мере, извршити само у периоду од двоструког временског рока који се по Закону тражи за извршење, али не и после тог рока.

8. ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА (ВАСПИТНЕ МЕРЕ)

Новим Законом о прекршајима прецизиране су **прекршајне санкције које се изричу према малолетницима, у члану 73 до 85 наведеног закона.**

Закон о прекршајима такође познаје неколико категорија малолетних учинилаца прекршаја и то млађег малолетника који у време извршења прекршаја има навршених 14 година, а није навршио 16 година, као лице коме се у прекршајном поступку могу изрећи само васпитне мере, и старијег малолетника који је у време извршења прекршаја навршио 16 година, а није навршио 18 година, коме се може изрећи васпитана мера, казнени поени или казна.

Такође је прописано да, ако је због природе прекршаја то неопходно, заштитна мера се може изрећи малолетнику уз васпитну меру или казну.

Осим тога, законом је регулисано да само прекршајни суд може малолетнику изрећи **васпитну меру, новчану казну, казнене поене, казну малолетничког затвора и заштитну меру**, што је у складу са законима који регулишу малолетничку деликвенцију, у складу са конвенцијама о заштити права детета и малолетних учиниоца кривичних дела, као и у складу са Уставом Републике Србије.

Закон о прекршајима регулише у **члану 74** које се **васпитне мере** могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја, па се тако као посебне мере истичу: **мере упозорења и усмеравања** као што су **укор и посебне обавезе и мере појачаног надзора**.

„Мере упозорења и усмеравања се изричу кад је таквим мерама потребно утицати на личност малолетника и његово понашање и када су оне довољне да се постигне сврха ових мера.“

Међутим, *„Мере појачаног надзора изричу се кад за васпитање и развој малолетника треба предузети трајније васпитне мере уз одговарајући стручни надзор и помоћ“*, што указује и на њихову тежину изрицања у односу на претходне врсте мера.

Као што је истакнуто, у мере упозорења и усмеравања спадају укор и посебне обавезе. Законом о прекршајима у члану 75 и 76 закона регулисане су ове врсте васпитних мера.

У **члану 75** Закона о прекршајима *„Укор се изриче малолетнику према којем није потребно предузети трајније васпитне мере, а нарочито кад се из његовог односа према учињеном прекршају и његове спремности да убудуће не чини прекршаје може закључити да ће изреченом васпитном мером бити постигнута сврха ове мере. При изрицању укора малолетнику ће се указати на друштвену неприхватљивост његовог поступка и уколико поново учини прекршај, постојање могућности да се може изрећи и нека друге васпитне мере“*, што указује на теже кажњавање у будућности уколико се малолетни учинилац покаже као лице које је склоно вршењу и понављању прекршаја.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Чланом 76 Закона о прекршајима регулисане су **посебне обавезе**. Посебне обавезе су прецизиране наведеном законском одредбом и извршење ових обавеза спроводи се уз надзор Центра за социјални рад који о извршавању ових обавеза обавештава суд, чиме суд добија информацију да је фактички једна врста васпитне мере према малолетнику извршена, а може се одредити једна или више посебних обавеза које обухватају следеће ситуације:

1. да се малолетник извини оштећеном лицу;
2. да у оквиру својих могућности, поправи или надокнади штету коју је проузроковао;
3. да не посећује одређена места и избегава друштво одређених лица која на њега негативно утичу;
4. да се подвргне одвикавању и лечењу од зависности од алкохола и других психоактивних супстанци;
5. да се ради учења или провере знања саобраћајних прописа упути у надлежну установу за оспособљавање возача;
6. да се, без накнаде, укључи у рад хуманитарних организација или у послове еколошког, социјалног или локалног значаја;
7. да се укључује у рад спортских и других секција у школи уз педагошки надзор наставника.

Посебне мере треба да имају за циљ и неку врсту васпитавања и усмеравања малолетника у његовом будућем развоју, а посебно у понашању у друштву, па и избегавању чињења противправних радњи које га могу довести у ситуацију да буде кажњен за казнено дело као што је прекршај или теже дело, кривично дело.

Законом је прецизирано да ове посебне обавезе из тачке 2 до 7 не могу трајати дужи од 6 месеци и не смеју ометати малолетничково школовање или запослење, док посебна обавеза предвиђена тачком 2 која се односи на могућност да малолетник поправи или надокнади штету коју је проузроковао чињењем прекршаја, суд може одредити према висини, облику и начину поправљања штете, при чему лични рад малолетника на поправљању те штете може трајати највише до 20 часова у периоду од месец дана и мора бити тако распоређен да не смета његовом школовању или запослењу.

Уколико постоји немогућност изрицања или реализације било које од посебних обавеза, суд може једну изречену обавезу заменити другом, а оне могу бити замењене и неком врстом васпитне мере.

Ове посебне обавезе изричу се према малолетном учиниоцу прекршаја у случају када треба да се изврши привремена мера васпитања, која ће тренутно и превентивно деловати на малолетног учиниоца, да брзо и лако схвати значај свог противправног дела, те одустане од будућег чињења прекршаја на тај начин што ће се покајати и изразити посебну свест и убеђење да се такав прекршај само "десио" из одређених разлога, па и непажње, или из других побуда, а да из страха за могућношћу теже казне и сношења тежих последица, малолетник одустане или једноставно схвати да убудуће не чини

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

казнена дела за које може бити оштро кажњен. Изрицањем посебне мере треба да буде довољно упозорен на последице чињења дела, због чега ће иста постићи сврху кажњавања.

Међутим, изрицање мера појачаног надзора према малолетном учиниоцу имају сврху трајног васпитавања малолетника, и потребно је да се изриче према малолетном лицу, од стране родитеља, усвојитеља или старатеља, тако што ће се над малолетником стално вршити потребна брига и надзор, а такође и основано очекивати да ће се таквим надзором постићи сврха кажњавања уз појачане мере васпитавања, да исти убудуће не чини инкриминисана дела. Ова врста појачаног надзора може трајати најмање 3 месеца, а најдуже једну годину.

Нови Закон о прекршајима прописује и услове за **изрицање васпитних мера** при чему ће се узети у обзир *„старост малолетника, степен његовог душевног развоја, психичке карактеристике и мотиви због којих је учинио прекршај, досадашње васпитање, околнина и услови под којима је живео, тежина прекршаја, да ли му је већ пре тога била изречена васпитна мера, као и све остале околности које утичу на избор васпитне мере којом ће се најбоље постићи сврха васпитања“* у конкретном случају (члан 78 закона).

Као што се могу изрећи, наведене мере се могу и обуставити у поступку извршења према малолетном учиниоцу, а такође се може и изменити одлука о васпитној мери, уколико постоје околности које наводе на овакву одлуку, а које нису биле познате нити су постојале у време доношења одлуке када је малолетном учиниоцу била изречена мера (члан 79).

У пракси се често дешавало да се у ситуацији када од дана правноснажности решења којим је нека од васпитних мера или посебних обавеза изречена према малолетнику протекне више од 6 месеци, а извршење заштитне мере не започне, постављало питање сврхе извршења изречених мера и посебних обавеза, с обзиром да се ради о једном дужем периоду нереализације правноснажне одлуке, када постоји могућност да дође до промењених околности у односу на личност малолетника, његово васпитање, понашање као и сврху даљег изрицања изречених мера.

У том случају, остало је решење из претходног закона да ће суд поново одлучивати о потреби да се изречене мере или посебне обавезе изврше или да се евентуално замене неком другом врстом васпитне мере или посебне обавезе, због протеча рока и промењених околности, у ком случају ће суд бити дужан да води посебну евиденцију за сваког малолетника коме је таква мера изречена (члан 80).

Посебно је регулисано питање кажњавања старијих малолетника у члану 81 закона.

Старији малолетник је као што је речено лице које је у време извршења прекршаја навршило 16 година, али није навршило 18 година, па се истом могу изрећи васпитна мера, казнени поени или казна.

Ово подразумева да старији малолетник мора бити душевно развијен да би схватио значај своје радње и управљања својим поступцима, као и тежину последица приликом чињења прекршаја или већи степен кривице, који би утицао на оправдано изрицање казне, а у односу на саобраћајни прекршај казних поена у конкретном случају.

Изрицање казне малолетничког затвора сматра се најтежом казном према малолетном учиниоцу прекршаја, што указује да изрицање било које друге санкције на би постигло сврху кажњавања, посебно због тежине прекршаја, а и због свести коју малолетник треба да стекне према противправности свог дела и санкцији забрањеној за такво дело. Казна малолетничког затвора изречена старијем малолетнику не може бити дужа од 30 дана, а иста се не може заменити у другу врсту казне, с обзиром на природу прекршаја за који одговара. Исто тако, малолетном учиниоцу прекршаја не може се изречена новчана казна заменити казном малолетничког затвора у смислу примене института замене неплаћене новчане казне у казну затвора, као код пунолетних учиниоца прекршаја, већ ће се наплатити принудним путем у складу са законом.

О свакој изреченој васпитној мери, казни малолетничког затвора или другој врсти посебне обавезе, прекршајни суд је у обавези да обавести орган старатељства према пребивалишту малолетника или Центар за социјални рад на том подручју.

И малолетник може учинити прекршаје у стицају, због чега се може изрицати и казна у том правцу малолетном учиниоцу, па је тако чланом 82 Закона о прекршајима регулисано изрицање васпитне мере или казне за прекршаје у стицају према малолетном учиниоцу.

У случају да малолетни учинилац прекршаја пре или у току прекршајног поступка постане пунолетан, примењиваће се одредбе о малолетницима, осим одредаба о васпитним мерама, а ако је малолетник постао пунолетан после доношења првостепене одлуке којом је изречена васпитна мера, њено извршење ће се обуставити, јер је малолетни учинилац стекао својство пунолетног лица и изрицање такве васпитне мере више нема сврху кажњавања.

9. ЗАКЉУЧАК

У односу на систем прекршајних санкција и претходно законско решење, новим законским одредбама се тежило побољшању услова за изрицање свих врста санкција према учиниоцима прекршаја, а нарочито стварању услова за примену појединих санкција, као што су рад у јавном интересу, повећању казnenих поена, изрицању опомене у конкретним случајевима, продужењу рока за плаћање новчане казне у ратама са три на шест месеци, имајући у виду тешку економску ситуацију.

Проширене су одредбе везане за прописивање заштитних мера, као и побољшане одредбе које прописују санкције према малолетним лицима. У сваком случају водило се рачуна и о заштити личности учиниоца прекршаја, посебно малолетних лица, њиховим правима у судском поступку, а посебно правима на одбрану, јер су системом санкција, те могућности знатно проширене у циљу ефикасности спровођења судског прекршајног поступка.

Аутор:

др Мирјана Шушњара

судија Вишег прекршајног суда у Београду

Дејана Ђорђевић,
в.ф. председника Прекршајног суда у Новом Саду

ПОСТУПАК ПРИНУДНОГ ИЗВРШЕЊА У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

1. Увод

Овај рад се бави принудним извршењем одлука путем принудне наплате новчаних казни и других досуђених новчаних износа, кроз анализу карактеристика и структуре тог поступка, као и услова и начина на које се он одређује и спроводи. Како је нови Закон о прекршајима (Сл. Гласник РС., бр. 65/13) одредбама о принудној наплати ставио у надлежност прекршајних судова готово целокупно извршење новчаних казни и осталих новчаних износа, овим радом извршено је поређење са поступцима извршења по неким другим законима, уз указивање на најбитније и најзначајније новине које закон доноси и коментар како ће оне наћи своју примену у пракси.

2. Досадашња законска решења, тешкоће у примени и разлози за измену закона

Поступак извршења одлука по новом Закону о прекршајима претрпео је значајне промене, што је директна последица и резултат проблема у пракси која су се током примене још увек важећег Закона о прекршајима јављали у овој фази поступања прекршајних судова. Извршење је од стране већине прекршајних судова означено као један од најпроблематичнијих фаза, одмах иза проблема везаних за достављање и још неких процесних правила која су спречавала ефикасно вођење прекршајног поступка. Узимајући у обзир да је извршење одлука круна целокупног прекршајног поступка и да је без њега пресуда мртво слово на папиру, а рад не само судије, него и судског особља и подносилаца захтева потпуно обесмишљен, разумљиво је што се приступило промени одредаба везаних за извршење у циљу да се оно унапреди.

Према досадашњим законским решењима наплата новчане казне физичким лицима и предузетницима је вршена путем замене у казну затвора, а велика већина казни је наплаћивана тек под претњом замене у затвор. Ово је подразумевало доношење решења о замени, потом (након истека рока за жалбу или одлучивања о истој) оправноснаживање решења о замени и издавање налога за упућивање у затвор, а

уколико се окривљени оглуши о налог за упућивање у затвор и издавање наредбе за довођење ради упућивања на издржавања казне затвора, које наредбе су поготово у већим градовима, често остајале нереализоване. И у случајевима благовременог спровођења свих ових радњи, трошкови поступка су махом остајали ненаплаћени, јер се нису могли мењати у казну затвора, а предвиђена метода извршења посредно путем основних судова није пружала адекватне могућности за извршење казне имајући у виду целисходност и ефикасност поступка, а посебно пре наступања застарелости извршења. На тај начин су трошкови поступка падали на терет судова, односно Републике Србије. Услед економске кризе и тешке материјалне ситуације многи грађани се све чешће опредељују за издржавање казне затвора. С друге стране, затворски капацитети су недовољни, а претрпаност затвора је постала општепозната чињеница, што је подстицало многа кажњена лица на злоупотребу избегавањем обавезе плаћања новчане казне, односно промишљеним неплаћањем новчане казне са сазнањем да ће се иста заменити у затворску казну, и у већини случајеве неће извршавати до наступања застарелости извршења казне.

У поступку принудне наплате по одредбама важећег Закона, када су у питању правна лица и физичка лица код којих замена у затворску казну није могућа, такође су се јављале потешкоће, јер су прекршајни судови били принуђени да се ослањају на рад других органа или судова. У извршењу правноснажних и извршних пресуда прекршајних судова, позивајући се на члан 299. став 4. важећег Закона који одређује да наплату обавља орган по прописима о принудној наплати, долазило је до различитог тумачења и примена наведених одредаба од стране прекршајних судова.

Поступак принудне наплате новчане казне и других новчаних износа на покретним и непокретним стварима физичких лица поједини прекршајни судови су покретали пред редовним судовима, у својству извршног повериоца, по одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, док су други сматрали да се ради о наплати јавног прихода, те да су за то надлежни јавни правобранилац или органи за принудну наплату, па извршни поступак пред судом нису ни покретали. С друге стране, принудна наплата новчаних казни од правних лица се не спроводи пред редовним судом, по одредбама закона који регулише извршење и обезбеђење, већ непосредно од стране одељења за принудну наплату Народне банке Србије, у складу са Законом о платном промету, путем налога за вршење принудне наплате. Ово доводи до неједнаког положаја странака у поступку, у зависности да ли се ради о физичким или правним лицима, што је у супротности са уставним начелом које гарантује право на једнаку заштиту права и на правно средство и општим начелима која гарантују једнакост странака у поступку.

Системски најисправније решење би било (а што је иначе случај у свим земљама у окружењу и у већини европских земаља) да органи за принудну наплату пореза и других јавних прихода врше и принудну наплату новчаних казни из прекршајног поступка. Међутим, овакво решење није било могуће, без обзира што су Законом о буџетском систему („Сл. гласник РС“ бр. 93/12) у члану 14. новчане казне сврстане у *непореске јавне приходе*, јер Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник РС“ бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12) ову надлежност не предвиђа, а у члану 3. став 1. садржи следећу одредбу: „Ако је другим законом питање из области коју уређује овај закон уређено на другачији начин, примењују се одредбе овог закона“, чиме је онемогућено да се Законом о прекршајима на било који начин предвиди надлежност пореских органа за принудну наплату новчаних казни.

Због свега наведеног било је неопходно да се Законом о прекршајима регулише поступак принудног извршења, како би прекршајни суд могао сам да спроведе овај поступак. Ово није условљено само потребом да извршење одлука прекршајних судова више не зависи у знатној мери од рада других органа или судова, већ и потребом да се примена Закона о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС“ бр. 31/11, 99/11) сведе на најмању могућу меру, узимајући у обзир природу и карактер поступка уређеног тим законом. Наиме, поступак извршења и обезбеђења је страначки поступак, који предвиђа дужника и повериоца, што се чини неодговарајућим за спровођење принудног извршења по основу неплаћених казни и других досуђених новчаних износа. Суд као самостални и независни орган који штити слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе правних субјеката и обезбеђује уставност и законитост, не би требао да буде поверилац у корист државе када је у питању принудно извршење сопствених одлука.

3. О поступку принудног извршења

Сврха поступка извршења уопште, па и поступка извршења одлука, како гласи наслов главе XXXV новог Закона о прекршајима којим је регулисана ова област, јесте принудно извршење потраживања, односно у контексту прекршајног поступка, принудно извршење казни, трошкова поступка и других досуђених новчаних износа.

У процесном смислу одредбе ове главе уређују правила за одређивање и спровођење извршења, као и процесни положај учесника у поступку, а у материјалноправном смислу, оне уређују дејства извршне исправе и појединих радњи у поступку.

Као што је већ речено, основна карактеристика извршног поступка у смислу новог Закона о прекршајима је да је то једностраначки поступак и да се покреће по службеној дужности. За разлику од извршног поступка по Закону о извршењу и обезбеђењу, који поступак је двостраначки и подразумева начело диспозиције, односно да се махом покреће на предлог странака (уз мали број изузетака када се покреће *ex officio*).

4. Структура поступка извршења

Основни предуслови за поступак извршења су постојање извршне одлуке као основа за одређивање извршења и доношење решења о извршењу, као основа за спровођење извршења, па би се сходно томе овај поступак могао поделити у две фазе: **одређивање извршења и спровођење извршења**. Да би се извршење могло одредити потребно је да постоји извршни наслов-одлука која је постала извршна.

5. Стицање својства извршности

Што се тиче услова под којима одлука стиче својство извршности, они су остали исти као и у претходном закону. Дакле, одлука у прекршајном поступку се може извршавати када постане правноснажна и када за извршење нема законских сметњи, ако законом није другачије одређено. По протеклу рока за добровољно извршење који износи петнаест дана од дана правоснажности, ако законом за поједине случајеве није другачије одређено, одлука постаје извршна. Уколико је била изјављена жалба, тај рок се рачуна од дана достављања другостепене одлуке.

У новом закону додате су одредбе везане за стицање извршности прекршајног налога, који постаје извршан када протекне рок од осам дана од издавања, али и одредбе које доносе једну значајну новину-сукцесију када је у питању извршење према правном лицу. Наиме, ставом 6. члана 307. предвиђено је да „Ако правно лице престане да постоји након правноснажно окончаног поступка у коме је утврђена одговорност и изречена санкција за прекршај, новчана казна и одлучивање о имовинској користи извршиће се према правном лицу које је његов правни следбеник.“

Код *правног следбеништва* могуће је предвидети две ситуације у пракси. Прва, када је до статусне промене, односно сукцесије дошло након правноснажно окончаног прекршајног поступка, а пре доношења решења о извршењу, а друга када је до сукцесије дошло након доношења решења о извршењу. У оба ова случаја ће бити неопходно прибавити релевантну исправу којом се доказује постојање правног следбеника (оверен извод из Агенције за привредне регистре, или можда само иштампан извод са сајта АПР-а), док ће на судској пракси бити да искристалише да ли ће се у другој ситуацији настављати

извршење стављањем постојећег решења о извршењу ван снаге и доношењем новог решења о извршењу усмереног на правног следбеника, за шта по мишљењу аутора има законског упоришта, узимајући у обзир формулацију из става 307. став 6. где је коришћен термин „извршиће се“, који подразумева и одређивање и спровођење извршења.

Увођење института правног следбеништва је свакако позитивна новина која ће побољшати проценат извршења новчане казне изречене правним лицима, јер је с тим у вези до сада велики број предмета завршаван застаром или обуставом извршења због разних статусних промена правних лица.

6. Одређивање извршења

Према одредбама новог Закона о прекршајима, по истеку рока за добровољно плаћање суд доноси решење о извршењу, којим се одређује како ће се спровести извршење неплаћене новчане казне и принудно наплатити други досуђени новчани износи (казне изречене због непоштовања суда, досуђене судске таксе и трошкови поступка, одлуке о имовинско-правном захтеву и одузимању имовинске користи). Одређивање извршења након оцене да су испуњени законски услови, без упуштања у законитост извршног наслова, назива се начело формалног легалитета и предвиђа га Закон о извршењу и обезбеђењу, а очигледно је да је исто инкорпорисано и у Закон о прекршајима.

Решење о извршењу је основ за спровођење извршења. За разлику од претходног Закона, где је извршење новчане казне изречене физичком лицу и предузетнику до законског лимита вршено заменом у казну затвора као редовним средством наплате, а правним лицима и одговорним лицима, као и физичким лицима и предузетницима када им је новчана казна изречена преко законског лимита извршење вршено путем принудне наплате, нови закон уводи могућност да суд у сваком конкретном случају, ценећи разлоге целисходности и ефикасности, решењем о извршењу одлучи да ли ће неплаћену новчану казну, изречену било којем од побројаних кажњених и без обзира на висину казне, наплатити принудним путем или је заменити казном затвора или радом у јавном интересу, а све три опције су потпуно равноправне, без условљавања да се прво покуша са неком од њих. На овај начин судови ће морати у сваком конкретном случају да цене све релевантне чињенице и на основу њих да се определе за један од начина принудног извршења.

Чини се ипак да је равноправност у одабиру начина на који ће се извршити неплаћена новчана казна привидна када се ради о извршењу пре правоснажности. Узимајући у обзир како у пракси изгледа овај поступак, односно узимајући у обзир да је судија који је донео пресуду по члану 308.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Закона (ранији члан 294. Закона), уколико окривљени не плати изречену казну, одмах доносио решење о замени у казну затвора и окривљеног упућивао у затвор, практично је немогуће спровести извршење одмах ако се ради о извршењу путем принудне наплате.

У вези са одлучивањем о начину на који ће се извршење спровести, битно је указати да је новим Законом у члану 200. који регулише саслушање окривљеног **проширен списак питања** која суд поставља окривљеном у погледу његовог имовног стања и на бројеве динарског и девизног рачуна. Такође је истим чланом предвиђена и могућност да суд окривљеног казни новчаном казном до 50.000 динара за давање нетачних података. На тај начин се обезбеђује да суд приликом одлучивања има на располагању све информације како би се поступак извршења спровео брзо и ефикасно.

Неопходно је још једном нагласити да се суд одлучује за једну од понуђене **три опције** тек при доношењу решења о извршењу. До сада је суд био обавезан да у изреци пресуде одреди на који начин ће се у случају неплаћања новчане казне у року за добровољно извршење иста принудно извршити, у супротном, изрека би се сматрала неразумљивом и представљала битну повреду поступка (правни став Вишег прекршајног суда). Сада би формулација у изреци пресуде требало да се ограничи на то да ће се у случају неплаћања у добровољном року, новчана казна и остали досуђени новчани износи извршити у складу са одредбама овог Закона којима се регулише извршење одлука.

Ко ће од судија у појединачном прекршајном суду доносити решење о извршењу зависиће од тога да ли је Годишњим распоредом послова у оквиру суда одређен извршни судија, у ком случају ће он доносити решења о извршењу, или пак сваки судија задужен за извршење предмета у којима је поступао.

Овај рад се бави једним од три начина принудног извршења, и то принудном наплатом, те ће у наставку само та област бити обрађена, односно одредбе главе XXXV Закона ће бити разматране само у контексту овог начина извршења.

7. Извршење принудном наплатом

Извршење се увек одређује и спроводи на некој ствари или имовинском праву кажњеног. Та ствар, односно право је предмет извршења.

ПРИМЕР:

- Код извршења продајом покретне ствари, предмет извршења је одређена *покретна ствар*.
- Код извршења на рачуну кажњеног, предмет извршења су *новчана средства*.

Да би се на предмету могло спровести извршење, потребно је да суд и други органи укључени у поступак извршења предузму одређене правне и фактичке радње које су законом прописане. Скуп тих радњи представља средство извршења.

ПРИМЕР:

- Извршење на средствима са рачуна кажњеног врши се *пленидбом* средстава са рачуна и њиховим *преносом* у корист рачуна суда.
- Извршење на заради кажњеног спроводи се *пленидбом* одређеног дела зараде и налогом послодавцу да новчани износ за који је одређено извршење *исплаћује* на рачун суда.

8. Надлежност

Основно правило прописано је чланом 314. Закона, који предвиђа да принудну наплату новчане казне и других досуђених новчаних износа извршава прекршајни суд који их је изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог. Међутим, у зависности од средстава и предмета принудне наплате у неким случајевима је предвиђена сходна примена Закона о извршењу и обезбеђењу, који опет има своје одредбе о надлежности, о чему ће бити више речи у оквиру обраде ове тематске целине.

9. Решење о извршењу

Закон у члану 316. таксативно наводи обавезне елементе које решење о извршењу мора да садржи, а то су:

1. суд који је донео решење;
2. лице коме је изречена новчана казна која се извршава;
3. извршна одлука којом је изречена новчана казна;
4. износ изречене новчане казне;
5. средства и предмет извршења, као и други подаци потребни за спровођење принудне наплате;
6. одлука о трошковима извршења; и
7. поука о правном леку.

Уколико решење садржи још неке елементе поред обавезних таксативно набројаних, као што су трошкови поступка и других новчаних износа досуђених по основу имовинско правног захтева, накнаде штете или одузимања имовинске користи, у решењу се то посебно наводи.

Међу прописаним елементима решења нема образложења, па произилази да оно није обавезно, што је случај и у Закону о извршењу и обезбеђењу, који изузетно предвиђа случајеве када оно мора да постоји. Ипак, образложење ће бити неопходно у неким случајевима, као што је на пример код решења којим се преиначује решење о извршењу и одређује друго средство и предмет извршења, као и код решења којима се одлучује о приговору на решење такође.

10. Спровођење извршења

Након што је извршење одређено, приступа се спровођењу решења. У овој фази предузимају се извршне радње које имају за циљ извршење новчане казне и других досуђених новчаних износа.

За спровођење извршења осим суда као главног субјекта у поступку извршења, код принудне наплате се појављују и помоћни органи у поступку, и то **Народна банка Србије**, Фонд за социјално и пензијско осигурање, Агенција за привредне регистре, пословне банке, итд.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Народна банка Србије	- задужена је за принудну наплату са рачуна кажњених, коју спроводи преко свог посебног организационог дела - Одсека за принудну наплату. Поступак наплате, осим одредбама Закона о прекршајима, ближе се уређује и прописима о платном промету: Законом о платном промету (Сл. лист СРЈ бр. 3/2002 и 5/2003 и Сл. гласник РС бр. 43/2004, 62/2006 и 111/2009) и Одлуком о начину спровођења принудне наплате са рачуна клијента („Сл. гласник РС“ бр. 58/2004, 116/2004, 122/2004, 109/2005, 8/2006, 42/2006, 71/2007, 27/2009 и 101/2009).
Пословне банке	- поступају по налозима Народне банке Србије и суда примењујући такође прописе о платном промету.
Агенција за привредне регистре	- доставља податке потребне за спровођење поступка извршења.
Фонд за социјално и пензијско осигурање	- доставља потребне податке из евиденције о осигураницима и њиховим послодавцима - предузима радње по налогу суда код извршења на пензији
Републички геодетски завод - Катастар непокретности	- доставља податке потребне за доношење решења из чл. 321. закона, односно за подношење предлога за извршење

У току спровођења извршења могуће је да кажњени плати део износа новчане казне на који је гласило решење о извршењу, у ком случају ће се то решење преиначити тако што ће се означити неплаћени део новчане казне и одредити на који начин ће се исти извршавати.

Такође је могуће донети и ново решење и то у ситуацији када кажњени не обави рад у јавном интересу или ни по извршеној казни од деведесет дана не плати преостали део новчане казне. Тада ће се новим решењем одредити да се преостали део наплати принудним путем.

Извршење путем принудне наплате може се спровести према свим физичким лицима, правним лицима, одговорним лицима у правном лицу и предузетницима.

11. Средства и предмети принудне наплате

Како су претходно у раду дефинисани појмови средства и предмети извршења, у овом делу рада ћемо се позабавити конкретно средствима и предметима извршења које нови Закон о прекршајима предвиђа када је у питању принудна наплата новчане казне и других досуђених новчаних износа.

Чланом 318. Закона предвиђена су следећа средства и предмети када је у питању принудна наплата:

1. извршење над средствима са рачуна кажњеног лица;
2. извршење на личним примањима кажњеног лица;
3. извршење пописом, проценом и продајом покретних ствари и непокретности у својини кажњеног лица

12. Извршење на средствима са рачуна

Извршење на основу правоснажног решења о извршењу спроводи орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету пленидбом са рачуна кажњеног који се воде код пословних банака. Орган који спроводи ово извршење је Народна банка Србије - Одељење за принудну наплату.

Након што прими решење о извршењу, организација за принудну наплату одмах налаже банкама да блокирају све рачуне кажњеног код банака код којих он има отворене рачуне, обавештава друге банке да кажњеном не могу отворити нове рачуне, а банкама код којих кажњени има средства на рачуну налаже да јој одмах доставе податке о стању средстава на рачунима кажњеног.

Пример решења о извршењу на текућем рачуну кажњеног

Прекршајни суд у _____, судија _____, поступајући у поступку извршења ненаплаћене новчане казне изречене кажњеном _____ из _____, јмбг: _____ правоснажном и извршном пресудом тог суда број _____ од _____, на основу чл. 315. Закона о прекршајима доноси:

РЕШЕЊЕ

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правоснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, паушалних трошкова поступка од _____ динара (имовинске користи од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара) изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ новчаних средстава са рачуна кажњеног _____ број _____ који се води код банке _____ и свих других новчаних средстава који се налазе на било ком другом рачуну кажњеног, ПРЕНОСОМ истих на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са назнаком на име чега је забрањена сума наплаћена (новчана казна, паушални трошкови, имовинска корист или друго).

II НАЛАЖЕ СЕ Народној банци Србије - Одсек за принудну наплату да изврши пренос новчаних средстава из става 1. овог решења.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже средствима на рачунима до намирења свих износа из става 1. изреке овог решења.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

Поука о правном леку: Кажњени против овог решења може уложити приговор Већу Прекршајног суда у _____, у року од три дана од пријема решења. Приговор се предаје Прекршајном суду у _____ непосредно, препоручено путем поште или се може изјавити усмено на записник.

О извршеној наплати или разлозима неизвршења организација за принудну наплату је у обавези да обавести суд у року од 30 дана од дана пријема решења. Уколико се НБС-Одељење принудне наплате не огласи по протеклу прописаног рока, суд би требало дописом да се обрати и поново затражити информацију о разлозима неизвршења. Чини се целисходним да се у оквиру сваког суда састави стандардизовани образац са понуђеним најчешћим разлозима немогућности извршења, што ће и надлежном органу олакшати посао и допринети да суд брже добије тражену информацију.

13. Извршење на личним примањима кажњеног

Чланом 320. новог Закона о прекршајима уређено је спровођење принудне наплате на личним примањима кажњеног. Увођењем овог термина очигледна је интенција законодавца да прошири предмет извршења на што већи број ситуација, односно да створи могућност да се принудно извршење може спровести на примањима кажњеног по разним основама (осим наравно изузетака и ограничења о којима ће касније бити речи). Иако не даје дефиницију самог појма лична примања, нити такав термин познаје Закон о извршењу и обезбеђењу по угледу на који су рађене ове одредбе, намеће се закључак да се под појам „лична примања кажњеног“ подводе осим зараде, накнаде зараде и пензије и друга примања која су у Закону о извршењу и обезбеђењу дефинисана као потраживања извршног дужника. Ипак, за очекивати је да ће се у пракси најчешће спроводити извршење на заради и пензији, што ће у наставку рада бити и детаљније обрађено.

Решењем се одређује пленидба са одређеног дела личног примања кажњеног и налаже се исплатиоцу ових прихода да приликом сваке исплате, почев од прве наредне исплате од пријема одлуке суда, па све до потпуне наплате, врши обуставу и уплату обустављеног износа на прописани уплатни рачун. Исплатилац примања је дужан да одмах поступи по решењу суда, те да надлежни суд обавести о променама од утицаја на спровођење принудне наплате, најкасније у року од пет дана од дана настанка промене.

14. Спровођење наплате са рачуна исплатиоца

Ако исплатилац личних примања не обустави и не уплати назначени износ, суд може донети решење да се принудна наплата спроведе из новчаних средстава са рачуна исплатиоца. У том случају решење ће се односити само на оброке које је послодавац до доношења решења пропустио да обустави, а не и на будуће оброке који нису још доспели.

Овде се поставља питање када се врши наплата са рачуна исплатиоца: да ли у ситуацији када исплатилац неоправдано није поступио по решењу, или без обзира да ли се ради о неоправданим или оправданим разлозима. Ово стога што су у пракси могуће ситуације да није могуће поступити по решењу из оправданих разлога, на пример да је примање већ оптерећено ранијим налозима. Стога је изузетно битно упозорити исплатиоца на његову обавезу обавештавања суда о променама релевантним за спровођење принудне наплате, о којој је напред било речи.

Ове одредбе сачињене су по узору на одговарајуће одредбе Закона о пореском поступку и пореској администрацији и одредбе које регулишу ову материју у Закону о извршењу и обезбеђењу, а такође је предвиђена и сходна примена Закона о извршењу и обезбеђењу.

Пример изреке решења о извршењу на заради кажњеног

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правноснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, и трошкова поступка у износу од _____ изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ 2/3 месечне зараде коју кажњени _____ остварује код послодавца _____ и ИСПЛАТОМ заплених новчаних средстава на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са знаком на име чега је забрањена сума наплаћена (новчана казна, паушални трошкови, имовинска корист или друго).

II НАЛАЖЕ СЕ послодавцу кажњеног да новчане износе за које је одређено извршење из става 1. овог решења уплаћује на рачуне суда, под претњом законских последица пропуштања.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже запленим делом зараде.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SRBIJA

Пример изреке решења о извршењу на пензији кажњеног

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правноснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, паушалних трошкова поступка од _____ динара, (имовинске користи од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара,) изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ 2/3 месечне пензије коју кажњени _____ остварује код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање - Филијале у _____ и ИСПЛАТОМ заплених новчаних средстава на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са знаком на име чега је забрањена сума наплаћена.

II НАЛАЖЕ СЕ Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање- Филијале у _____ да новчане износе за које је одређено извршење из става 1. овог решења уплаћује на рачуне суда, под претњом законских последица пропуштања.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже запленим делом пензије.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

15. Изузимање од извршења и ограничења

Закон о извршењу и обезбеђењу, чија је сходна примена предвиђена када је у питању извршење на личним примањима кажњеног, предвиђа случајеве у којима долази до изузимања од извршења, као и одређена ограничења извршења.

Тако је у чл. 147. предвиђено да предмет извршења не може бити:

- примање по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања,
- примање по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању,

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

- примање по основу социјалне помоћи,
- примање по основу привремене незапослености,
- примање по основу додатка за децу,
- примање по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима,
- друга потраживања чији пренос је законом забрањен.

У члану 148. предвиђена су **ограничења када је у питању обим** до ког се на одређеним примањима може вршити пленидба и пренос средстава. Тако је предвиђено да се извршење на заради и пензији, као и накнади може спровести **до износа две трећине зараде**, пензије или накнаде зараде. Ако се извршење спроводи на минималној заради, предмет извршења може бити само **до једне половине зараде**. Надаље, из наведеног члана произилази да се принудна наплата новчане казне не може извршити на примању инвалида (ратних и мирнодопских) по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка.

На примању по основу накнаде штете и новчане ренте која се досуђује на основу правила облигационог права, уговора о доживотном издржавању, као и на примању по основу уговора о осигурању живота, извршење се може спровести само на делу који прелази износ највише сталне социјалне помоћи која се исплаћује на подручју на коме извршни дужник има пребивалиште.

Узимајући у обзир сва наведена законска решења и механизме који суду стоје на располагању (узимање података о рачунима, кажњавање окривљеног за давање нетачних података, обавеза исплатиоца да обавештавају суд о чињеницама релевантним за извршење, као и могућност наплате са рачуна исплатиоца), за очекивати је да овакав вид наплате доживи пуну примену у пракси и буде најчешће одређиван од стране суда, као ефикаснији и јефтинији у односу на замену у казну затвора.

16. Одређивање других средстава и предмета извршења

Посебно је важна одредба по којој суд, ако се током спровођења решења о извршењу установи да се принудна наплата не може спровести средствима и на предметима извршења који су одређени у решењу, исто може преиначити и одредити друго средство и предмет извршења. На овај начин пружена је могућност суду да, иако се у једној фази поступка определио за одређена средства и предмете извршења, не буде везан, односно онемогућен да покуша извршење другим средствима и на другим предметима, односно суду је пружена прилика да исцрпи све могућности пре него што обустави поступак.

У оквиру принудне наплате на заради и пензији кажњеног јавиће се потреба за интензивном сарадњом са исплатиоцима примања, односно послодавцима и надлежним органима који имају информације од значаја за поступак извршења. То може бити како због добијања података о осигураницима и послодавцима, тако и због тражења података о томе зашто није поступљено по решењу о извршењу. Када је у питању фонд ПИО, и овде се чини целисходним да се сачини стандардизовани образац са најчешћим разлозима непоступања по решењу који би се слао Фонду.

17. Принудна наплата на покретним и непокретним стварима кажњеног

Члан 321. новог Закона о прекршајима предвиђа да суд, уколико није могуће извршити принудну наплату на други начин, може донети решење да се принудна наплата спроведе на покретним и непокретним стварима кажњеног физичког лица, предузетника или одговорног лица. Закон овај вид извршења предвиђа као **крајњу меру**, у случају да није могуће извршити принудну наплату на други начин. Тако штити интересе кажњеног, у смислу да се овом, најрадикалнијем начину, када је принудна наплата у питању, приступи тек пошто се неуспешно покуша принудна наплата на друга два начина, а са друге стране, поштује и начело целисходности и економичности, односно омогућава да се прво покуша са другим, јефтинијим начинима принудне наплате.

За овај вид наплате прописана је надлежност стварно и месно надлежног суда у складу са Законом о извршењу и обезбеђењу, што у складу са одредбама тог закона значи пред месно надлежним основним судом, по правилима о месној надлежности која су прописана тим законом.

18. Приговор о извршењу

Против решење о извршењу кажњено лице може уложити приговор у року од три дана од дана пријема решења. У члану 317. новог закона су наведени разлози из којих се може уложити приговор:

1. ако је обавеза која се има принудно извршити испуњена;
2. ако је одлука на основу које је одређена замена казне или принудна наплата укинута, преиначена, стављена ван снаге, односно нема својство извршне исправе;
3. ако није протекао рок за испуњење обавезе;
4. ако суд који је донео решење о извршењу није надлежан;
5. ако нису испуњени услови за замену новчане казне из члана 41. Закона;
6. ако је принудна наплата одређена на стварима и правима изузетим од извршења односно на којима је могућност извршења ограничена;
7. на одлуку о трошковима извршења;

У питању су готово исти разлози као и код приговора на решење о извршењу на основу извршне исправе по ЗИО, са циљем да се кажњени не лиши права која дужник има у оквиру извршног поступка.

Основне карактеристике приговора против решења о извршењу су његова **несуспензивност**, јер је прописано да приговор не одлаже извршење, и ремонстративност, јер о њему не одлучује суд вишег ранга, него суд који је донео одлуку. Надаље, предвиђено је судија против чијег решења о принудној наплати је изјављен приговор може и сам ставити ван снаге своје решење, ако нађе да су разлози из приговора оправдани, у супротном доставиће приговор са списима предмета надлежном већу тог суда. На овај начин спречена је могућност одлагања поступка извршења изјављивањем безложних приговора, уз истовремено омогућавање кажњеном да из процесних разлога оспори решење о извршењу. Наравно, из процесних разлога искључиво везаних за поступак извршења. Иако је наизглед непотребно, ово ипак ваља нагласити, због искуства у извршењу по одредбама старог закона о прекршајима. Наиме, једино решење које је у фази извршења по том закону било доношено од стране прекршајног суда је било решење о замени новчане казне у казну затвора, против којег

решења је законом била дозвољена жалба, без навођења разлога из којих се може изјавити. То је резултирало огромним бројем жалбених навода уперених на правилност првостепених одлука, уместо на правилност решења о замени, и то поготово код решења за саобраћајне прекршаје из надлежности Министарства унутрашњих послова, или пак код сопствених пресуда, када су кажњени у жалби на решење о замени понављали разлоге које су пре тога поднели у жалби на пресуду.

Одредбе везане за одлучивање у првом степену, односно одлучивање од стране судије који је донео решење о принудној наплати такође су урађене по узору на одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу. Закон о извршењу и обезбеђењу предвиђа да ће судија одбацити решењем неблаговремен, непотпун или недозвољен приговор.

Уколико судија не стави ван снаге своје решење, доставиће приговор са списима предмета надлежном већу тог суда. О приговору одлучује веће састављено од троје судија, с тим да судија који је донео решење о принудној наплати не може бити члан тог већа и одлучивати о приговору. Закон о прекршајима не садржи одредбе о поступању већа по приговору, али је могуће да, позивајући се на члан 317. у којима је одређено ко, у ком року и из којих разлога подноси приговор веће донесе:

- решење којим ће одбацити приговор као неблаговремен, непотпун или недозвољен;
- решење којим ће усвојити приговор, укинути решење о принудној наплати, обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње (нпр. ако је новчана обавеза утврђена извршном исправом испуњена);
- решење којим ће усвојити приговор, укинути решење о принудној наплати, обуставити извршење, укинути спроведене извршне радње и вратити првостепеном судији на поновно разматрање (нпр. ако је извршење одређено средствима и на предметима који су изузети од извршења, ради одређивања других предмета и средстава извршења);
- решење којим се усваја приговор и преиначује решење о принудној наплати у делу који се односи на трошкове извршења;
- решење којим се одбија приговор као неоснован и потврђује решење о принудној наплати;

Узимајући у обзир несуспензивност приговора на решење о принудној наплати, могуће су ситуације да се принудна наплата спроведе, а приговор буде усвојен. Закон о прекршајима не регулише поступак повраћаја средстава уколико је дошло до укидања решења о принудној наплати и укидања спроведених извршних радњи. Додуше, Закон у члану 304. садржи одредбе о враћању новчаних износа лицу коме је у прекршајном поступку неоправдано изречена новчана казна, мера одузимања имовинске користи или вредности одузетог предмета. Као што из формулације произилази, овде се ради о неоправданом изрицању новчаних износа (дакле о мањкавости пресуде као извршне исправе, а не решења о извршењу), а то у контексту извршног поступка може бити само у случају укидања решења о извршењу из разлога предвиђених тачком 2. члана 317. (ако је одлука на основу које је одређена замена казне или принудна наплата укинута, преиначена, стављена ван снаге, односно нема својство извршне исправе).

У случају укидања решења о извршењу из других разлога мораће се ићи на повраћај средстава налогом надлежном органу, као што је и у досадашњој пракси био случај у ситуацијама када је долазило до дуплих уплата.

19. Трошкови поступка извршења

Што се тиче принудне наплате по Закону о прекршајима, чини се да наплата трошкова поступка извршења одлука има упориште евентуално у *Правилнику о накнади трошкова у судским поступцима* („Сл. гласник РС“ бр. 57/2003 и 69/2011). Закон о извршењу и обезбеђењу садржи одредбе о трошковима извршења али извршења које се спроводи по том закону, и предвиђа да трошкове у вези са извршењем и обезбеђењем сноси извршни дужник, с тим што је извршни поверилац у обавези да предујми трошкове поступка и приложи доказ о њиховој уплати. Трошкови извршног поступка који се покреће по службеној дужности предујмљују се из средстава суда који спроводи извршење

20. Окончање поступка принудне наплате

Успешно окончана фаза спровођења извршења принудном наплатом резултираће намирењем свих обавеза утврђених решењем о извршењу и архивирањем предмета. Неуспешно окончано спровођење поступка извршења резултираће решењем о обустави поступка извршења. До обуставе поступка извршења је могуће да дође из разних разлога, као што је смрт окривљеног, престанак правног лица у недостатку правног следбеника, непостојања адекватног предмета извршења на коме би се исто спровело, или пак услед наступања застаре поступка.

23. Закључак

Новим одредбама Закона о прекршајима које регулишу извршење створене су законске претпоставке да се поступак извршења учини успешнијим и ефикаснијим. Оне осликавају околности под којима поступају прекршајни судови и у великој мери су удовољиле како примедбама на досадашња решења и потреби да се она унапреде и измене, тако и захтевима да прекршајно правосуђе покаже већи степен делотворности, односно побољша извршење одлука, што је управо и постигнуто одређивањем механизма којима се то обезбеђује. Кроз рад је покушано да се предвиде све могуће ситуације и потешкоће које се могу јавити у примени ових одредаба, а остаје на пракси да покаже колико су одредбе закона биле животне и подобне да доживе пуну примену.

Релевантни прописи:

1. Закон о прекршајима („Сл. Гласник Р.С.“ бр. 65/13)
2. Закон о прекршајима („Сл. гласник Р.С.“ бр. 101/05, 116/08 и 111/09)
3. Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник Р.С.“ бр. 31/2011)
4. Закон о буџетском систему („Сл. гласник Р.С.“ бр. 93/12)
5. Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник Р.С.“ бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12)
6. Закон о платном промету („Сл. лист С.Р.Ј.“ бр. 3/2002, 5/2003 и „Сл. гласник Р.С.“ бр. 43/2004, 62/2006 и 31/2011)
7. Правилник о накнади трошкова у судским поступцима („Сл. гласник Р.С.“ 57/2003 и 69/2011)

Литература:

8. Приручник за извршитеље (друго измењено и допуњено издање, фебруар 2012. године, аутор Милош В. Милошевић):
<http://www.policycafe.rs/documents/business/research/enforcement/prirucnik-za-izvrsitelje.pdf>

проф. др Љубинко Митровић¹¹

Бања Лука

СПОРАЗУМИЈЕВАЊЕ О САНКЦИЈИ КАО ПОЈЕДНОСТАВЉЕНА ФОРМА ПОСТУПАЊА У ПРЕКРШАЈНИМ СТВАРИМА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Апстракт: У садашњем казненоправном систему Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, прекршаји представљају посебну категорију казних деликата (свакако уз кривична дјела) којима се крши јавни поредак, односно којима се повређују прописи о економском и финансијском пословању утврђени законом, односно другим прописом, а за које су одређена обиљежја и за које су прописане посебне прекршајне санкције. За ову, у пракси изузетно учесталу категорију казних деликата, предвиђено је и низ прекршајних санкција од којих овдје посебно треба истаћи новчану казну чијим се изрицањем, у одговарајућем прекршајном поступку, односно њеним извршењем остварују и значајна средства која припадају буџетима различитих нивоа власти. То је и додатан разлог због кога законодавни органи у свим модерним државама свијета кроз своја законодавна рјешења настоје уредити прекршајни поступак на начин да он буде што сврсисходнији, ефикаснији и економичнији (а што опет у крајњем исходу води ка значајнијем и бржем пуњењу одговарајућег буџета).

У остварењу предњег, у сваком случају не заостаје ни новије прекршајноправно законодавство Републике Српске. Тако су двије веома интересантне и специфичне форме поједностављеног или упрошћеног рјешавања прекршајних предмета уведене у прекршајно законодавство Републике Српске, односно Босне и Херцеговине 2006. године доношењем Закона о прекршајима Републике Српске, односно одговарајућим прекршајним законима у Босни и Херцеговини. То су тзв. прекршајни налог као посебан институт покретања и вођења прекршајног поступка, а самим тим и рјешавања највећег броја прекршајних предмета (овај институт је предвиђен и у прекршајним законодавствима Републике Словеније, Републике Хрватске и најновије, у Закону о прекршајима Црне Горе и Закону о прекршајима Србије).

С друге стране, сви босанскохерцеговачки прекршајни закони предвиђају још једну форму поједностављеног поступања у прекршајним стварима: то је тзв. споразум о санкцији. У овом реферату биће ријечи управо о овој другој упрошћеној форми поступања надлежних органа у прекршајним стварима.

Кључне ријечи: прекршај, прекршајни поступак, прекршајни налог, споразум о санкцији.

---

¹¹ Аутор је ванредни професор на Факултету правних наука Паневропског универзитета АПЕИРОН у Бањој Луци. е-маил: ljubinko58@gmail.com.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Поједностављене форме поступања у прекршајним стварима

Позитивно прекршајно законодавство Републике Српске успостављено Законом о прекршајима Републике Српске из 2006. године¹² предвиђа двије специфичне варијанте поједностављеног поступања надлежних органа (судова и овлашћених органа) у прекршајним предметима (идентично рјешење садрже и остали прекршајни закони у Босни и Херцеговини¹³). Наиме, ради се о институтима прекршајног налога (одредбе члана 32 до 38 Закона о прекршајима Републике Српске)¹⁴ и споразума о санкцији из члана 41 наведеног закона¹⁵. Кључни циљ њиховог увођења био је: створити нормативну основу за ефикаснији прекршајни поступак.

Споразум о санкцији

Закон о прекршајима Републике Српске (свакако по узору на Закон о кривичном поступку Републике Српске из 2012. године¹⁶ који у одредби члана 238 прописује споразум о признању кривње, односно споразум о кривици)¹⁷ предвиђа и тзв. споразум о санкцији као посебно значајну

¹² Службени гласник Републике Српске, бр. 34/2006; 1/2009; 29/2010 и 109/2011.

¹³ Прекршајноправно законодавство Босне и Херцеговине данас подразумијева непосредну примјену четири прекршајна закона којима се уређује тзв. општи дио материјалног прекршајног права и прекршајни поступак, и то: 1) у Републици Српској - Закон о прекршајима Републике Српске донесен априла 2006. године и објављен у Службеном гласнику Републике Српске, број 34/2006 који је након свог доношења мијењан три пута, односно 2009, 2010 и 2011. године; 2) у Федерацији Босне и Херцеговине - Закон о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине који је објављен у Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине, број 31/2006; 3) у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине - Закон о прекршајима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине који је објављен у Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, број 24/2007 и 4) Закон о прекршајима у Босни и Херцеговини - донесен јуна 2007. године и објављен у Службеном гласнику Босне и Херцеговине, број 41/2007. Овим законом прописује се поступање овлашћених органа у Босни и Херцеговини када одлучују о прекршајима прописаним законима и другим прописима институција Босне и Херцеговине и надлежност и поступање судова у Федерацији Босне и Херцеговине, Републици Српској и Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине ради одлучивања о прекршајима прописаним законима и другим прописима институција Босне и Херцеговине.

¹⁴ Више: Митровић, Љ.: *Коментар Закона о прекршајима Републике Српске*, Цомесграфика, Бања Лука, 2006. године; Митровић, Љ.: *Прекршајни налог као начин покретања прекршајног поступка*, Правна мисао, Часопис за правну теорију и праксу, бр. 9-10, Сарајево, 2005. године.

¹⁵ Идентичну варијанту споразума о санкцији предвиђају и остала три прекршајна закона у Босни и Херцеговини, док споразум о признању кривике предвиђа и Глава XX (чл. 177-178) Закона о прекршајима Црне Горе.

¹⁶ Службени гласник Републике Српске, број 53/2012.

¹⁷ Посљедњих неколико година влада права експанзија тзв. упрошћених, односно посебних, скраћених или поједностављених форми поступања у кривичним стварима у кривичнопроцесним законодавствима на просторима земаља бивше Југославије, а све уз оправдање потребе за рационализацијом кривичног поступка. Тако кривично процесно законодавство Македоније предвиђа споразум о казни, док најновије кривично процесно законодавство Србије предвиђа три категорије споразума, и то: тзв. споразум о признању кривичног дјела, споразум о свједочењу окривљеног и споразум о свједочењу осуђеног. Споразум о признавању кривике предвиђен је и у словеначком Закону о кривичном поступку, одредбе чл. 450а до
☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs -
info@usudorek.org.rs

новину, односно посебан прекршајно-процедурални институт. Овај консензуални, односно споразумни прекршајно-процесни институт представља посебан облик окончања прекршајног поступка у којем до пуног изражаја долази диспозиција главних учесника прекршајно-процесног односа (мисли се на овлашћени орган и окривљеног). Дакле, према законској одредби, споразум о санкцији представља у писменој форми сачињену сагласност слободних воља овлашћеног органа, на једној страни и окривљеног (и евентуално његовог браниоца) на другој страни, којим окривљени свјесно, добровољно и са разумијевањем садржаја, правне природе, те процесних посљедица споразума о санкцији признаје кривицу за један или више прекршаја за које се терети, док овлашћени орган (овлашћени представник овлашћеног органа) заузврат пристаје на давање појединих уступака окривљеном, који се, у правилу односе на врсту и висину новчане казне и/или предложене заштитне мјере, односно друге прекршајне санкције. Основни циљ института преговарања о прекршајној санкцији требало би да буде поједностављење прекршајног поступка, односно јачање ефикасности и убрзање прекршајног поступка¹⁸.

Наиме, према законском тексту, овлашћени орган може (а не мора, из чега свакако произилази факултативност споразума о санкцији), уз свој захтјев за покретање прекршајног поступка (подразумијева се да нема могућности закључења споразума о санкцији у случајевима покретања прекршајног поступка издавањем прекршајног налога) приложити, односно доставити надлежном основном (као првостепенем) суду своју понуду коју је дао, односно доставио окривљеном с приједлогом да конкретно окривљено лице прихвати, у понуди предложену прекршајну санкцију, с тим да она може бити новчана казна и/или предложена заштитна мјера. Из законског одређења овог института јасно је да се у овом случају ради о двије супростављене стране које се “споразумијевају”: дакле, на једној страни то је овлашћени орган који код надлежног суда покреће прекршајни поступак подношењем захтјева за његово покретање против одређеног лица – окривљеног, а на другој страни, то је окривљени, односно ради се о лицу против кога овлашћени орган подноси захтјев за покретање прекршајног поступка. Предмет споразумијевања ове двије стране није кривица окривљеног, већ је то прекршајна санкција, а прихватање прекршајне санкције која је окривљеном “понуђена” од стране овлашћеног органа подразумијева и прихватање кривице окривљеног и свакако наставак даље активности на постизању коначног договора у облику споразума о прекршајној санкцији који одобрава надлежни суд. На овом мјесту појављује се прво спорно питање у дефинисању овог института у прекршајном законодавству Републике Српске. Наиме, законодавац не предвиђа који се све

450ч. Новим Закоником о кривичном поступку Црне Горе, поред скраћеног кривичног поступка уведена је још једна упрошћена процесна форма заснована на изостанку главног претреса названа поступак за изрицање кривичне санкције без главног претреса. Уз њу, ту је свакако и споразум о признању кривице који може знатно да допринесе ефикасности кривичног поступка (више у: Радуловић, Д.: *Поједностављене форме поступања у новом кривичнопроцесном законодавству Црне Горе*, Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013. године).

¹⁸ Митровић, Љ.: *Прекршајно право*, Међународно удружење научних радника – АИС – Бања Лука, 2011. године.

овлашћени органи¹⁹ могу споразумијевати са окривљенима, а слиједом позитивне норме, подразумијева се да то могу да буду сви они органи који се као овлашћени органи могу наћи у улици подносиоца захтјева за покретање прекршајног поступка.

С друге стране, поставља се питање за које се прекршаје према њиховој врсти (порески, царински, прекршаји из области безбједности саобраћаја или из области јавног реда и мира или прекршаји насиља у породици, односно насиља на спортским приредбама) споразуми о санкцији могу закључивати (у најмању руку, дискутабилно је питање сврсисходности споразумијевања о оним најлакшим прекршајима за које је предвиђена новчана казна од тридесетак конвертибилних марака, али и оних најтежих, попут пореских или царинских прекршаја за које се може изрећи новчана казна чак у износу до 200.000 КМ). И ово питање изазива значајне расправе и различита тумачења правних теоретичара, те практичара, односно судија и овлашћених службених лица, прије свега полицијских органа²⁰. На једној страни налазе се они који су става да до споразумијевања неби ниуком случају смјело доћи за случај извршења најтежих прекршаја попут оних из области насиља у породици или тешких нарушавања јавног реда и мира, док други сматрају (па и законодавац кроз своју норму у прекршајном закону) да је споразумијевање о прекршајној санкцији могуће за случај извршења свих па и оних најтежих прекршајних дјела.

Посебно питање, али и проблем односи се на врсту прекршајне санкције о којој се у оваквој форми поступања надлежних органа може споразумијевати, с обзиром на то да систем прекршајних санкција не чини само новчана казна, већ да су ту свакако и мјере упозорења (укор и условна осуда), затим заштитне мјере, васпитне мјере, али и тзв. непеналне мјере. Експлицитна законска норма предвиђа могућност предлагања, прије свега, новчане казне и/или заштитне мјере, с тим да се у одредби члана 41 закона говори и о “другој санкцији” о чијем изрицању се могу споразумијевати овлашћени орган и окривљени чиме се отвара могућност преговарања и у погледу осталих прекршајних санкција, а прије свих мјера упозорења.

Надаље, уколико окривљени прихвати од овлашћеног органа предложену прекршајну санкцију (новчана казна и/или заштитне мјере), односно уколико се овлашћени орган и

---

¹⁹ У одредби члана 2 став 1 тачка а) Закона о прекршајима Републике Српске дефинисан је појам овлашћеног органа. Тако се под овлашћеним органом подразумијевају сви надлежни полицијски органи или други органи Босне и Херцеговине и Министарство унутрашњих послова Републике Српске, затим надлежни инспекцијски органи или министарства, предузећа или друга правна лица која имају јавна овлашћења и у чију надлежност спада директно или индиректно спровођење закона или прописа који прописују прекршаје. Исто тако, Закон о прекршајима Републике Српске за разлику од Закона о прекршајима Федерације БиХ, у члану 2 став 1 тачка а) дефинише подносиоца захтјева за покретање прекршајног поступка, те се сходно наведеној одредби подносиоцем захтјева сматрају: а) овлашћени орган, б) тужилац или ц) оштећени.

²⁰ Код највећег броја правних теоретичара из домена кривичног процесног права преовладава став да споразум о признавању кривице (кривичног дјела) треба да буде вид поједностављеног поступања који своју примјену треба да нађе, прије свега код кривичних дјела која припадају групи тзв. лакшег и средњег криминалитета. Међутим, важећи босанскохерцеговачки закони о кривичном поступку, као и исти такав закон у Македонији дозвољавају споразумијевање за сва кривична дјела.

окривљено лице споразумију о некој другој прекршајној санкцији (мимо, у понуди предложене, из чега је јасно да се ове двије супростављене стране могу споразумијевати о свим прекршајним санкцијама из система прекршајних санкција у Републици Српској) прије доношења рјешења о прекршају, овлашћени орган ће поднијети надлежном основном суду на одобрење писани споразум о санкцији који садржи све детаље о “договореној” прекршајној санкцији. Овај писани споразум о санкцији мора бити потписан од стране окривљеног и овлашћеног представника овлашћеног органа на основу чега се може извући закључак да суд није овлашћен ни директно ни индиректно да мијења потписани споразум, односно да евентуално тако измијењени споразум усвоји. С друге стране, на овај начин ријешен је и посебан проблем који се тиче одређивања момента до ког је споразумијевање могуће: то је свакако моменат доношења рјешења о прекршају од стране поступајућег судије²¹. Све до овог момента, поступајући судија фактички и не мора да зна за евентуално споразумијевање. Предње нас наводи на још један важан закључак: споразумијевање, односно договарање супростављених страна је могуће чак и за цијело вријеме одржавања усменог претреса (дакле, то је могуће све до тренутка доношења рјешења о прекршају).

За највећи број правних теоретичара, споразум о прекршајној санкцији представља својеврсну нагодбу или погађање, односно споразумијевање између овлашћеног органа и окривљеног, које, с обзиром на значај и тежину предмета поступања, односно прекршаја као врсте казненог деликта има своје пуно оправдање (нагодба или споразум овлашћеног органа са окривљеним, сигурно је, у прекршајном поступку је знатно више оправдана него у кривичном поступку). Наравно, код сваког, па и овог споразумијевања посебан проблем представља (не)остварење појединих процесних начела попут начела истине, начела испитивања окривљеног, начела непосредности и усмености, начела контрадикторности, а посебно начела двостепености или права на жалбу и др.²²

Према законском тексту, споразумом о прекршајној санкцији, овлашћени орган може надлежном суду предложити и изрицање новчане казне чак и испод законом одређеног минимума новчане казне предвиђене за тај прекршај, па и блажу прекршајну санкцију по врсти за окривљеног (на овакав закључак свакако упућује одредба члана 41 став 2 Закона о прекршајима Републике Српске која прописује *mutatis mutandis* примјену одредбе члана 238 Закона о кривичном поступку на сва питања која нису регулисана одредбом члана 41 Закона о прекршајима Републике Српске). Код оваког стања ствари, оправдано се поставља питање шта је са сврхом изрицања прекршајне санкције? Јер, неспорно је: сврха прекршајне санкције се постиже искључиво под условом адекватно изречене прекршајне санкције. Оваквим тумачењем важећег

---

²¹ Према одредби члана 177 Закона о прекршајима Црне Горе, споразум о признању кривице мора бити сачињен у писаном облику и *може се поднијети најкасније до завршетка првог рочишта за одржавање претреса*.

²² Више: Ђурђић, В.: *Основна начела кривичног процесног права и поједностављене форме поступања у кривичним стварима*, Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013. године.

законодавног рјешења, оставља се могућност изрицања изузетно благих, па чак и најблажих прекршајних санкција (по мјери, врсти или могућем распону), а за изузетно тешка прекршајна дјела. Рјешење свакако треба наћи у допуни важеће законске норме која би се односила на изричито прописивање минимума новчане казне испод којег се не би могла предложити ова прекршајна санкција у понуђеном споразуму о санкцији. На овај начин, обавезан елемент споразума о санкцији био би и споразум о врсти прекршајне санкције, али и о мјери и распону новчане казне као прекршајне санкције.

Исто тако, веома позитивним рјешењем треба свакако истаћи оно према којем се, у оправданим случајевима споразумом о санкцији може предвидјети и плаћање новчане казне у више мјесечних рата (најдуже до шест мјесеци) што представља веома значајну повољност по окривљено лице поготово у оним ситуацијама чињења прекршаја за које је прописана новчана казна са знатним општим максимумом, односно горњом границом новчане казне (нпр. царински или порески прекршаји за које се може прописати новчана казна у износу чак и до 200.000 KM). Предуслов за давање овакве могућности јесте оправданост конкретног случаја што онда свакако имплицира да се ради о фактичком питању које поступајући судија цијени у сваком конкретном случају.

Према изричитој законској одредби, споразум о санкцији закључен између окривљеног и овлашћеног органа одобрава основни суд, под условом да он испуњава предвиђене законске услове (о којим условима је конкретно ријеч, законодавац уопште не говори). Надаље, у којој форми (рјешење или нека друга одлука) суд одобрава закључени споразум, законодавац не прописује, па се оправдано поставља питање садржаја те судске одлуке након оствареног споразумијевања. С друге стране, нејасно је и у којој фази прекршајног поступка надлежни суд одобрава закључени споразум (прије одржавања усменог претреса, на самом усменом претресу или у некој другој фази поступку, са или без присуства јавности), те свакако, ко све, од прекршајноправних субјеката присуствује том чину. Законски текст не разрађује ни све могуће одлуке суда о понуђеном тексту споразума, јер говори искључиво о прихватању предложеног споразума о санкцији. Оправдано се поставља питање врсте одлуке коју ће суд донијети за случај одбацивања (нпр. у ситуацији када споразум не садржи законом прописану садржину) или одбијања споразума. У сваком случају, става смо да надлежни суд има обавезу доношења рјешења о прихватању споразума о санкцији и оглашавању окривљеног одговорним, односно рјешења о одбијању, односно одбацивању споразума о санкцији.

Неспорно је да споразум о санкцији мора бити формално-правно уредан, односно он мора садржавати све законом предвиђене елементе, а посебно податке о овлашћеном органу и окривљеном, затим услове признања одговорности окривљеног за учињени прекршај, те свакако потписе споразумних страна. Такође, посебно треба истаћи обавезу суда да, у сваком конкретном случају, приликом разматрања споразума о санкцији провјери елементе на којима се он заснива, и то: свјесност окривљеног, добровољност закључења споразума о санкцији, разумијевање садржаја споразума о санкцији и његових процесних посљедица по окривљеног, те постојања

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

довољно доказа о кривници окривљеног. Исто тако, суд ће провјерити и чињеницу постојања потпуног разумијевања окривљеног да се споразумом о санкцији одриче права на суђење (усмени претрес) и права на жалбу (окривљени нема право на жалбу, уколико је договорена прекршајна санкција у стварности и одобрена од стране надлежног суда). Са становишта права странака у прекршајном поступку, оправдано се поставља питање дали постоји могућност побијања донесене одлуке суда (рјешења) којом је одобрен споразум о санкцији? Зар не би било логично да постоји могућност улагања жалбе на ову одлуку у оним ситуацијама када се утврди повреда процедуре споразумијевања?

И на крају, треба истаћи још два проблема која су посебно важна код овог облика поједностављеног рјешавања прекршајних ствари. Тако, прије свега поставља се питање шта је са правима оштећеног лица за случај споразумијевања овлашћеног органа и окривљеног, односно какав је положај оштећеног у процесу споразумијевања (става смо да оштећени треба да буде укључен у поступак споразумијевања)? Наиме, питање адекватности заштите права оштећеног лица у поступку преговарања о споразуму о санкцији свакако се мора поставити²³. Законодавац не даје одговор на ово, често веома важно питање које се појављује у конкретном прекршајном предмету, као што не предвиђа ни ко је дужан да сноси трошкове поступка у којем се постиже споразум о санкцији (а до њих ће, сасвим је сигурно, доћи).

И још нешто, а што је вјероватно требало истаћи на почетку, а не на самом крају овог реферата: нарушава ли се принцип подјеле власти (на законодавну, извршну и судску) у једној држави овом упрошћеном формом поступања (слично питање се свакако може поставити и код примјене института прекршајног налога), односно губе ли судови смисао свог постојања, односно своју уставом прописану улогу?

---

²³ Више: Бејатовић, С.: *Поједностављене форме поступања као битно обележје реформи кривичног процесног законодавства земаља региона*, Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013. године.

ЗАКЉУЧАК:

Замишљени као посебне варијанте скраћеног, односно поједностављеног поступања у прекршајним стварима који и са становишта аутора овог реферата имају пуно оправдање, институти прекршајног налога и споразума о прекршајној санкцији у прекршајноправној пракси Републике Српске и Босне и Херцеговине посљедњих година значајно налазе своју примјену. То се посебно односи на институт прекршајног налога који несумњиво даје изузетно добре резултате. Неспорна је чињеница да је прекршајним налогом у потпуности реформисан дотадашњи прекршајни поступак на начин да је прекршајни поступак претворен у један потпуно нов, савременији, сврсисходнији, ефикаснији и економичнији казнени поступак који много успјешније успоставља равнотежу између општих, односно друштвених и индивидуалних интереса.

Када је споразум о санкцији у питању, чињеница је да он, у прекршајној пракси судова и овлашћених органа у Републици Српској још увијек није на оном нивоу примјене који му је реално требао припасти чему свакако доприноси и неедукованост учесника, односно странака у процесу преговарања, односно закључења конкретних споразума о санкцији. С друге стране, ова упрошћена форма поступања у прекршајним стварима с аспекта њеног нормативног регулисања изазива и низ недоумица, а посебно треба истаћи проблеме ненормираности низа питања која се тичу саме процедуре закључивања споразума о санкцији. Ту се посебно истичу она питања која се тичу видова споразумијевања прекршајнопроцесних субјеката, могућег обима примјене споразума о санкцији (дали споразумијевање примјењивати за све или само за одређене, лакше прекршаје), садржаја текста, односно форме споразума о санкцији, али и облика и садржаја одлуке надлежног суда којом се споразум о санкцији одобрава, врсте и висине прекршајне санкције у закљученом споразуму о санкцији, мјесту и улози оштећеног прекршајем у процесу преговарања и споразумијевања, могућности и основима употребе жалбе и др.

Но, без обзира на све његове мањкавости, институт споразума о санкцији предвиђен у садашњем прекршајном законодавству Републике Српске, односно Босне и Херцеговине има пуног крималнополитичког оправдања. Свакако, чини се нужним кретати се у правцу изналажења рјешења за његову што адекватнију и сврсисходнију примјену, посебно водећи рачуна о томе да се његовом потпуном и досљедном нормираношћу, те предвиђањем одговарајућих механизма избјегавају његове могуће злоупотребе.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Бејатовић, С.: *Поједностављене форме поступања као битно обележје реформи кривичног процесног законодавства земаља региона*, Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013;
2. Ђурђић, В.: *Основна начела кривичног процесног права и поједностављене форме поступања у кривичним стварима*, Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013;
3. Митровић, Љ.: *Коментар Закона о прекршајима Републике Српске*, Цомесграфика, Бања Лука, 2006;
4. Митровић, Љ.: *Прекршајни налог као начин покретања прекршајног поступка*, Правна мисао, Часопис за правну теорију и праксу, бр. 9-10, Сарајево, 2005;
5. Митровић, Љ.: *Прекршајно право*, Међународно удружење научних радника – АИС – Бања Лука, 2011;
6. Радуловић, Д.: *Поједностављене форме поступања у новом кривичнопроцесном законодавству Црне Горе*, Публикација: Поједностављене форме поступања у кривичним стварима – регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Београд, 2013;
7. Коначни извјештај Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине – Пројекат реорганизације судова за прекршаје у Босни и Херцеговини – 1. 10. 2003. – 31. 12. 2006. године;
8. Закон о прекршајима Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр. 34/2006; 1/2009; 29/2010 и 109/2011);
9. Закон о прекршајима Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, број 31/2006);

10. Закон о прекршајима Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, број 24/2007);
11. Закон о прекршајима у Босни и Херцеговини (Службени гласник Босне и Херцеговине, број 41/2007);
12. Закон о Високом судском и тужилачком вијећу Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 39/2003; 9/2004; 25/2004; 93/2005; 32/2007; 48/2007 и 15/2008);
13. Закон о прекршких Републике Словеније (Урадни лист Републике Словеније, шт. 7/2003 до 51/2006);
14. Закон о прекршајима Републике Хрватске (Народне новине Хрватске, број 107/2007);
15. Закон о прекршајима Републике Црне Горе (Службени лист Црне Горе, бр. 1/2011; 6/2011 и 39/2011);
16. Закон о кривичном поступку (Службени гласник Републике Српске, број 53/2012).

Миланка Димитријевић,
судија Вишег прекршајног суда

ЗАХТЕВ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

(*ne bis in idem*)

1. Увод

Важећи Закон о прекршајима („Сл. Гласник РС“, 101/05, 116/08 и 111/09), у даљем тексту: *Закон који је у примени*, је решио једно од најважнијих питања нашег прекршајног права да о правима и дужностима грађана, посебно о њиховом кажњавању, може коначно да одлучује само независни суд, што представља велики напредак у односу на дотадашње стање.

Не мање важно је да је решавањем овог питања поред тога што је удовољено уставноправном, удовољено и међународноправном захтеву да о правима и дужностима грађана, посебно о њиховом кажњавању, може коначно да одлучује само независни суд. И поред овог напретка, на процесном плану овај Закон није донео ни какве значајне промене, јер прекршајни поступак како је уређен овим Законом није у стању да оствари циљеве због којих је установљен, што има за последицу све теже савладавање све већег броја предмета који се износе органима надлежним за вођење поступка.

Ово је иницирало наставак започете реформе и израду новог Закона о прекршајима²⁴ (у даљем тексту: нови Закон), којим је регулисано решавање прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин. Решавање прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин подразумева и измене које нам доноси нови Закон у односу на Закон који је у примени, а које се односе и на захтев за покретање прекршајног поступка.

Циљ овог рада је да упозна судије прекршајних судова са најбитнијим новинама у новом Закону, када је у питању захтев за покретање прекршајног поступка, али и да укаже на уочене недостатке и неправилности у садржини захтева, као и у поступању појединих судија по пријему захтева, а у циљу подизања нивоа њихове стручности.

---

²⁴ Нови Закон о прекршајима(Сл. гласик РС бр. 65/13) у примени од 1. марта 2014.

Захтев за покретање прекршајног поступка је био тема на саветовањима и разним обукама, како судија, тако и подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка: Министарства унутрашњих послова, органа локалне самоуправе, Министарства за заштиту животне средине, а због уочених недостатака и неправилности у самим захтевима, као и у поступању појединих судија по истима, све у циљу да се прекршајни поступак води и оконча на законит и правилан начин.

Напред изнето говори о значају ове теме, тако да се овај рад не односи само на представљање новина у новом Закону у делу који се односи на захтев за покретање прекршајног поступка, већ и на искуства из досадашње праксе Вишег прекршајног суда, који прати рад првостепених прекршајних судова и одлучује у другом степену по жалбама на одлуке тих судова, а нарочито због одласка једног броја судија и доласка нових у прекршајне судове. Наиме, сматрамо да је због великог значаја саме теме, потребно урадити поновну анализу досадашње праксе прекршајних судова, када је у питању захтев за покретање прекршајног поступка.

2. Шта је захтев за покретање прекршајног поступка?

Захтев за покретање прекршајног поступка је основ за покретање и вођење поступка и исти може бити поднет од стране овлашћеног органа или од стране оштећеног, како је то прописано чланом 80. Закона који је у примени (оптужно начело). Новина у новом Закону, јесте да се прекршајни поступак покреће и води и на основу издатог прекршајног налога у складу са овим законом, што је прописано одредбама члана 88. новог Закона.

Захтев за покретање прекршајног поступка је поднесак, како га дефинише члан 129. новог Закона, односно члан 119. Закона који је у примени и исти мора да буде пре свега разумљив и да садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити.

9

Одредбе члана 181. до члана 184. новог Закона, показују да је захтев строго формалан правни акт, какав је и по одредбама члана 156 - 159 Закона који је у примени, који мора да садржи одређене податке како би се уопште могло приступити оцени да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Одредбама члана 248. става 1. тачке 1) новог Закона је прописано да се прекршајни поступак завршава решењем о обустави кад суд утврди да је прекршајни поступак вођен без захтева за покретање прекршајног поступка, како је то прописано и одредбама члана 216. става 1. тачке 1) Закона који је у примени, одакле произилази да је захтев за покретање прекршајног поступка правни акт без кога нема и без кога не може бити прекршајног поступка.

3. Ко може да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка?

Чланом 179. става 1. новог Закона је прописано да захтев за покретање прекршајног поступка може да поднесе овлашћени орган или оштећени (у даљем тексту: подносилац захтева), како је прописано и чланом 154. став 2. важећег Закона. Овлашћени органи за покретање прекршајног поступка су: органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужилац и други органи и организације, које врше јавна овлашћења у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем прописа у којима су прекршаји предвиђени (став 2. члан 179. новог Закона).

Чланом 180. става 1. новог Закона је прописано да је оштећени овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка увек, осим ако законом није одређено да је за покретање прекршајног поступка искључиво овлашћен орган из члана 179. став 2. овог закона, а којим је прописано, који су то овлашћени органи за подношење захтева за покретање прекршајног поступка.

Када је оштећени овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка прописано је и чланом 155. става 1. Закона који је у примени и те одредбе Закона су истоветне напред изнетим. Оштећени који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка има положај странке у поступку, што је прописано ставом 2. члана 180. новог Закона.

Ако у случају из става 1. члана 180. новог Закона овлашћени орган не поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, оштећени може у складу са одредбама овог закона поднети такав захтев, а ако је захтев за покретање прекршајног поступка поднео овлашћени орган пре него што је по захтеву оштећеног отпочео поступак, поступаће се по захтеву за покретање поступка надлежног органа, што је прописано ставом 3. и 4. члана 180. новог Закона.

Наиме, уместо ранијег законског решења које предвиђа подношење прекршајне пријаве од стране оштећеног надлежном јавном тужиоцу и остављања могућности да оштећени сам поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, уколико јавни тужилац то не учини, нови ЗОП прописује да ће се прекршајна пријава оштећеног поднета надлежном органу (не само јавном тужиоцу, него било којем надлежном органу) под условима из овог закона сматрати захтевом за покретање прекршајног поступка, ако овлашћени орган сам не иницира покретање прекршајног поступка.

У ставу 6. члана 180. новог Закона је прописана обавеза органа надлежног за подношење захтева за покретање прекршајног поступка да у року од 8 дана писмено обавести оштећеног како је поступио са прекршајном пријавом (за разлику од Закона који је у примени, у којем се та обавеза односи само на јавног тужиоца). Ставом 7. члана 180. новог Закона је прописано да оштећени може у току поступка преузети гоњење од јавног тужиоца који одустане од захтева за покретање поступка и да може остати при ранијем захтеву или га променити. Наведена одредба је истоветна одредби члана 155. став 7. Закона који је у примени.

4.Оштећени – члан 126. новог ЗОП-а

Оштећени и његов положај у прекршајном поступку

Оштећени је у смислу новог Закона, а и Закона који је у примени, лице чије је какво лично или имовинско право повређено или угрожено прекршајем (члан 126. новог ЗОП-а).

Сврха новина у новом Закону о прекршајима које се односе на положај оштећеног као подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка (члан 180.) су заштита оштећеног и јачање његовог положаја у прекршајном поступку.

Оштећени који је навршио 16 година може сам да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка (члан 126. став 2. новог ЗОП-а).

Права оштећеног (члан 126. став 3. новог ЗОП-а)

Право оштећеног је да сам или преко свог законског заступника или пуномоћника:

1. подноси и заступа захтев за покретање прекршајног поступка,
2. подноси доказе, ставља предлоге и истиче имовинско - правни захтев за накнаду штете или повраћај ствари,
3. изјављује жалбу на пресуду, односно решење донето поводом његовог захтева за покретање прекршајног поступка,
4. подноси доказе на основу којих суд може одредити окривљеном да у току прекршајног поступка не сме прилазити оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја.

Процесна мера забране приступа из става 3. тачка 4) овог члана може трајати док трају разлози за њено изрицање, а најдуже до правоснажног окончања поступка.

Жалба на решење којим се изриче забрана приступа подноси се у року од 3 дана од дана достављана и не одлаже извршење решења.

Сва права оштећеног наведена у тачкама 1) до 3), осим права прописаног тачком 4), прописана су и чланом 116. став 3. Закона који је у примени.

5. Јавни тужилац као странка у поступку – члан 127. новог ЗОП-а

Јавни тужилац као странка у поступку:

1. предузима мере ради откривања, проналажења или прибављања потребних доказа за гоњење учинилаца прекршаја и успешно вођење прекршајног поступка пред судом,
2. подноси захтев за покретање прекршајног поступка, жалбу или ванредна правна средства против одлука суда,
3. предузима друге радње на које је овлашћен овим законом и посебним прописима.

Јавни тужилац је стварно надлежан да поступа у прекршајном поступку уколико је поднео захтев за покретање прекршајног поступка.

Ако је јавни тужилац први поднео захтев за покретање прекршајног поступка, поступак ће се водити по његовом захтеву, а наставити по захтеву оштећеног или другог органа надлежног за подношење захева за покретање прекршајног поступка ако јавни тужилац одустане од захтева.

Ако одустане од захтева за покретање прекршајног поступка, јавни тужилац је дужан да у року од 8 дана од дана одустајања од захтева обавести оштећеног или друго лице овлашћено за покретање поступка да би наставили поступак.

Ако је оштећени или други овлашћени орган за покретање прекршајног поступка већ поднео захтев за покретање поступка, поступак ће се наставити по том захтеву.

Све напред изнето, а што се односи на јавног тужиоца као странку у поступку, је прописано и одредбама члана 117. Закона који је у примени, осим што је у тачки 2) став 2. овог члана наведено да јавни тужилац подноси жалбу или ванредна правна средства и против одлука надлежног органа управе, што је и разумљиво када се имају у виду одредбе тог Закона у глави XXXVI, којима је прописан прекршајни поступак који воде органи управе.

6. Други орган овлашћен за подношење захтева – члан 128. новог ЗОП-а

Када је за подношење захтева за покретање прекршајног поступка надлежан други орган он има сва права која има и јавни тужилац као странка у поступку, осим оних која припадају јавном тужиоцу, као државном органу, како је то прописано ставом 1. члан 128. новог Закона.

У члану 128. новог Закона је додат став 2. који прописује обавезу и надлежног органа из става 1. овог члана (осим јавног тужиоца) да писаним путем обавести оштећеног да ли је поднео захтев за покретање прекршајног поступка, што је новина у односу на Закон који је у примени.

Ако надлежни орган поднесе захтев за покретање прекршајног поступка за прекршај за који је прописана казна затвора, дужан је о томе да обавести надлежног јавног тужиоца који ће одлучити о преузимању гоњења (члан 128. став 3. новог ЗОП-а), што такође представља новину у односу на Закон који је у примени.

Надлежни јавни тужилац је дужан да о одлуци о преузимању гоњења писаним путем обавестити надлежни орган који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка (члан 128. став 4. новог ЗОП-а).

7. Покретање прекршајног поступка – члан 167. Новог ЗОП-а

Шта је основ за покретање прекршајног поступка?

Прекршајни поступак се покреће решењем суда на основу:

1. захтева за покретање прекршајног поступка,
2. издатог прекршајног налога поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање.

Прекршајни налог представља нов правни институт уведен новим Законом, како је већ поменуто, а који је нашао своју примену у законима већине суседних земаља (Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине, Словеније), као и у већини европских земаља у којима је показао веома добре резултате у пракси.

Како ће институт прекршајног налога бити обрађен у оквиру посебне теме, у овом раду ће бити укратко обрађен обзиром да је немогуће говорити о захтеву за покретање прекршајног поступка и покретању прекршајног поступка, а не поменути прекршајни налог као основ за покретање прекршајног поступка.

Прекршајним налогом се поједностављује процесуирање блажих прекршаја, који налог би требало да буде ефикасно средство за санкционисање истих, уз значајно смањење трошкова за државне органе и његовом применом престаје могућност покретања, вођења и одлучивања у првостепеном прекршајном поступку од стране органа управе, а чиме се испуњава важан међународни стандард да се поступци у којима се изричу казнене санкције воде искључиво од стране непристрасног суда уз поштовање процесних права учесника у поступку у складу са међународним стандардима који се односе на вођење судских поступака.

Значи прекршајни налог се издаје када је за прекршај законом или другим прописом од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна у фиксном износу и у том случају се не може поднети захтев за покретање прекршајног поступка (члан 168. новог ЗОП-а).

Члан 174. новог Закона регулише поступак по захтеву за одлучивање од стране суда и истим је прописано да лице против кога је издат прекршајни налог уколико не прихвата своју одговорност може надлежном суду да достави потписан прекршајни налог који представља захтев за судско одлучивање, који је суд у обавези да испита и донесе решење о покретању поступка.

За разлику од напред изнетог, чланом 160. Закона који је у примени прописује се да се прекршајни поступак покреће решењем суда или закључком органа управе, обзиром на дату могућност да у првом степену прекршајни поступак за поједине прекршаје воде органи управе, што је прописано чланом 285. поменутог Закона.

8. Садржина захтева – члан 181. новог ЗОП-а

Шта садржи захтев за покретање прекршајног поступка?
(обавезни и факултативни елементи)

Захтев за покретање прекршајног поступка се подноси у писаној форми и садржи:

1. назив и седиште подносиоца захтева, односно лично име и адресу лица које подноси захтев;
2. назив суда, коме се подноси захтев;
3. основне податке о физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу против кога се захтев подноси: лично име, јединствени матични број грађана, занимање, место и адресу становања, место и адресу запослења и држављанства, односно назив и седиште правног лица, као и ПИБ и матични број, а за предузетника и назив и

седиште радње, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у том правном лицу;

4. чињенични опис радње из које произилази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја и друге околности потребне да се прекршај што тачније одреди;
5. пропис о прекршају који треба применити;
6. предлог о доказима које треба извести, уз означавање личних имена и адреса сведока, списе које треба прочитати и предмете који служе као доказ;
7. податаке о томе да ли је покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележја прекршаја која су предмет захтева;
8. потпис службеног лица, односно оштећеног као подносиоца захтева и печат овлашћеног органа који подноси захтев.

Осим напред изнетог, ако су доступни у захтеву ће се увек навести и подаци о лицу против кога се захтев подноси: место и датум рођења, број телефона, е-маил адреса, број телефона на радном месту, бројеви пословних рачуна правног лица и предузетника. Захтев такође може да садржи и предлог за изрицање процесне мере забране приступа из члана 126. став 3. тачка 4) новог Закона²⁵.

Такође треба истаћи и то да кад захтев за покретање прекршајног поступка подноси физичко лице као оштећени, да захтев не мора садржати пропис о прекршају који треба применити ни јединствени матични број грађана лица против кога се захтев подноси, како то прописују одредбе члана 181. став 4. новог Закона.

Захтев за покретање прекршајног поступка против правног и одговорног лица у правном лицу и предузетника, поднет од стране физичког лица као оштећеног, треба да садржи назив и седиште правног лица, име, презиме и функцију одговорног лица у том правном лицу, односно име и презиме, назив и седиште радње предузетника (члан 181. став 5. новог ЗОП-а), што је новина у односу на Закон који је у примени.

Уколико је захтев поднет против одговорног лица у државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе или других ималаца јавних овлашћења, од стране физичког лица као оштећеног, исти треба да садржи лично име окривљеног, назив и седиште органа и функцију, односно послове које лице у органу обавља (члан 181. став 6. новог ЗОП-а), што је прописано и ставом 3. члана 156.

Закона који је у примени.

---

²⁵ Члан 126. став 3. тачка 4) новог ЗОП-а гласи: „Оштећени има право да сам или преко свог законског заступника или пуномоћника подноси доказе на основу којих суд може одредити окривљеном да у току прекршајног поступка не сме прилазити оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја“.

Напред је речено да се захтев за покретање прекршајног поступка подноси у писаној форми, међутим када је у питању физичко лице оно у својству оштећеног може поднети захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду и усмено на записник, што прописује став 7. члана 181. новог Закона.

Када се говори о садржини захтева треба рећи и то да је подносилац захтева дужан, да одмах по сазнању, а до правоснажног окончања поступка обавести прекршајни суд да се против окривљеног поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ, што је прописано ставом 8. члана 181. новог Закона, а што представља новину у односу на Закон који је у примени и који ту обавезу не прописује.

Из напред изнетог може се запазити да су овде измењене поједине одредбе које се тичу садржине захтева за покретање прекршајног поступка у односу на Закон који је у примени, јер се за физичко лице као обавезан елемент тражи место и адреса запослења физичког лица, а за правно лице порески идентификациони и матични број.

Осим тога, да не би у казним поступцима било повређено правило *ne bis in idem*, које значи да нико не може да буде два пута кажњен за исто дело, односно да се за исто дело које обухвата обележје прекршаја не би судило и у прекршајном и у кривичном поступку, а што се односи и на поступке за привредни преступ, обавеза подносиоца захтева је да у захтев унесе и податак о томе да ли је покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележје прекршаја која су предмет захтева, што је новина у тексту новог Закона у односу на Закон који је у примени.

Обавеза прекршајног је суда и да уколико сазна да се за дело које обухвата обележје прекршаја поступак не покреће, да списе предмета уступи надлежном суду. Ова обавеза постоји у свакој фази вођења прекршајног поступка.

Прописани факултативни елементи захтева за покретање прекршајног поступка, који такође представљају новину, ће бити од помоћи прекршајном суду приликом вођења прекршајног поступка, а нарочито код достављања писмена, јер се достава показала као „најслабија карика“ у досадашњем поступку, када је у питању вођење прекршајног поступка и извршење правоснажних одлука.

9. Неуредан захтев – члан 182. новог ЗОП-а

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси се у онолико примерака колико има окривљених и један примерак за суд.

Ако захтев не садржи све податке из члана 181. новог Закона, затражиће се од подносиоца захтева да га у одређеном року допуни (члан 182. Став 2. новог Закона), што је такође прописано ставом 2. члана 157. Закона који је у примени, с тим што је Законом који је у примени прописано и да ће се од подносиоца захтева, затражити да достави остале примерке захтева, уколико исти није достављен у довољном броју примерака.

Рок за допуну захтева не може бити дужи од 15 дана, а у случају да подносилац захтева не отклони недостатке у одређеном року, сматраће се да је одустао од захтева и тај захтев ће се решењем одбацити.

У овом делу је новина у новом Закону, то што није изричито прописано да ће се од подносиоца захтева затражити и да достави остале примерке захтева, уколико није достављен у довољном броју примерака.

Како из наведеног произилази да је обавеза подносиоца захтева да захтев за покретање прекршајног поступка поднесе у броју примерака у складу са наведеном одредбом новог Закона, то самим тим значи и да суд мора да тражи од подносиоца захтева и испуњење те законске обавезе, али да недостављање захтева у довољном броју примерака, за разлику од решења у Закону који је у примени, не представља основ за доношење решења о одбацавању захтева, како је то прописано за случај да не отклони недостатке у захтеву у року одређеном од стране суда у складу са напред наведеном одредбом новог Закона.

10. Испитивање услова за покретање поступка – члан 183. новог ЗОП-а

Обавеза надлежног суда је кад прими захтев за покретање прекршајног поступка, да испита да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка и одлучи о даљем току поступка. Када захтев садржи податке о томе да је поводом истог догађаја покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ, обавеза је прекршајног суда да списе предмета достави надлежном суду на даље поступање и о томе обавести подносиоца захтева, на који начин ће прекршајни суд поступити и када у току поступка сазна да се поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ, што је новина у односу на Закон који је у примени.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

11. Одбацивање захтева – члан 184. новог ЗОП-а

Када ће се захтев за покретање прекршајног поступка одбацивати?

Захтев за покретање прекршајног поступка ће се одбацивати решењем, кад суд утврди да не постоје услови за покретање прекршајног поступка.

У ставу 2. члана 184. је наведено када не постоје услови за покретање прекршајног поступка:

1. кад радња описана у захтеву није прекршај,
2. кад суд није стварно надлежан за вођење прекршајног поступка,
3. кад постоје основи који искључују одговорност за прекршај окривљеног,
4. када је наступила застарелост за покретање прекршајног поступка,
5. кад је захтев поднео неовлашћени орган, односно неовлашћено лице,
6. кад постоје други законски разлози због којих се поступак не може покренути.

Решење о одбацивању захтева за покретање прекршајног поступка се доставља подносиоцу захтева, а оштећени ће се поучити да имовинско-правни захтев може остварити у парници и против тог решења подносилац захтева за покретање прекршајног поступка има право жалбе у року од 8 дана од дана достављања решења, што је прописано ставом 3. и 4. члана 184. новог Закона, као и ставом 3. и 4. члана 159. Закона који је у примени, с тим што Законом који је у примени није прописано од када се рачуна рок за жалбу од 8 дана.

У делу који се односи на одбацивање захтева, запажа се да Закон који је у примени у ставу 1, као и у тачки 2) става 2. члана 159. помиње и орган управе, што је и разумљиво, а из већ познатих разлога, давања тим Законом могућности вођења прекршајног поступка за поједине прекршаје у првом степену од стране органа управе, као и да у тачки 3) помиње и кривицу, а не само одговорност за прекршај окривљеног.

12. Решење о покретању прекршајног поступка – члан 185. новог ЗОП-а

Прекршајни поступак се покреће решењем о покретању прекршајног поступка, које доноси суд, ако не одбаци захтев за покретање прекршајног поступка (став 1. члан 185. новог ЗОП-а). Решење о покретању прекршајног поступка садржи означавање лица против кога се покреће прекршајни поступак и правну квалификацију прекршаја (став 2. члан 185. новог ЗОП-а).

У члану 160. Закона који је у примени се наводи да се прекршајни поступак покреће и закључком о покретању прекршајног поступка органа управе.

Ако је захтев поднесен против више лица или за више прекршаја у решењу се морају назначити сва лица и правна квалификација за све прекршаје. Решење о покретању прекршајног поступка се не доставља подносиоцу захтева ни окривљеном и против тог решења није дозвољена жалба.

Чланом 185. новог Закона је прописано и да се поступак води само у погледу оног прекршаја и против оног окривљеног на који се односи решење о покретању прекршајног поступка, осим у случају из члан 247. став 4. овог закона, а којим је прописано да ако након покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји, подносилац захтева за покретање прекршајног поступка може усмерити захтев против његовог правног следбеника.

Наведено је унето у нови Закон, с обзиром да је велики број предмета завршаван тако што је поступак обустављан услед наступања застарелости или из других разлога, а због разних статусних промена правних лица, иако је било неспорно да је правно лице са „новим именом“ заправо правни следбеник правног лица против кога је поднет захтев за покретање прекршајног поступка. Као правни следбеник ново правно лице не може да преузима само имовинска и друга права, већ и обавезе правног лица чији је следбеник, тако да је ово ново законско решење логично и правично.

13. Захтев за покретање прекршајног поступка и проблематика покретања прекршајног поступка

Поступајући по жалбама на одлуке првостепених прекршајних судова у Вишем прекршајном суду и приликом прегледа и праћења рада тих судова, када је вршен увид у појединачне предмете, запажени су бројни недостаци и неправилности, како код поступања појединих судија, тако и у самим захтевима пре него што су узети у разматрање од стране судија.

Познато је да у прекршајним судовима у првостепеном поступку ради и један број судија са мало радног искуства, да су све судије преоптерећене високом нормом и да готово нема, као некад, лаког прекршајног предмета. Због тога, али и из других разлога, судије се често не упуштају дубље у испитивање да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Последица напред изнетог је прихватање захтева за покретање прекршајног поступка по инерцији онаквим каквим га је подносилац захтева определио, што у даљем поступку прекршајни поступак одуговлачи, долази до укидања првостепених одлука, а не ретко и застаревања.

Због свега тога, све даље изнето у овом раду, треба да представља помоћ свима који учествују у прекршајном поступку, а ради заштите јавног поретка од противправних радњи. Иако, противправне радње, када су у питању прекршаји, не спадају у оне најтеже, ипак и као такве представљају знатну опасност по друштво због своје масовности, обзиром да највећи број субјеката права чине управо прекршаје, јер су исти прописани готово свим законима, као и уредбама и одлукама скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града и скупштине града Београда. Функција коју обављају судије прекршајних судова је увек била значајна, а посебно данас када друштво пролази кроз транзицију која носи са собом велике промене, које прате и неприхватљива противправна понашања, против којих се друштво мора борити, између осталог и покретањем и вођењем прекршајног поступка за прописане прекршаје. Имајући у виду наведено, и циљ овог рада јесте да допринесе томе да у будуће не буде уочених неправилности или да их буде у мањем броју.

Као што је напред изнето, и новим Законом, а и Законом који је у примени, је прописано да се прекршајни поступак покреће решењем прекршајног суда, а након подношења захтева за покретање прекршајног поступка од стране овлашћеног органа или оштећеног, који захтев је правни акт који производи одређене правне последице и без кога нема, нити може бити прекршајног поступка, као и да ће се прекршајни поступак обуставити ако се утврди да је вођен без захтева или овлашћени подносилац од њега одустане пре правоснажности одлуке. Осим тога захтевом за покретање прекршајног поступка се ограничава подручје деловања прекршајног суда, јер се одлука у прекршајном поступку односи само на лице које се захтевом терети и само на прекршај који је предмет поднетог захтева, осим у случају из члан 247. став 4. новог Закона, а којим је прописано да ако након покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји да подносилац захтева за покретање прекршајног поступка може усмерити захтев против његовог правног следбеника.

Захтев није исто што и његово подношење, јер подношење захтева представља радњу која је управљена на гоњење учиниоца. Анализом одредаба и новог Закона и Закона који је у примени, а које су напред изнете и које се односе на захтев за покретање прекршајног поступка, долази се до закључка да је захтев строго формалан правни акт, који мора да садржи одређене податке и да се без подношења таквог захтева не може ни приступити оцени да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Захтев за покретање прекршајног поступка је и поднесак и мора да буде пре свега разумљив. Неразумљив је првенствено онај захтев који није сачињен на једном од језика који су у службеној употреби у Републици или на подручју Републике на којима живе припадници националних мањина, као и онај захтев који се не може читати било из којих разлога, а у којим случајевима би захтев био неуредан и као такав га треба одмах вратити подносиоцу захтева да га учини разумљивим, односно уредним. У супротном се такав захтев за покретање прекршајног поступка одбацује као неуредан.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Посебне тешкоће у раду представљају захтеви сачињени на унапред одштампаним формуларима који нису сачињени у складу са одредбама Закона, због чега су некада ти захтеви непотпуни, а некада садрже и оно што није потребно, те оно што је непотребно се не прецртава, због чега се и не може закључити ни на кога се захтев односи, ни због чега се исти подноси. То су наравно неуредни захтеви које треба враћати како би исти били исправљени и допуњени.

Захтев обавезно треба да буде сачињен у писаној форми, осим оног захтева који је поднет од стране физичког лица као оштећеног, а који може то учинити и усмено на записник код суда.

Законом је прописана садржина захтева за покретање прекршајног поступка, где су тачно набројани подаци које захтев треба да садржи, а ако захтев не садржи све што је прописано одредбама тог члана закона, затражиће се од подносица захтева да га у одређеном року допуни, а ако то не учини за последицу ће имати одбацивање захтева.

Ово подразумева да судије првостепених прекршајних судова морају увек затражити допуну захтева за покретање прекршајног поступка када захтев не садржи неки од података прописаних Законом. Без свих података које захтев мора да садржи судије прекршајних судова не могу одлучити о томе да ли има услова за покретање прекршајног поступка, а како у одређеним случајевима пресуда о оглашавању кривим може бити донета и без испитивања окривљеног, то би судијама било тешко да донесу такву пресуду незнајући околности под којима је прекршај извршен (јер то из захтева не произилази). Такође, било би немогуће и индивидуализирати казну, а донети и некакву другу одлуку за коју су неопходни бар основни подаци о прекршају и његовом извршиоцу.

Не ретко се захтеви подносе врло штуро и практично се прекршајном суду оставља да из прилога уз захтев извлачи садржину захтева у погледу, места, времена и начина ивршења прекршаја, што није у складу са Законом, нити се може рећи да је правилно. Посебно је ово неприхватљиво, ако из чињеничног описа из захтева за покретање прекршајног поступка не произилазе правна обележја прекршаја, односно изостане противправност радње која се окривљеном ставља на терет. Правна обележја прекршаја, односно противправност радње која се окривљеном ставља на терет се ни на који начин не може извучити из прилога који се достављају уз захтев. Ово подносилац мора да схвати као своју обавезу, коју ако не изврши, за последицу ће имати одбачај захтева. Дакле, захтев за покретање прекршајног поступка мора да садржи правно обележје прекршаја, за који се окривљени терети, јер се поступак може водити

само за ту радњу, односно радње и ни за једну другу. Допуњавањем захтева из његових прилога од стране суда, суд би преузео улогу подносиоца захтева. Осим тога на тај начин би било и повређено право на одбрану окривљеног, јер се њему од стране суда доставља само захтев, а не и његови прилози (пријава, записник о увиђају, фотодокументација и сл.). Има доста случајева где је од стране прекршајног суда окривљени оглашен кривим за прекршај за који се не терети захтевом, већ који произилази из његових прилога, а који показују да судије не поклањају довољно пажње садржини захтева, што поступак компликује, одуговлачи, а има и за последицу укидање првостепених одлука. То утиче и на оцењивање квалитета рада сваког судије, а и прекршајног суда.

Што се тиче достављања захтева за покретање прекршајног поступка у довољном броју примерака није познато да је у пракси било посебних проблема.

Законом није регулисано питање форме у којој судија прекршајног суда позива подносиоца захтева да га у одређеном року допуни, али у сваком случају тај позив мора представљати одлуку суда из које мора јасно да се види шта се од подносиоца захтева тражи, као и које су последице за непоступање по том позиву. Можда би ова одлука суда требало да се донесе у форми наредбе, против које нема права жалбе, што би било назначено у истој, јер странка са органом општи поднесцима, а орган са странком својим одлукама. Такође, допис којим се суд у пракси обраћа подносиоцу захтева нема обавезујућу снагу, што значи и да не може производити ни правне последице као одлука.

Ако се постави питање до када се може затражити од подносиоца захтева да захтев у одређеном року допуни, сматрамо да је то до доношења решења о покретању прекршајног поступка.

У вези са напред изнетим, треба напоменути само један случај када је после доношења решења о покретању прекршајног поступка овлашћеном подносиоцу захтева дато право да измени садржину захтева у погледу чињеничног описа прекршаја, а то је на претресу који се одређује само кад суд оцени да је то потребно ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања, што је прописано чланом 239. И 243. новог Закона и чланом 207. и 211. Закона који је у примени.

Кад захтев за покретање прекршајног поступка садржи све што је потребно, дакле кад је разумљив, уредан и кад садржи све потребне податке, тек тада судија прекршајног суда приступа оцени да ли су испуњени услови за покретање прекршајног поступка, што нажалост није увек случај, због чега током поступка настају бројне последице и поступак се не заврши онако како би требало. Све то ствара доста проблема у раду и првостепеним

судијама и судијама Вишег прекршајног суда, који поступају по жалбама изјављеним на одлуке прекршајних судова, а неретко доводи и до укидања првостепених одлука, застарелости и слично. У таквим случајевима судија прекршајног суда је пропустио да утврди постојање услова за покретање прекршајног поступка.

14. Када не постоје услови за покретање прекршајног поступка?

Услови за покретање прекршајног поступка не постоје:

1. Кад радња описана у захтеву није прекршај

Овде треба нагласити да је тежиште на описаној радњи у захтеву за покретање прекршајног поступка, а не на правној квалификацији, јер суд није везан за предлоге и оцену у погледу правне квалификације прекршаја, као ни на прилозима уз захтев којима се никако не може заменити опис радње у захтеву. Прекршај значи постоји кад из радње описане у захтеву произилазе сва битна обележја прекршаја одређена прописом о прекршајима.

На пример, захтев често гласи да је заустављен возач из разлога што је извршио претицање колоне возила, а притом се не наводи који је број тих возила и како су се та возила кретала, како би уопште могло да се оцени да ли је била у питању колона возила, с обзиром да је појам колоне дефинисан Законом о безбедности саобраћаја на путевима. Чест је случај и да је у чињеничном опису изостављено својство окривљеног за прекршај у питању, и ако тај прекршај може учинити само окривљени који има одређено својство (предузетник, одговорно лице у правном лицу и др.) У овом случају судија има две могућности: или да одмах одбаца захтев за покретање прекршајног поступка решењем или да евентуално затражи од подносиоца захтева да га у одређеном року допуни, а у смислу навођења правних обележја прекршаја, односно противправне радње у свему како је то Законом о прекршајима и материјално-правним прописом одређено. Пракса показује да то судије готово никада не раде, већ донесу решење о покретању поступка, воде поступак који на крају по жалби на одлуку тог суда води укидању првостепене одлуке.

2. Кад суд није стварно надлежан за вођење прекршајног поступка

Првостепени суд је стварно надлежан за вођење првостепеног поступка када се ради о прекршају који законом није стављен у надлежност неком другом органу, док је новим Законом прописано да прекршајни поступак у првом степену воде прекршајни судови, а изузетно за прекршаје из области јавних набавки поступак води Републичка комисија за

заштиту права у поступцима јавних набавки (члан 100.). У овом случају су могућа два решења, а једно је да судија одбаци захтев због непостојања услова за покретање прекршајног поступка, а друго је да се огласи ненадлежним и да без одлагања уступи предмет надлежном органу. Сматрамо да је друго решење исправније.

3. Кад постоје основи који искључују одговорност за прекршај

Основи који искључују одговорност за прекршај су неурачунљивост, осим оне до које је дошло под утицајем алкохола и других омамљујућих средстава, стварна заблуда, неотклоњива правна заблуда и неодољива сила. Закон који је у примени не познаје неотклоњиву правну заблуду, већ правну заблуду, која не искључује одговорност. Такође не познаје ни неодољиву силу, већ силу и претњу као основ који искључује одговорност за прекршај. Кад су у питању правно и одговорно лице основи искључења одговорности постоје кад нису испуњени услови члана 18, 27. и 30. новог Закона.

По некима у основе који искључују одговорност за прекршај спадају и крајња нужда и нужна одбрана, што је тешко прихватљиво, јер у тим случајевима радње које су учињене у тим стањима, нису уопште прекршаји. Овде не постоје противправне радње и услед тога нема прекршаја, па самим тим ни одговорности. Овде се поставља интересантно питање, јер се захтев за покретање прекршајног поступка увек одбацује пре покретања поступка кад не постоје услови за покретање прекршајног поступка, а када је у питању услов о коме се управо говори, његово постојање се може утврђивати само у поступку, значи након његовог покретања.

4. Када је наступила застарелост за покретање прекршајног поступка

Застарелост покретања и вођења прекршајног поступка је прописана чланом 84. новог Закона, односно чланом 76. Закона који је у примени. Према Закону који је у примени прекршајни поступак се не може покренути ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен, а према новом Закону прекршајни поступак се не може покренути нити водити ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен. Покретање и вођење прекршајног поступка застарева у сваком случају кад протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за застарелост, како је то прописано чланом 84. става 7. новог Закона.

Застаревање прекршајног гоњења не тече за време за које се гоњење не може предузети по закону и застаревање се прекида сваком процесном радњом надлежног органа која се предузима ради гоњења учиниоца прекршаја, како је то прописано одредбама члана 76. Става 2. и 3. Закона који је у примени, док је чланом 84. става 2. и 3. Новог Закона прописано да застаревање покретања и вођења прекршајног поступка, а не

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

прекршајног гођења, не тече за време за које се покретање и вођење поступка не може предузети по закону и да се застаривање прекида сваком процесном радњом надлежног суда која се предузима ради вођења прекршајног поступка, док је и једним и другим законом прописано да после сваког прекида застаривање почиње поново да тече.

И једним и другим законом је прописана могућност да се изузетно за прекршаје из области царинског, спољнотрговинског, девизног пословања, јавних прихода и финансија, промета роба и услуга, животне средине и ваздушног саобраћаја, а новим Законом су додати и прекршаји и области јавних набавки и спречавања корупције, посебним законом може прописати дужи рок застарелости гођења, али не дужи од 5 година, како то прописује Закон који је у примени, односно дужи рок застарелости, како то прописује нови Закон.

Нови Закон, у ставу 8. члана 84. говори и о застарелости покретања и вођења поступка за издавање прекршајног налога и предвиђа да се одребе става 1. до 4. и става 7. овог члана примењују и на застарелост покретања и вођења поступка за издавање прекршајног налога.

5. Кад је захтев поднео неовлашћени орган, односно неовлашћено лице

Напред је било речи ко је овлашћен да подноси захтев за покретање прекршајног поступка и може се закључити да је једино јавни тужилац овлашћен да подноси захтев за све прекршаје из надлежности прекршајног суда. Физичко лице може да поднесе захтев само као оштећени, а што мора да произилази из описа прекршаја, што се односи и на правно лице када се појављује као подносилац захтева у својству оштећеног. Нека од личних права која су везана за физичко лице су: слобода кретања и настањивања, неповредивост стана, слобода вероисповести, право на законито суђење, право на заштиту здравља и тако даље, а када је у питању правно лице: право на фирму, на пословни углед и слично. Имовинска права имају увек за објекат ствар, људску радњу, лично добро или производ људског духа, чија се вредност може изразити у новцу. Она су у промету и могу се преносити правним пословима.

6. Кад постоје други законски разлози због којих се поступак не може покренути

И Законом који је у примени и новим Законом су одређени случајеви у којима се не може покренути прекршајни поступак.

Овде треба истаћи најпре одредбу члана 8. Закона који је у примени, којом је прописано да нико не може бити кажњен у прекршајном поступку два или више пута за исту прекршајну радњу и члана 8. Новог Закона, којом је прописано да се никоме не може поново судити и да му не може поново бити изречена прекршајна санкција за прекршај о коме је правоснажно одлучено у складу са законом.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Прекршајни поступак се неће водити нити изрицати прекршајна санкција ни по поднетом захтеву за покретање прекршајног поступка против лица која уживају дипломатски имунитет, о чему говоре одредбе члана 9. Закона у примени и члана 9. новог Закона. Мишљење је да није нужно позивати се на имунитет, тако да судија ако посумња да се ради о таквом лицу треба пре покретања поступка да утврди ту чињеницу. Поступак се не може покренути ни обзиром на узраст лица против кога је захев поднет, јер се према малолетнику који није навршио 14 година (дете) не може водити прекршајни поступак (члан 63. става 1. Закона који је у примени и члан 71. става 1. новог Закона).

Није сувишно овде нагласити, да би био испуњен услов да се поступак не може покренути кад постоје други законски разлози, да је потребно да то увек буде разлог прописан у закону.

Вођење прекршајног поступка проузрукује одређене правне последице по окривљеног, што произилази из чињенице да се у неким законима као услов за стицање одређених права тражи да се против лица које то право тражи, не води прекршајни поступак за одређене прекршаје (Закон о оружју и муницији, Закон о кретању и боравку странаца), а да се и не говори о изгубљеном времену, непријатностима, трошковима одбране и свему другом чему је окривљени изложен. Наравно, овде се мисли на окривљеног против кога је прекршајни поступак неосновано покренут. Све напред изнето указује на то да судије морају много више да воде рачуна и са много више пажње приступе оцењивању да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка и да решење о покретању прекршајног поступка донесу тек када су испуњени сви услови, што је једини начин да се избегне или да се сведу на најмању меру последице неоснованих или погрешних „оптужења“.

У овом раду свакако да нису наведени сви недостаци и неправилности уочени у досадашњој пракси, а који се односе на захтев за покретање прекршајног поступка.

Ипак се очекује да ће наведена запажања и анализе допринети лакшем и ефикаснијем раду судија прекршајних судова, чему ће сигурно допринети и очекивана дискусија поводом овог рада.

Циљ свега наведеног је да се створе услови за успешну и правилну примену новог Закона о прекршајима.

Слободан Маринковић,
судија Прекршајног суда у Ужицу

ОДРЕДБЕ О ДОСТАВЉАЊУ У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

1. УВОД

Унапређење постојећих законских решења у погледу достављања писмена и обезбеђивање присуства окривљеног и других учесника у поступку један је од основних разлога због чега се приступило изради новог Закона о прекршајима. У циљу побољшања стања око доставе у закону је понуђен низ нових решења и поједностављена је достава, колико год је било могуће, имајући у виду да уредна достава омогућава судији да оствари суђење у разумном року, да се онемогући злоупотреба процесних овлашћења која је евидентна баш код доставе, а добро организовани систем доставе од непосредног је утицаја на остваривање начела економичности у прекршајном поступку које се не може игнорисати.

Нарочито је важна уредна достава позива окривљеном, зато што му се тако даје право на одбрану, односно могућност да се изјасни о чињеницама и доказима који га терете и да изнесе све чињенице и доказе који му иду у корист, посебно имајући у виду да ће суд по новом Закону о прекршајима изводити доказе на предлог странака, које су дужне и да прибаве доказе чије извођење предложи. С друге стране, уредна достава позива окривљеном и подносиоцу захтева, који не дођу на саслушање и не оправдају изостанак, даје могућност суду да донесе одлуку без саслушања окривљеног (члан 93.ст.3.) и службеног лица овлашћеног органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка (члан 216.ст.2.), односно без њиховог учешћа у поступку, што ће судови знатно више користити примењујући одредбе новог Закона о прекршајима, где се доказивање уводи као основно начело прекршајног поступка (члан 89.), уместо начела утврђивања истине по досадашњем Закону.

2. КОМЕНТАР

Одредбе о достављању прописане су од члана 156. до члана 165. Закона о прекршајима који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 65/2013 од 25.07.2013. године. Закон је ступио на снагу 02.08.2013, а примењује се од 01.03.2014. године.

ЗАКОН О ПРЕКРШАЈИМА

КОМЕНТАР У ДЕЛУ:

Глава XIX

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗМАТРАЊЕ СПИСА

Достављање писмена

Члан 156.

Писмена се достављају преко поште, друге службе овлашћене за доставу, службеног лица суда или другог органа, односно непосредно у просторијама суда.

Достављање може да се врши и електронском путем, у складу са посебним прописима ако за то постоје услови.

Достављање се врши сваког дана на радном месту или у пословној просторији у радно време, или у стану од 7 до 22 сата или у суду када се лице коме достављање треба да се изврши тамо затекне или када га суд због достављања позове.

Достављање може да се изврши и у друго време и на другом месту на основу посебне одлуке суда коју је достављач, на захтев лица коме се достављање врши, дужан да покаже.

Позив за усмени претрес или друге позиве суд може и усмено саопштити лицу које се пред њим налази, уз поуку о последицама недоласка. Такав усмени позив забележиће се у записнику који ће позвано лице потписати, осим ако је позив забележен у записнику о претресу, чиме се сматра да је извршена достава.

Достављање преко поште је само један од начина достављања писмена, али и најчешћи који користе прекршајни судови. У ставу 1. овог члана је прописано да се достава поред поште и овлашћених достављача може вршити и преко друге службе овлашћене за доставу. Досадашња пракса је показала да достава преко поште није ефикасна, због чега је и створена могућност да се успостави конкуренција, те да судови под повољнијим условима ангажују друге службе овлашћене за доставу. Без обзира на ову измену, министарство надлежно за послове правосуђа би требало да ревидира свој уговорни однос са Поштом како би се дефинисало време и место уручења судских писмена и поступање поштару при њиховом уручењу, у складу са одредбама о достављању прописаним у овом закону.

Проблеми који постоје код достављања писмена преко поште неће бити решени ни прописаним новинама у закону, уколико се те одредбе не примењују када се достављање врши преко поште.

У ситуацији ако се неуредна достава преко поште настави, суду и председнику суда стоји на располагању да доставу организују на други начин предвиђен законом, а нарочито да организују доставу писмена странкама преко судских достављача који ће се ангажовати у складу са Законом о раду, заснивањем радног односа или радом ван радног односа (нпр: закључивањем уговора са лицем које је члан омладинске или студентске задруге). Достављачи ће поступати по налогу суда и тако ће се одмах у пракси примењивати одредбе о достављању у новом Закону о прекршајима.

У ставу 2. овог члана прописана је могућност да се достављање под одређеним условима може вршити и електронским путем, а предвиђена је како би се уз примену нових технологија достава учинила још ефикаснијом, све у функцији бржег и економичнијег вођења прекршајног поступка. Када се достављање електронским путем сматра извршеним види члан 162. став 6. закона.

У ставу 3. овог члана прецизира се време доставе, па се тако прописује да се достављање врши сваког дана у радно време на радном месту, односно у пословној просторији, или у стану од 7 до 22 сата, или у суду када се лице коме се достављање треба извршити тамо затекне, или у време када га је суд због достављања позвао. Предвиђено је у ставу 4. да се достављање може извршити и у друго време и на другом месту на основу посебне одлуке суда коју је достављач, на захтев лица коме се достављање врши, дужан да покаже. Када суд одреди да се достава врши на било ком другом месту и у било које друго време од законом предвиђених, судија доноси посебно решење, које не мора бити нарочито образложено, да се достављање на такав начин изврши. У том случају се лицу коме се достава обавља, поред писмена доставља и примерак тог решења, ако то лице захтева.

Позиве суд може и усмено саопштити лицу које се пред њим налази и такав позив забележити у записнику, чиме је достава извршена, што прописује став 5. овог члана.

Обавезно лично достављање

Члан 157.

Позив ради саслушања окривљеног, односно давања писане одбране или за саслушање сведока, као и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу достављају се лично, осим када је овим законом другачије прописано.

На исти начин достављају се и одлуке оштећеном, за које од дана достављања тече рок за жалбу.

Лично достављање врши се директном предајом писмена лицу коме је намењено и том приликом лице потписује повратницу, која је доказ да је уручење извршено, да је лице примило писмено, а у повратницу се уписује датум кад је уручење извршено.

Судско писмено се, по правилу, уручује лично примаоцу, законском заступнику или овлашћеном лицу (пуномоћнику). Овим чланом је прописано да се позив ради саслушања окривљеног, односно давања писане одбране или за саслушање сведока, као и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу достављају лично, осим када је овим законом другачије прописано (За достављање одлука окривљеном који има браниоца види члан 161.став 1, а за позивање сведока види члан 209.став 2. овог закона). Лично се достављају и одлуке оштећеном, за које од дана достављања тече рок за жалбу.

Достављање на адресу стана

Члан 158.

Писмено за које је у овом закону одређено да се лично доставља, предаје се непосредно лицу коме је упућено на адресу на којој је пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја.

Ако се лице коме се писмено мора лично доставити не затекне тамо где се достављање има извршити, достављач ће писмено предати некоме од његових пунолетних чланова домаћинства, који је дужан да писмено прими и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако лице коме се писмено мора лично доставити или пунолетни члан његовог домаћинства одбије да прими писмено, достављач ће забележити на доставници да је пријем одбијен, ко је одбио пријем, као и дан и сат када је пријем одбијен, а писмено ће оставити у стану или прибити на врата примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако се лице коме се писмено мора лично доставити или пунолетни члан његовог домаћинства не затекну у стану писмено ће се предати пунолетним лицима која се затекну у стану ако они на то пристану и тиме се сматра да је достављање извршено.

Физичка лица су најбројнија категорија лица којима се врши достављање у прекршајним поступцима. Правило је да се писмено, за које је одређено да се лично доставља, предаје непосредно лицу на адресу на којој је пријављено, јер се полази од становишта да свако физичко лице, сходно прописима о пребивалишту и боравишту грађана, мора уредно пријавити своје кретање у земљи и тако омогућити вођење поступка у коме учествује као странка. Ставом 1. закон прописује да се писмено за које је одређено да се лично доставља, предаје лицу коме је упућено, на адресу на којој је пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја. На тај начин је утврђено правило да се лична достава врши на једну од тих адреса, односно поред адресе на којој је лице пријављено, лична достава се може вршити и на адресу коју је лице саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја, што је допуна у односу на раније законе, с обзиром да се у пракси релативно често јавља ситуација да стварна адреса лица буде различита од његове регистроване адресе, што је стварало тешкоће у спровођењу доставе.

Поред личног достављања, пуноважно је и посредно достављање које се врши примаоцу преко другог лица, тако што ће достављач писмено предати неком од пунолетних чланова домаћинства или лицу које се затекне у стану, што је прописано ставом 2. и 4. овог члана. Ако се у стану у тренутку достављања судског писмена са ознаком „Лична достава“ не затекне лице коме се писмено има доставити, достављач ће писмено предати пунолетном члану домаћинства, за које постоји обавеза предаје писмена лицу коме је достављање требало да се изврши, уз констатацију на повратинци „писмо уручено сину, мајци и сл.“. Пунолетни члан домаћинства је дужан да писмено прими и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако прималац или пунолетни члан његовог домаћинства без објашњења и законског разлога одбије да прими судско писмено, достављач ће уз претходно одвајање повратнице, писмено оставити у стану или прибити на врата примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. Достављач ће тада на повратници забележити да је пријем одбијен, ко је одбио пријем, као и датум и време када је пријем одбијен.

Ако се лице коме се писмено мора лично доставити и пунолетни члан његовог домаћинства не затекну у стану, писмено ће се предати другом пунолетном лицу које се затекло у стану (комшија, кућна помоћница и сл.), али је потребно да то лице пристане да прими писмено, и у том случају достављање се сматра уредно обављеним.

Термин „стан“ који се користи у Закону као место где се достављање има извршити треба схватити у ширем смислу, не само као стан у власништву лица коме се достављање треба извршити, већ као свако место у коме то лице станује, независно да ли је стан или кућа у којој станује у његовом власништву или је подстанар, а стан може бити и породична кућа у којој живи као члан породичног домаћинства.

Достављање на радном месту

Члан 159.

Ако се достављање врши на радном месту лица коме се писмено има лично доставити, а то лице се ту не затекне, достављање се може извршити предајом писмена лицу овлашћеном за пријем поште или било ком другом лицу које је запослено код истог послодавца на истом месту, а која су дужна да приме писмено и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако лице коме писмено треба доставити лично одбије да прими писмено или то учини лице из става 1. овог члана, достављач ће забележити на доставници дан, сат и разлог одбијања пријема, а писмено ће оставити на радном месту и тиме се сматра да је достављање извршено.

Достављање писмена за које је у овом закону одређено да се лично доставља, може се обавити непосредно лицу коме је упућено, поред стана и на његовом радном месту и тиме је извршена лична достава. Ако се то лице ту не затекне, пуноважно достављање ће се извршити и посредно, предајом писмена лицу које на истом месту ради, односно предајом писмена лицу овлашћеном за пријем поште или било ком другом лицу које је запослено код истог послодавца, на истом месту. То лице је дужно да прими писмено и тиме се сматра да је достављање извршено. Достављач ће судско писмено уручити особи која ради на истом месту са примаоцем, уз обавезну констатацију *“уручено колеги Марку Марковићу”*. Ако лице коме писмено треба доставити на радном месту или лице које ради на истом месту са примаоцем, без објашњења и законских разлога одбије да прими писмено, достављач ће оставити писмено на радном месту, а забележиће дан, сат и разлог одбијања пријема и тиме се сматра да је достављање извршено.

Достављање одсутном лицу

Члан 160.

Ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, оставиће се у поштанском сандучету или прибити на врата обавештење да лице коме је писмено упућено треба да га преузме у суду у року од 15 дана од дана покушаног достављања.

По протеку рока из става 1. овог члана, писмено ће се истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда.

Обавештење из става 1. овог члана садржи: име и презиме лица коме је покушано достављање, својство у поступку, датум и час када је покушано достављање, адресу на којој је покушано достављање, назнаку да писмено треба да преузме у суду и у ком року уз упозорење да ће у случају не преузимања копија писмена бити истакнута на огласној табли и на интернет страници суда, као и да ће се у том случају по протеку рока од осам дана сматрати да је достављање извршено.

Ако се утврди да је лице коме се писмено има доставити одсутно или да привремено борави на другој адреси и да му се због тога не може писмено на време предати, писмено ће се вратити суду уз назначење где се одсутни налази, и када и где ће му се моћи извршити достављање писмена.

Ако се при поновљеном покушају писмено не може доставити у време и у месту одређеном на начин из става 4. овог члана, писмено ће се истаћи на огласној табли и интернет страници суда ако за то постоје технички услови. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда.

Најчешћи разлог неуспелог достављања до сада је био тај што се у стану или пословној просторији не затекне лице коме се достављање има извршити, а ни друга лица која су дужна да приме писмено за примаоца, па је поштар остављао извештај о приспећу пошиљке и по протеку рока из извештаја судско писмено се враћало суду са знакомом „није тражио“. Суд у таквим ситуацијама мора вишеструко да понавља доставу, а неретко и да ангажује полицију да врши доставу. Новина у закону је остављање обавештења одсутном лицу и истицање писмена на огласну таблу суда у случајевима предвиђеним овим чланом закона, који прописује пуноважно достављање одсутном лицу.

Ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, достављач ће оставити у поштанском сандучету или прибити на врата обавештење да лице коме је писмено упућено треба да га преузме у суду у року од 15 дана од дана покушаног достављања. По протеку рока од 15 дана из обавештења, писмено ће се истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда. То значи да лице коме је остављено обавештење да дође у суд ради преузимања писмена, има могућност да то учини у назначеном року из обавештења, плус рок од осам дана колико је писмено истакнуто на огласној табли суда.

Пожељно је да се обавештење које се оставља лицу коме се достављање има извршити сачињава у два примерка, на обрасцу који достављач попуњава на лицу места. Оригинал обавештења попуњеног на обрасцу се оставља у поштанском сандучету или прибија на врата на адреси где се достављање има извршити, а копија обавештења се са писменом враћа у суд. Уколико се обавештење сачињава у једном примерку, оставља се на адреси где се достављање врши, а овлашћени достављач на судском писму констатује када је обавештење остављено у поштанском сандучету или прибијено на врата. Обавештење садржи: име и презиме лица коме је покушано достављање, својство у поступку, датум и час када је покушано достављање, адресу на којој је покушано достављање, назнаку да писмено треба да преузме у суду и у ком року уз упозорење да ће у случају не преузимања копија писмена бити истакнута на огласној табли и на интернет страници суда, као и да ће се у том случају по протеку рока од осам дана сматрати да је достављање извршено.

Остало је старо правило да ће суд да одреди да се сва даља достављања у прекршајном поступку врше истицањем на огласну таблу суда ако окривљени или његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак промене адресу, а о томе не извести суд. У овој ситуацији суд одређује будућа истицања на огласној табли и интернет страници суда у виду решења (члан 165.). Новина је истицање писмена на огласну таблу суда у случају неуспелог достављања ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне. У тој ситуацији је службено лице суда то које писмено истиче на огласну таблу, и то након протекла рока из остављеног обавештења. То значи да је достављач дужан да истог дана када остави обавештење, писмено са копијом обавештења (или писмено на коме је белешка када је остављено обавештење) достави у писарницу суда, овлашћеном лицу, који ће пратити рокове из обавештења и истаћи писмено на огласну таблу, након чега ће писмено (са копијом обавештења) и доказом о истицању писмена на огласну таблу, по протеку рока, одмах доставити судији.

Ако достављач утврди да је лице коме се писмено има доставити тренутно одсутно или да привремено борави на другој адреси и да му се због тога, ни посредно, не може писмено на време предати, писмено ће се вратити суду уз назначење где се одсутни налази и када и где ће му се моћи извршити достављање писмена.

Достављач је дужан да на повратници, уз констатацију отпутовао или одсељен и сл., означи тачан извор такве информације, али и време или другу адресу где ће се извршити ново достављање (нпр: „по изјави оца одселио и живи у Змај Јовиној улици“ или „по изјави колеге на одмору 15 дана“). У таквим случајевима суд ће поновити достављање, а ако се и при поновљеном покушају писмено не може доставити у време и у месту утврђеном приликом првог покушаја достављања, писмено ће се одмах истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови. То значи, да се лицу коме је покушано поновљено достављање не оставља обавештење и нови рок у коме писмено треба да преузме у суду, већ се достављање сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда. У овој ситуацији, суд одређује судском достављачу понављање доставе и у случају неуспелог поновљеног покушаја, писмено се одмах враћа судији који, иако то није изричито прописано, одређује истицање писмена на огласну таблу, јер у супротном судија о свим тим дешавањима око поновљене доставе не би имао никаква сазнања и не би дужи временски период био у току са исходом радње достављања у поступку. Могућност да се неуспела достава понови на другу адресу примењиваће се само ако је у питању прва достава у поступку, којом лице сазнаје за поступак, због чега се на њега не односи обавеза да о промени адресе обавести суд.

Достављање браниоцу, заступнику и пуномоћнику

Члан 161.

Ако окривљени има браниоца, све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу доставиће се само браниоцу, а ако их има више само једном од њих и тиме се достављање окривљеном сматра извршеним.

Ако оштећени има законског заступника или пуномоћника, одлуке из става 1. овог члана доставиће се њему, а ако их има више само једном од њих.

Достављање одлука (пресуда и решења) окривљеном који има браниоца, од чијег достављања тече рок за жалбу, врши се достављањем само браниоцу, а ако их има више, само једном од њих. До сада су одлуке достављане окривљеним и браниоцу. Овим чланом закона прописано је достављање одлука само браниоцу и тиме се достављање окривљеном сматра извршеним. Одлуке ће се доставити окривљеном једино уколико бранилац у року за жалбу обавести суд да му је окривљени опозвао пуномоћје. То је значајна новина у Закону о прекршајима којом се избегава одуговлачење поступка и злоупотреба права странака у поступку.

Судско писмено адресовано на адвоката, односно адвокатску канцеларију, доставља се лично адвокату или запосленом у адвокатској канцеларији. Ако странка има законског заступника или пуномоћника достављање се врши законском заступнику или пуномоћнику. Ако странка има више законских заступника или пуномоћника, довољно је да се достављање изврши једном од њих.

Потврда о достављању

Члан 162.

Потврду о извршеном достављању (доставницу или повратницу) потписују прималац и достављач.

Прималац ће на доставници или повратници сам назначити датум пријема. Дан и месец пријема исписују се словима и бројевима.

Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће примаоца потписати, назначити дан пријема и ставити напомену зашто га је потписао.

Ако прималац одбије да потпише доставницу или повратницу, достављач ће то забележити на доставници и назначити дан предаје и тиме је достављање извршено.

Подаци у потврди о извршеном достављању морају бити читко попуњени.

Достављање електронским путем се сматра извршеним под условом да је таквим начином достављања могуће да се обезбеди повратни податак да је лице примило писмено.

Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено уручено примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена.

Достављач који врши доставу дужан је да о достави сачини посебну исправу, доставницу или повратницу, као потврду о извршеном достављању, која је јавна исправа и служи као доказ о уредно извршеном уручењу судског писмена. Потврду о извршеном достављању потписује прималац, односно лице коме је судско писмено уручено и достављач који је судско писмено уручио. Прималац поред потписа на доставници или повратници сам пише датум пријема, словима и бројевима. Сви подаци у потврди о извршеном достављању морају бити читко попуњени. Корисно је да потврду о достављању потписује прималац и достављач пуним именом и презименом, јер се у пракси дешавало да уместо потписа на доставници буде нечитак потпис па се оспоравало да то није прималац

потписао. Биле су могуће злоупотребе са обе стране, са стране примаоца да тврди да није његов потпис на доставници и да није примио писмено, а са стране достављача да сам потпише доставницу уместо примаоца и да не уручи писмено. Знатно је мања опасност од могућих злоупотреба да поред потписа прималац и достављач напишу своје пуно име и презиме, па је лакше доказивати у случају сумње да ли су аутентични потписи. Ако је прималац неписмен или се не може потписати, достављач на повратници, по правилу, штампаним словима, исписује име и презиме примаоца, затим дан и месец пријема и разлог због чега прималац није ставио потпис и то оверава својим потписом. Када се судско писмено уручује правном лицу или државном органу, прималац, односно лице које је примило судско писмено, може уз потпис на повратници ставити и печат правног лица или државног органа. У случајевима када прималац или лице коме је уручено судско писмено, није у могућности да пријем потврди и печатом, достава се сматра уредна и ако је само потписана. Ако прималац одбије да потпише доставницу или повратницу или одбије да испише датум пријема, достављач ће судско писмено уручити, а на потврди о достављању ће забележити да је прималац одбио да је потпише и сам ће исписати словима и бројевима дан и месец уручења и ставити свој потпис, чиме се сматра да је достављање извршено.

Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено уручено примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена. Достављање електронским путем се сматра извршеним једино под условом да је таквим начином достављања могуће обезбедити повратни податак да је лице примило писмено.

Достављање писмена војним лицима, припадницима полиције и другим лицима

Члан 163.

Војним лицима, припадницима полиције, припадницима страже у заводима за извршење кривичних санкција и запосленима у сувоземном, речном, поморском и ваздушном саобраћају достављање позива може да се врши и преко њихове команде, односно непосредног старешине или руководиоца, а по потреби може да им се на тај начин врши и достављање осталих писмена.

Лицима лишеним слободе достављање се врши преко управе установе у којој су смештена.

Лицима која уживају право имунитета у Републици Србији, ако међународни уговори шта друго не одређују, достављање се врши преко органа надлежног за иностране послове.

Војним лицима, припадницима полиције и страже у заводима за извршење кривичних санкција, запосленима у сувоземном, речном, поморском и ваздушном саобраћају, ако је на адреси назначена њихова команда, достављање позива и осталих писмена се врши преко команде, непосредног старешине или руководиоца, односно судска писмена се достављају лицима овлашћеним за пријем поштанских пошиљака. Место достављања писмена лицима из става 1. овог члана је њихова команда, а достава писмена им се може извршити и на начин прописан чланом 158. закона. Лицима лишеним слободе достављање се врши у установи у којој су смештена, преко овлашћеног лица управе установе у којој су смештена. Лицима која уживају право имунитета у Републици Србији, ако међународни уговори шта друго не одређују, достављање се врши преко органа надлежног за иностране послове.

Достављање писмена државним органима, правним лицима и предузетницима

Члан 164.

Државном органу одлуке и друга писмена достављају се предајом у писарници. Кад се достављају одлуке код којих од дана достављања тече рок, даном достављања сматра се дан предаје писарници.

Достављање правним лицима и предузетницима врши се предајом писмена лицу овлашћеном за примање писмена, а ако то није могуће, писмено ће се предати било ком запосленом који се затекне у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако лице из става 2. овог члана одбије да прими писмено, достављач ће забележити на доставници да је пријем одбијен, ко је одбио пријем као и дан и сат када је пријем одбијен, а писмено ће оставити у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако достављање предузетнику није могуће извршити у смислу става 2. овог члана достављање ће се извршити на његову адресу стана ако је позната на начин прописан чланом 158. овог закона.

Ако је предузетник одсутан, а достављање се не може извршити на његову адресу стана, достављање ће се извршити на начин прописан чланом 160. овог закона.

Државном органу се сва писмена достављају предајом у просторији за пријем писмена или писарници. Дан достављања је дан предаје писарници.

Судско писмено адресовано на правно лице и предузетнике доставља се лицу овлашћеном за пријем писмена, а ако то није могуће, писмено ће се уручити било ком запосленом који се затекне у канцеларији, односно у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. Према томе, достављач у просторијама правног лица може да изврши доставу било ком запосленом. Ако се одбије пријем писмена, достављач ће забележити на повратници да је пријем одбијен, ко је одбио пријем, дан и сат када је пријем одбијен, а писмено ће оставити у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. На исти начин се уручују судска писмена када се у адреси примаоца налазе истовремено правно и физичко лице. Ако се на адреси правног лица нико не затекне, достављач ће оставити обавештење да се писмено преузме у суду, а након истека рока из обавештења писмено се истиче на огласну таблу суда и по истеку рока од осам дана, сматра се да је достављање извршено.

Ако достављање предузетнику није могуће извршити у његовој пословној просторији, достављање ће се извршити на његову адресу стана, ако је позната, на начин прописан чланом 158, а ако је предузетник одсутан, достављање ће се извршити на начин прописан чланом 160, истицањем писмена на огласну таблу суда, након остављеног обавештења о преузимању писмена.

Судска писмена адресована на правно лице и државне органе, који поседују поштански преградак, уручују се путем поштанског преградка, а писмена се уручују овлашћеном лицу за пријем поштанских пошиљака само када је пуномоћјем посебно назначено да правно лице или државни орган не жели уручење судских писмена путем поштанског преградка и тада ће се писмено уручити правном лицу или државном органу на означеној адреси.

Државним органима место достављања писмена је писарница у седишту државног органа, а правним лицима је адреса наведена у захтеву за покретање прекршајног поступка. Ако достава правном лицу не успе на адресу наведену у захтеву за покретање прекршајног поступка, достава ће се обавити на адресу седишта правног лица уписану у Агенцији за привредне регистре, дакле на адресу која је регистрована као седиште тог правног лица, уколико се разликује од адресе наведене у захтеву за покретање прекршајног поступка. Ако достава не успе, јер се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, достављање се обавља на начин прописан чланом 160. овог закона, стављањем писмена на огласну таблу и интернет страницу суда, ако за то постоје технички услови, по протеку рока из обавештења које је остављено на адреси правног лица где се достављање имало извршити. Сматра се да је достављање правном лицу уредно извршено по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда. За разлику од досадашње праксе, суд достављање писмена покушава највише три пута, с тим да се трећи пут достављање врши преко огласне табле суда.

То не значи да већ и други покушај доставе не може бити преко огласне табле. Наиме, ако је адреса регистрована као седиште правног лица у Агенцији за привредне регистре иста као адреса у захтеву за покретање прекршајног поступка, достава се неће понављати већ ће се одмах, по истеку рока из обавештења, приступити достављању путем огласне табле суда.

Имаоцу радње или другом предузетнику, који у виду регистрованог занимања обавља одређену делатност, достављање ће се вршити као физичком лицу. Место достављања писмена предузетницима је адреса наведена у захтеву за покретање прекршајног поступка, на радном месту односно у пословној просторији или у стану, на адреси на којој је лице пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја. Тако се достављање писмена предузетнику најпре треба извршити на адресу наведену у захтеву, а ако достава на ту адресу не успе, достава ће се обавити на адресу уписану у регистру Агенције за привредне регистре, односно на адресу седишта предузетника где обавља регистровану делатност, ако се она разликује од адресе наведене у захтеву. Ако се на адреси где се достављање предузетнику има извршити нико не затекне, писмено ће се истаћи на огласној табли суда и достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли суда.

Промена адресе и истицање писмена на огласној табли

Члан 165.

Кад окривљени или његов законски заступник и оштећени по сазнању за поступак промене своје пребивалиште или адресу стана, дужни су да о томе одмах по извршеној промени обавесте суд код кога се води поступак.

Ако то не учине, суд ће одредити да се сва даља достављања у поступку за ту странку врше истицањем писмена на огласној табли и интернет страници суда, изузев ако је реч о достављању пресуде којом је изречена казна затвора.

Достављање се сматра извршеним по истеку осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда.

Ако бранилац окривљеног или пуномоћник оштећеног као подносилац захтева у току поступка промене своју адресу, а не обавесте о томе суд, достављање ће да се изврши као да окривљени нема браниоца односно оштећени нема пуномоћника.

Ако окривљени или његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак, промене своје пребивалиште или адресу стана, дужни су да о томе одмах, по извршеној промени, обавесте суд код кога се води поступак.

Суд ће да одреди да се сва даља достављања у прекршајном поступку врше истицањем писмена на огласној табли и интернет страници суда, ако окривљени и његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак промене адресу, а о томе одмах не известе суд. Достављање се сматра извршеним по истеку осам дана од дана истицања писмена на огласној табли. Дакле, у овој ситуацији суд одређује будућа истицања на огласну таблу у виду решења и суд одређује да се сва даља достављања у поступку за ту странку врше истицањем писмена на огласној табли суда, уз два изузетка, ако је реч о достављању пресуде којом је изречена казна затвора (став 2. овог члана) и ако је странка малолетна (члан 293.став 3. закона).

Ако бранилац окривљеног или пуномоћник оштећеног као подносилац захтева у току поступка промене своју адресу, а не обавесте о томе суд, достављање ће да се изврши као да окривљени нема браниоца, односно оштећени нема пуномоћника.

Тачна адреса за достављање писмена је она на којој је пријављено лице коме се писмено мора лично доставити код надлежног органа који води евиденцију о пребивалишту или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја или адреса која је означена у захтеву за покретање прекршајног поступка, а за правно лице адреса из регистра правних лица. Ако се при достављању утврди да лице коме се достављање има извршити привремено борави на другој познатој адреси, суд ће извршити достављање на ту адресу, али ако је суду непозната адреса окривљеног, сва даља достављања у поступку се врше истицањем на огласну таблу. Негативне последице непријављивања места становања и промене адресе пребивалишта или боравишта надлежном органу или суду сноси то лице, јер задатак суда није да истражује где неко лице фактички станује.

Разматрање и преписивање списа

Члан 166.

Подносилац захтева за покретање прекршајног поступка, окривљени, бранилац окривљеног, представник односно пуномоћник окривљеног правног лица, оштећени и његов законски заступник, односно пуномоћник имају право да разматрају и преписују списе предмета.

Разматрање и преписивање списа може се дозволити и другим лицима која за то имају правни интерес у складу са законом.

Кад је прекршајни поступак у току, разматрање и преписивање списа дозвољава судија који води прекршајни поступак, а кад је поступак завршен, разматрање и преписивање списа дозвољава председник суда или службено лице које он одреди.

Разматрање и преписивање списа, осим окривљеном, његовом браниоцу и представнику окривљеног правног лица може се ускратити само ако би се тиме ометало правилно вођење прекршајног поступка или ако се искључи јавност у поступку.

После завршеног доказног поступка односно завршеног усменог претреса лицу које има оправдани интерес не може се ускратити разматрање и преписивање списа.

Против решења о ускраћивању разматрања и преписивања списа предмета дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

Подносилац захтева за покретање прекршајног поступка, окривљени, бранилац окривљеног, представник односно пуномоћник окривљеног правног лица, оштећени и његов законски заступник, односно пуномоћник имају право да разматрају, прегледају, фотокопирају, фотографишу и преписују списе предмета у коме учествују. Другим лицима дозволиће се разгледање и преписивање списа или појединих списа само ако имају правни интерес. Кад је поступак у току дозволу за разматрање и преписивање списа даје судија, а када је поступак окончан, председник суда, односно запослени у суду кога он одреди.

Разматрање и преписивање списа може се ускратити само ако би се тиме ометало вођење прекршајног поступка или ако је искључена јавност у поступку. Суд решењем лицу ускраћује захтев за разматрање и преписивање списа, против кога је дозвољена жалба која не задржава извршење решења. После завршеног доказног поступка лицу које има оправдан интерес не може се ускратити разматрање и преписивање списа.

2. ЗАКЉУЧАК

Превасходни задатак новог Закона о прекршајима је регулисање решавања прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин и за разлику од досадашње праксе из које произилази да је само суд заинтересован да се поступак правилно и законито оконча, нови Закон о прекршајима ће приморати и странке, како подносиоца захтева, тако и окривљеног, да се заинтересују за прекршајни поступак у коме учествују, јер ће у противном суд окончати поступак и донети одлуку на основу расположивих доказа, што му овај закон омогућава.

Нови Закон о прекршајима доноси радикалне новине како би се, поред доставе као највећег проблема прекршајног поступка, решили и други проблеми, нарочито наплата новчаних казни и лоша процесна дисциплина странака. Закон у одредбама о достављању предвиђа прецизне рокове и поступања за све радње и онемогућава злоупотребу судских позива. Огласна табла суда биће решење, поред осталих одредби о достављању, да суд отклони потешкоће у вези са позивањем и обезбеђивањем присуства окривљеног у поступку. Тако ће се сматрати да је писмено уручено окривљеном који је одсутан и који је променио адресу, истицањем на огласну таблу суда. Окривљени коме је достава писмена извршена преко огласне табле може редовним и ванредним правним лековима доказивати да му писмено није достављено из оправданих разлога и да није било услова за истицање на огласну таблу. Таквих оправданих случајева ће бити знатно мање него што је избегавање пријема писмена у циљу застаревања поступка.

Увођењем широке примене достављања путем огласне табле суда, новог начела доказивања, олакшаног доношења одлука без саслушања окривљеног и службеног лица овлашћеног органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка и бројних других нових решења из закона, врло брзо ће се усталити потпуно другачије мишљење странака од досадашњег, да је боље да се заинтересују за прекршајни поступак у коме учествују и да не треба избегавати судски позив.

3. ОБРАСЦИ

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

Образац 1: Обавештење лицу коме је писмено упућено, које оставља достављач ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне:

Прекршајни суд у Ужицу

1 Пр.бр.1609/13

ОБАВЕШТЕЊЕ О ДОСТАВЉАЊУ

Марко Марковић

(име и презиме)

окривљени

(својство)

Достава позива за саслушање покушана дана 1.10.2013. у 10,00 на
(назив писмена)
адресу Змај Јовина 11, Ужице.

Обавештавате се да наведено писмено треба да преузмете у писарници Прекршајног суда у Ужицу, у року од 15 дана од дана када је достава покушана и да ће писмено у случају не предузимања бити истакнуто на огласној табли суда осам дана и по протеку овог рока сматраће се да је достављање извршено, сходно члану 160. Закона о прекршајима.

ДОСТАВЉАЧ

Јован Јовановић

USAID | SRBIJA
OD AMERIČKOG NARODA

Образац 2: Истицање писмена на огласној табли суда - применом члана 160.став 2.

Република Србија
Прекршајни суд у Ужицу
Пр.бр. 1609/13
Дана _____ 2013. године

На основу члана 160. став 2. Закона о прекршајима, врши се

ИСТИЦАЊЕ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА

Окривљеном _____ Марку Марковићу _____ из _____ Ужица _____ против кога се води прекршајни поступак у предмету _____ Пр. бр.1609/13 _____ остављено је обавештење да позив за саслушање (у даљем тексту: писмено) треба да преузме у писарници
(назив писмена)

Прекршајног суда у Ужицу у року од 15 дана од дана _____ 1.10.2013. године _____ када је достава покушана.

С обзиром да је тај рок протекао дана _____ 16.10.2013. године _____, а писмено није преузето, писмено се истиче на огласну таблу суда осам дана, почев од дана _____ 17.10.2013. _____.

Како је рок од осам дана истекао дана _____ 25.10.2013. _____, достављање се сматра извршеним, сходно члану 160.став 2. Закона о прекршајима.

Експедитор поште

_____

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

Образац 3: Истицање писмена на огласној табли суда - применом члана 160.став 5

Република Србија

Прекршајни суд у _____

Пр.бр. _____

Дана _____ 2013. године

Прекршајни суд у _____, судија _____, на основу члана 160. став 5. Закона о прекршајима, одређује

**ИСТИЦАЊЕ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА**

Окривљеном _____ из _____ против кога се води прекршајни поступак у предмету Пр.бр. _____ при поновљеном покушају достављања, писмено _____ се није могло доставити у време и месту _____ (назив писмена) одређеном приликом прве доставе, што се утврђује увидом у повратнице од дана _____, па се писмено истиче на огласној табли суда осам дана, почев од дана _____.

Како је рок од осам дана истекао дана _____, достављање се сматра извршеним, сходно члану 160.став 5. Закона о прекршајима.

Судија

_____

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SRBIJA

Образац 4: Истицање писмена на огласној табли суда - применом члана 165.

Република Србија

Прекршајни суд у _____

Пр.бр. _____

Дана _____ 2013. године

Прекршајни суд у _____, судија _____, на основу члана 165. Закона о прекршајима, доноси

РЕШЕЊЕ О ИСТИЦАЊУ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА

Окривљени _____ из _____, против кога се води прекршајни поступак у предмету Пр.бр. _____, у току поступка променио је своје пребивалиште-адресу стана, што се констатује на основу извештаја доставне службе, а о томе није обавестио суд, иако је према одредби члана 165.ст.1. Закона о прекршајима био дужан то да учини.

С обзиром да окривљени није обавестио суд о новој адреси становања, а достављачу је непознато где се одселио, одређује се, на основу чл. 165.ст.2. Закона о прекршајима да се _____ број _____ од _____ године, истакне на

(назив писмена)

огласној табли суда дана _____, и да на табли остане осам дана.

Против овог решења није дозвољена жалба.

Како је рок од осам дана истекао дана _____, достављање се сматра извршеним, сходно члану 165.ст.3. Закона о прекршајима.

Судија

_____

Мирјана Оташевић Лушић
Управа царина
Шеф Одсека за царинске прекршаје Царинарнице Београд

ОБАВЕЗА УСАГЛАШАВЊА ЦАРИНСКОГ ЗАКОНА СА ЗАКОНОМ О ПРЕКРШАЈИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Закон о прекршајима („Сл. гласник РС“ број 65/13) усвојен 25.07.2013. године, садржи низ новина. Примена закона одложена је до 1.03.2014. године, с тим што је одредбом члана 339. прописана обавеза да се прописи о прекршајима који нису у сагласности са овим законом усагласе до почетка примене закона. Полазећи од наведене одредбе, нужно је усагласити одредбе Царинског закона („Сл. гласник РС бр. 18/10 и др.) које се односе на прописе о прекршајима.

Царинским законом (“Службени гласник РС“ 18/10 и други) у **ДЕСЕТОМ ДЕЛУ- Повреде царинских прописа**, поред дефиниције прекршаја, те прописаних прекршаја одредбама чланова 292. до 297. ; заштитних мера одредбама чланова 298 и 299. **Органи за вођење прекршајног поступка** прописани су чланом 302. - Комисије за прекршаје, њихов састав и начин именовања. Поред ових одредаба Царински закон прописује одредбу о хитном прекршајном поступку, роковима за подношење жалбе, те одредбу о застаревану – члан 305. којим је прописано да се поступак не може покренути након истека рока од 3 године од дана када је прекршај учињен, а застарелост гоњења у сваком случају наступа по истеку рока од шест година од дана када је прекршај учињен. Прописано је да се на поступак у царинским прекршајима, примењују одредбе Закона о прекршајима.

Полазећи од напред наведеног, произилази да Царински закон у погледу појединих норми није у складу са Законом, те је нужно изменити **одредбе о органима за вођење прекршајног поступка**. Наиме, Царински закон прописује у члану 302. да прекршајни поступак у првом степену води и одлуку доноси Комисија за прекршаје царинарнице, коју именује Директор управе царина. Ова одредба усаглашена је са одредбама члана 285. до 292. сада важећег Закона о прекршајима („Сл. Гласник РС 101/05...111/09). и то за прекршаје за које је прописана само новчана казна. Када су у питању прекршаји за које је прописана поред новчане казне и заштитна мера одузимања

предмета у смислу члана 298. Царинског закона, за вођење прекршајног поступка надлежан је месно надлежни прекршајни суд. Надлежност за поступак по жалбама на решења које је у прекршајном поступку у првом степену донео орган управе, према одредбама сада важећег закона је на Већу првостепеног прекршајног суда, док нови Закон прописује искључиво надлежност Вишег прекршајног суда.

Одредбом члана 100. став 1. сада усвојеног Закона, прописана је искључива надлежност прекршајног суда, што значи да искључује надлежност Комисија за прекршаје, те је нужно ускладити норму из члана 302. Царинског закона са Законом о прекршајима. Имајући у виду чињеницу да је царински орган искључиво надлежан за подношење захтева за покретање прекршајног поступка за царинске прекршаје, то је нужно да се приликом подношења захтева за покретање прекршајног поступка поштују начела прописана члановима 88. и 89. Закона.

Према члану 88. Закона подносилац захтева је у обавези да поштује основно начело – **оптужно начело, да се прекршајни поступак покреће и води на основу:**

- 1) захтева овлашћеног органа или оштећеног;**
- 2) прекршајног налога, у складу са Законом.**

Други начин покретања прекршајног поступка је новина, која да би могла бити примењена у царинско прекршајном поступку, подразумева измене и допуне Царинског закона у погледу прописаних казни за царинске прекршаје. Ово из разлога што Царински закон и за прекршаје за које није прописана и заштитна мера, а који су до сада били у надлежности Комисије за прекршаје, прописује новчане казне у распону (члан 294. и 295. ЦЗ) што искључује могућност издавања прекршајног налога, **обзиром да исти може бити издат само за прекршаје за које је прописана казна у фиксном износу.** Имајући у виду да је већим бројем прекршаја пре свега санкционисана неуредност у царинском поступању, прекорачења рокова за предају робе, односно дозвољених поступања привременог увоза односно извоза, неуредност у вођењу прописаних евиденција, то је упутно за ове прекршаје прописати новчане казне у фиксном износу, руководећи тежином прекршаја, а с тим у вези и разлозима којима се руководио законодавац, да се издавањем прекршајног налога, судови растерете одлучивања по захтевима за лакше прекршаје и тиме поступак учини ефикаснијим.

Овде пре свега треба имати у виду између осталог, да се налог издаје када се непосредним опажањем царинског службеника ,приликом прегледа робе и контролом документације везане за исту ,те накнадном документарном контролом, односно прегледом просторија, утврди повреда прописа, која је прописана као царински прекршај.На основу ове одредбе приозилази да ће налог бити издат, увек када се се утврди **неспорно чињење прекршаја за који је прописана фиксна казна.**

Анализирајући прекршајне норме Царинског закона, те имајући у виду одредбу члана 297. Царинског закона, којом је прописана **мандатна казна** за правно лице у износу од 20.000,00 динара, за прекршаје из члана 294 и 295. ЦЗ, односно у износу од 5.000 динара за одговорно лице у правном лицу,као и за физичко лице под условом да царинска вредност робе не прелази износ од 1000 евра, прерачуната у динарима у складу са чланом 54. ЦЗ ,то је веома сужен простор за за могуће издавање ппекршајног налога. Приликом усаглашавања Царинског закона , у сврху прописивања казни у фиксном износу треба поћи не само о критеријума вредности робе, већ и од тежине прекршаја, као и последице која може наступити извршењем прекршаја. Имајући у виду досадашње искуство у примени ове врсте прекршајних одредаба, постоје разлози да се пропишу казни у фиксном износу за одређени број санкционисаних радњи из члана 294. и 295. ЦЗ. То су одредбе се односе на неблаговремено достављање тржене документације , на необавештавање царинског органа, те прекркорачења одређених рокова.У ову категорију прекршаја могу се сврстати прекршаји из члана 294. став 1. тачке 2,4,7,11,12 који се односи на алтернативу о прекорачењу рока за предају робе , као и тачке 15 ,16 и 18, могуће је прописати казне у фиксном износу.Када су у питању прекршаји из члана 295. ЦЗ могућност прописивања - одређивања фиксне казне је такође присутна за радње извршења прописане тачкама 1,2,3,4,7,11,12 и 13. Поред наведених норми приликом предлагања измена и допуна Царинског закона, било би упутно прецизирати и поједине радње извршења прекршаја, учинити их јаснијим и прецизнијим, као на пример прекршај из члана 293. ЦЗ, а за одређене лакше случајеве прекршаја из члана 292. и 293. преиспитати оправданост изрициња заштитне мере одузимања предмета,или их чак прописати као посебне прекршаје са фиксном казном.

Закон јасно прописује шта све налог мора да садржи, као и обавезу да Министар надлежан за правосуђе, посебним прописом пропише образац за издавање прекршајног налога.

Да би налог био јасан у сам образац се уносе поуке и упозорења, на који начин се искључује могућност да дође до избегавања плаћања изречене казне, обзиром се на лицу места лице упознаје са последицама одбијања прекршајног налога.

Службено лице је дужно да констатује одбијање налога, чиме се сматра да је налог уредно уручен, а поступак се наставља даље. У случају да учинилац прекршаја прихвати одговорност, након издатог налога дужан је да у року од 8 дана плати половину изречене казне, у ком случају се ослобађа плаћања друге половине изречене казне. Уколико учинилац не поступи на наведени начин, сматраће се да је одустао од налога, па ће такав налог службено лице које га је издало проследити Прекршајном суду на даље спровођење поступка. Учинилац може, пре покретања поступка пред судом, да плати целу суму казне чиме ће се сматрати да је поступак по налогу окончан.

Окривљени који није задовољан предложеним прекршајним налогом, може иницирати **захтев за судско одлучивање о његовој одговорности**. У том случају стиче својство окривљеног у судском поступку и примењују се редовне одредбе поступка пред судом, што поред казне подразумева плаћање и судских трошкова, уколико суд утврди да је крив. У случају да окривљени не дође на први позив суда, сматраће се да је одустао од захтева, с тим што ће имати право жалбе на коначни налог.

На основу издатог прекршајног налога, суд је у обавези да донесе решење о покретању поступка. Решење се доставља окривљеном у коме му се даје налог да пружи доказе о прекршају за који се терети уколико исте поседује.

У складу са наведеним прописима, нужно је едуковати царинске службенике, који ће бити овлашћени да издавају прекршајне налоге учиниоцима прекршаја, пре свега у погледу јасног навођења чињеничног описа радње који упућује да је извршен конкретан прекршај, тако и о правима странака и начину достављања списка ради наставка поступка пред судом, уколико окривљени не прихвата издати прекршајни налог. Треба имати у виду да непосредну контролу примене царинских прописа, обављају запослени са средњом стручном спремом којима нису познате одредбе Закона о прекршајима. Поред изнетог нужно је успоставити евиденције о плаћању казни по издатим прекршајним налозима, у циљу благовремене доставе суду коначних прекршајних налога.

Што се тиче подношња **захтева за покретање прекршајног поступка** новина се састојиу чињеници да подносилац захтева мора да прибави све тражене податке ,те да их прецизно провери пре него се на исте позове у захтеву, како захтев не би био одбачен.То значи да ће лица овлашћена за подношење захтева у предходном поступку утврдити све релевантне чињенице и доказе,обезбеди њихову проверивост и валидност обзиром **да је терет доказивања у прекршајном поступку на подносиоцу захтева , сходно начелу прописаном чланом 89. Закона.** Надаље, уколико подносилац захтева поднесе захтев суду дужан је да **писмено извести лице против кога је поднео захтев** надлежном прекршајном суду.

Подносилац захтева је такође у обавези да одмах по сазнању, обавести суд да се против окривљеног води за исто дело и кривични поступак или поступак за привредни преступ. Ово из разлога што се у захтев поред података који су и по досада важећем закону уношени,уноси и **податак према одредби члана 181. тачка 7.Закона, о томе да ли је покренут кривични поступак или поступак за дело које обухвата обележје прекршаја који је предмет захтева** .С тим у вези потребно је прописати процедуру по којој ће овај податак бити прибављен од надлежних органа, у сврху подношења уредног захтева, при чему треба иматиу виду начин прибавља ових података у складу са Законом о заштити података о личности.

Одредбом члана 239 .Закона, прописано је да суд одређује претрес, када оцени да је то потребно ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања.То значи да се претрес одређује судија, према оцени на основу захтева и приложених доказа у зависности од оправданости ,као и и исказа окривљеног коме не мора да присуствује подносилац захтева.Овакво решење упућује на закључак да подносилац захтева у циљу правилне примене начела прописаног чланом 89. Закона, у захтеву може изнети образложени оправдани предлог, да суд одреди претрес, наводећи специфичне околности конкретног случаја.

Посебну новину у Закону представљају норме које се односе на **јединствени регистари о кажњавњу** и то оне који се односе на **електронску базу података о окривљеном и изреченим санкцијама** као и **регистар који се односи на евиденцију о неплаћеним казнама**.Прецизно је прописано ко води регистар, коме се дају подаци,ко уноси податке у регистар,као и начин брисања података из регистра.

Ова новина је веома битна са аспекта царинских поступака, обзиром да одређена права, односно услов за добијање одобрења за одређена поступња, зависе од чињенице да ли је лице кажњавано за царинске прекршаје или не, а с тим у вези и ускраћивање односно одузимање стечених права. С тим у вези нужно је приликом израде подзаконских аката, размотрити могућност непосредног увида у евиденције из регистра о правоснажном кажњавању учиниоца прекршаја, за које је подносилац захтева царинска служба и у сврхе, прописане одредбама Царинског закона и подзаконских аката . Имајући у виду рок у коме је нужно усагласити прописе, упутно је што пре приступити изменама и допунама постојећих законских решења у Царинском закону, како би иста била усаглашена са усвојеним Законом о прекршајима пре почетка примене.

Сунчица Савић,
судија Прекршајног суда у Београду

ЗАМЕНА НОВЧАНЕ КАЗНЕ У КАЗНУ ЗАТВОРА ИЛИ РАДА У ЈАВНОМ ИНТЕРЕСУ ПРЕМА НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

1. Новчана казна

Једна од најстаријих казних санкција је новчана казна. Састоји се у принудном плаћању одређеног новчаног износа у корист државе. Нарочито је погодна за лакша казнена дела – прекршаје. Пружа велике могућности индивидуализације. Њен значај у савременим казним системима је у последње време порастао, тако да је у неким земљама она постала најчешће примењивана казна и у подручју лакшег и средњег криминалитета и истиснула је казну лишења слободе. Данас поред старог система који подразумева прописивање новчане казне у одређеном износу, односно распону у оквиру којег се учиниоцу одмерава и изриче казна новчана казна у одређеном износу, у Кривичном Законику Србије (у даљем тексту КЗ) постоји и систем који се назива – дани – новчане казне, или систем дневних глоба или, како КЗ користи термин, новчана казна у дневним износима (овај систем није прописан за прекршаје). За разлику од ЗОП-а, Кривични законик не предвиђа принудну наплату неплаћене новчане казне. Ако осуђени не плати новчану казну у одређеном року, долази до њеног претварања у тзв. суплеторни затвор -затвор где је еквивалент једном дану затвора знатно виши од 1000 динара.

Према члану 39. Закона, законом или уредбом новчана казна може се прописати у истим распонима као до сада, изузев новчаних казни које се могу прописати у фиксном износу, чији су прописани минимуми имаксимуми увећани и изузев прекршаја из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартијама од вредности, за које се могу законом прописати казне у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, али не више од двадесетоструког износа тих вредности с тим да не прелази петоструки, прописани износ највећих новчаних казни које су прописане.

2. Извршење новчане казне за прекршаје

Извршење новчане казне у прекршајном поступку представља обимну област која обухвата низ различитих радњи које предузимају прекршајни судови, као и други органи који непосредно учествују у поступку извршења, све у циљу наплате новчане казне.

Извршењем новчане казне у извршном поступку, прописаним одредбама у глави 35. Закона, остварује се општа сврха санкција у прекршајном поступку прописана чланом 5. ставом 2, да грађани поштују правни систем и да се убудуће не чине прекршаји, као и сврха кажњавања прописана чланом 33. Закона, да се изрази друштвени прекор учиниоцу због извршеног прекршаја и да се утиче на њега и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје. Циљ прекршајног права није само у кажњавању учинилаца прекршаја и репресији над грађанима, већ у прекршајно-правној заштити правног система као и у васпитном и превентивном утицају на грађане, да се даље не чине прекршаји.

Поступак извршења новчане казне, као и других прекршајних санкција треба да има социјални и хуманитарни карактер и не треба да вређа људско достојанство. Треба истаћи да новим ЗОП-ом досадашњи рокови застарелости нису дуплирани, иако је то најављивано и предлагано.

Према члану 153. Закона, у прекршајном поступку суд доноси одлуке у облику: пресуде, решења и наредбе.

Новчана казна у прекршајном поступку одређује се:

1. пресудом или решењем, које доноси прекршајни суд (нпр. решење о кажњавању за неодређивање представника окривљеног правног лица);
2. прекршајним налогом, који издаје овлашћени орган управе, односно овлашћено лице и;
3. решењем Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки.

Општи услови за извршење одлука су:

1. правноснажност;
2. извршност; и
3. непостојање законских сметњи за извршење одлуке.

Према начелу двостепености прекршајног поступка, против одлука прекршајног суда и одлука Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки, која води првостепени прекршајни поступак у складу са законом којим се уређују јавне набавке, може се изјавити жалба другостепеном прекршајном суду, односно уложити приговор, у складу са Законом (нпр. приговор већу првостепеног суда на решења о извршењу).

Даном доношења пресуде другостепеног прекршајног суда, којом се одбија жалба, одлука донета у прекршајном поступку постаје правноснажна.

Против одлука другостепеног прекршајног суда, као и до сада, није дозвољена жалба.

Према члану 307. Закона, пресуда односно решење (у даљем тексту: одлука) стичу својство правноснажности када се више не могу побити жалбом, или кад жалба није дозвољена.

Првостепена одлука стиче својство правноснажности:

1. протеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена,
2. ако је жалба изјављена, доношењем другостепене одлуке којом се потврђује првостепена одлука, на коју је жалба изјављена или

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

3. ако жалба није дозвољена (нпр. решење о исплати новчане казне у ратама).

Одлука којом је правноснажно изречена новчана казна, принудно се извршава када истекне у одлуци одређен рок за добровољно плаћање новчане казне, који одређује суд. Према члану 40. Закона, у пресуди и прекршајном налогу се одређује рок плаћања новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана и рачуна се од момента кад је одлука којом је казна изречена постала

правноснажна, а уколико је жалба изјављена, од дана достављања другостепене пресуде кажњеном, односно осам дана од уручења прекршајног налога.

Изузетно, према члану 308. Закона, новчана казна одређена пресудом која се извршава пре правноснажности или прекршајним налогом издатим на основу члана 178. Закона има рок плаћања "одмах".

Ако жалба није изјављена првостепена одлука постаје правноснажна по истеку рока за подношење жалбе од осам дана, рачунајући од дана достављања одлуке, па се девети дан уписује у клаузулу као датум правноснажности. Првостепена одлука је извршна кад истекне рок одређен у одлуци за нпр. плаћање новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана од дана правноснажности, па се тада шеснаести дан уписује у клаузулу извршности.

Ако је жалба изјављена, првостепена одлука је правноснажна даном доношења другостепене одлуке којом је потврђена првостепена одлука, па се тај датум уписује као датум правноснажности у клаузулу, а извршна је када истекне рок одређен у првостепеној одлуци за плаћање новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана од дана достављања поменуте другостепене одлуке кажњеном, те ако је одређен рок за плаћање од 15 дана од дана правноснажности, онда се шеснаести дан уписује у клаузулу извршности.

Прекршајни налог стиче својство извршности протеком рока од осам дана од дана издавања, како је наведено у члану 307. Закона. Сматрам да би требало уместо „од дана издавања“ да у Закону пише „од уручења“ прекршајног налога.

Издавање не подразумева и уручење. Тек када је окривљеном уручен платни налог он има сазнање да треба да плати новчану казну или да уложи приговор (нпр правно лице).

Закон не садржи одредбу да се одлуке органа управе (прекршајни налози) не могу извршавати пре правноснажности, за разлику од члана 292. претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени.

Неправилно рачунање и означавање клаузуле правноснажности и извршности, поред неуредне доставе, доводило је често до застаре поступка извршења прекршајних одлука или су се грешком извршавале неправноснажне одлуке.

Пример решења о укидању клаузуле правноснажности и извршности:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПРЕКРШАЈНИ СУД У БЕОГРАДУ
Београд, Ул. Тимочка број 14
Пр.бр:
Датум: .године

Прекршајни суд у Београду, судија _____ у прекршајном поступку против окривљеног _____ из Београда, због прекршаја кажњивог по члану 332.став 1. тачка 77. Закона о безбедности саобраћаја на путевима ("Сл.Гласник РС" бр. 41/09, 53/10 и 101/11), а по захтеву за покретање прекршајног поступка број _____, Управе саобраћајне полиције ПУ Београд, по службеној дужности, на основу члана 153. Закона о прекршајима ("Сл. гласник РС", бр. 65/13) донео је дана _____ 2014.године, следеће:

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ ПОТВРДА ПРАВНОСНАЖНОСТИ стављена дана _____ . године, којом је констатована правноснажност дана _____ .године на пресуду Прекршајног суда у Београду Пр.бр. _____ од _____ . године и УКИДА СЕ ПОТВРДА ИЗВРШНОСТИ стављена дана _____ . године, којом је констатована извршност дана _____ . године, на исту означену пресуду.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом под горе означеним бројем окривљени _____ осуђен је на плаћање новчане казне у износу од 15.000,00 (петнаестхиљададинара), 6 (шест) казних поена, изречена му је и заштитна мера забране управљања моторним возилом у трајању од 3 (три) месеца и исти је обавезан да на име трошкова прекршајног поступка плати паушално одређен износ у висини од 1.200,00 (хиљадудвестотине) динара.

Управитељ писарнице Прекршајног суда у Београду је известио овог судију о потреби да се укине клаузула правноснажности и извршности на горе означену пресуду, наводећи да окривљени никада није примио поменути пресуду и судији су достављени списи предмета.

Увидом у списе предмета под горе означеним бројем утврђено је да не постоји доказ о уредном уручењу пресуде окривљеном, нити на омоту списка предмета има назнака да је окривљеном достављање покушано пре датума стављања клаузуле правноснажности и извршности, а констатовано је да је горе означена пресуда постала правноснажна и извршна.

С обзиром на изнето, судија је закључио да окривљеном пресуда Прекршајног суда у Београду _____ Пр.бр. _____ од _____ . године није достављена у складу са одредбама
☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs -
info@usudorek.org.rs

члана 156 до члана 166 Закона о прекршајима, који се односе на достављање писмена, те нису били испуњени услови за стављање клаузуле правноснажности и извршности на означену пресуду, те је одлучено као у изреци овог решења.

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења може се изјавити жалба Вишем прекршајном суду у Београду у року од 8 (осам) дана од дана достављања овог решења, а преко овог Прекршајног суда као првостепеног. Жалба се може непосредно предати или упутити поштом препоручено на адресу Београд, Тимочка број 14.

Судија,

Суд може решењем, дозволити да се у оправданим случајевима новчана казна исплати у ратама, при чему одређује начин и рок плаћања, који не може бити дужи од 6 месеци, што је новина у односу на рок три месеца, који је прописан важећим Законом. Такође је у новом Закону прописано да се плаћање у ратама може одобрити искључиво под условом да су плаћени трошкови поступка, што представља још једну новину у односу на претходни Закон.

Новина је и да се у изреци одлуке о прекршају не одређује одмах прецизно начин замене неплаћене новчане казне.

Законске сметње за извршење замене неплаћене новчане казне у казну затвора или рад у јавном интересу, нису Законом посебно набројане, али могу бити:

- да се извршење казне затвора одређује према трудној жени, после навршена три месеца трудноће, или мајци док дете не наврши једну годину живота, а ако је дете мртво рођено или ако је умрло после порођаја а није прошло шест месеци од дана порођаја;
- да је наступила застарелост извршења новчане казне;
- да кажњени обавља рад у јавном интересу принудно, без свог пристанка или сагласности;
- да је решење о извршењу донео ненадлежан суд;
- да је одлука о прекршају која се извршава укинута или преиначена;
- да одлука о прекршају није извршена;
- да је кажњени платио новчану казну
- у случајевима одлагања или прекида извршења за време за које је извршење одложено или прекинуто ...

3. Замена неплаћене новчане казне

Субјекти према којима се може извршити казна затвора или казна рада у јавном интересу као замена неплаћеној новчаној казни су: физичка лица (сва па и професионални војници, што је новина) предузетници и одговорна лица у правним лицима.

Треба истаћи да је новина и да се **све неплаћене новчане казне, за сва физичка лица могу наплаћивати принудним путем**. Према одредбама претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени, принудна наплата се врши само за професионалне војнике, правна лица и одговорна лица у правним лицима, а за остала физичка лица, само за износе који премашују 60.000 динара.

Замена неплаћене новчане казне казном затвора не може се одредити за новчане казне изречене према малолетницима и правним лицима.

Неплаћена новчана казна изречена према малолетнику принудно ће се наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара.

Замена неплаћене новчане казне, у целини или делимично, у казну затвора или рада у јавном интересу врши се према физичком лицу, предузетнику или одговорном лицу у правном лицу. На основу члана 41. Закона, ако „кажњено лице“ не исплати новчану казну у року који му је пресудом или прекршајним налогом одређен, извршење новчане казне врши се принудном наплатом. У случају да се изречена новчана казна не може наплатити ни принудним путем суд може исту заменити казном затвора, тако што се за сваких започетих 1.000 динара одређује један дан затвора, с тим што казна затвора не може трајати краће од једног дана ни дуже од шездесет дана.

Ова замена је могућа и када осуђени није исплатио само део новчане казне, с тим што се извршење казне затвора увек обуставља ако кажњено физичко лице исплати остатак новчане казне.

У случају да је поред новчане казне кажњеном лицу била изречена и казна затвора, затвор којим се замењује неплаћена новчана казна и изречена казна затвора не могу трајати дуже од деведесет дана.

Ако суд оцени оправданим с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, према члану 41. Закона, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне а рад не може да траје дуже од 360 сати.

Део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује се принудним путем.

Ако после одлуке суда о замени неплаћене новчане казне кажњено физичко лице исплати новчану казну, казна затвора или рад у јавном интересу неће се извршити. Такође, уколико је извршење казне започето а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуставиће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу.

Замена неплаћене новчане казне у казну затвора или казну рада у јавном интересу, поред принудне наплате је само један од начина извршења новчане казне. Замену одређује суд доношењем решења о извршењу.

Да би се приступило поступку извршења замене неплаћене новчане казне казном затвора неопходно је извршити проверу у регистру новчаних казни и констатовати да новчана казна, која је предмет замене, није плаћена у целини или делимично.

Тек потом се доноси решење о замени неплаћене новчане казне, којим се одређује замена на један од Законом прописаних начина, које решење треба да буде уручено кажњеном. Приговор на решење не одлаже извршење.

Новчану казну изречену за прекршај извршава прекршајни суд, који је исту изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог. Члан 314. Закона прописује да се новчана казна уплаћује преко поште или банке, на уплатници коју попуњава суд, а уколико се ради о прекршајном налогу уплата се врши преко броја рачуна који је наведен у налогу. Члан 314. став 4. Закона гласи: *“Ако кажњено физичколице, предузетник или одговорно лице у одређеном року не плати новчану казну суд ће је заменити казном затвора илирадом у јавном интересу, у складу са чланом 41. овог закона или наплатити принудним путем.”*

Члан 41. као и члан 314. став 4. истог Закона, упућује на исти редослед могућности замене неплаћене новчане казне: суд је може заменити казном затвора, а у оправданим случајевима, с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, те је тек потом прописано у члану 41. Закона да се део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује принудним путем.

Исти редослед могућности замене неплаћене новчане казне, предвиђа и члан 315. Закона.

Само две одредбе Закона упућују суд за коју могућност ће се одредити у замени. Једна је одредба члана 41 став 3. Закона, која гласи: *“Ако суд оцени оправданим с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне а рад не може да траје дуже од 360 сати.”*

Друга одредба која упућује на исто је одредба члана 315. став 3. Закона, која гласи: *„Одлуку на који начин ће извршити неплаћену новчану казну суд доноси ценећи разлоге целисходности и ефикасности у сваком конкретном случају.“*

Управо из ове одредбе треба црпети могућност за примену адекватне алтернативе. Неопходно је применити принцип пропорционалности и одредити блажу казну - санкцију по врсти ако се њом постиже сврха кажњавања, нарочито ако је у питању лишење слободе – замена казном затвора. **То указује да суд треба, увек када окривљени има зараду, пензију или уштећевину, да прво решењем захтева принудну наплату, па тек потом друге могућности извршења.** Суд такође цени у сваком конкретном случају које ће средство принудне наплате применити узимајући у обзир све чињенице од значаја, а посебно имовно стање кажњеног, његова редовна примања, поседовање банковног рачуна, статус запослења и слично.

Из поменутог произилази да ће судови размотрити све могућности за принудну наплату, пре него што одлуче о евентуалној замени новчане казне казном затвора или радом у јавном интересу.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Према члану 315. Закона, по истеку рока за добровољно плаћање суд доноси решење о извршењу, којим одређује како ће се спровести извршење неплаћене новчане казне, односно принудно наплатити досуђени новчани износи. Суду се даје могућност избора да у сваком конкретном случају, ценећи разлоге целисходности и ефикасности, решењем о извршењу одлучи да ли ће неплаћену новчану казну наплатити принудним путем или је заменити казном затвора или радом у јавном интересу, под условима из члана 41. Закона.

Ако се одлучи за принудну наплату, суд има на располагању различита средства којима врши принудна наплату и то:

- пренос новчаних средстава са рачуна кажњеног лица;
- извршење на заради и другим сталним новчаним примањима кажњеног лица; и
- попис, процена и продаја покретних и непокретних ствари у својини кажњеног лица, као крајње средство наплате, ако се на други начин она није могла спровести.

Овде је важно скренути пажњу на члан 200. Закона који регулише саслушање окривљеног и који у ставу 5. овог члана шири списак питања која суд поставља окривљеном у погледу његовог имовног стања, и то на бројеве динарског и девизног рачуна, што је новина. То у пракси претпоставља да је окривљени са собом приликом првог саслушања понео банковне картице или штедне књижице, како би се са истих преписали бројеви поменутих рачуна. Имајући наведено у виду, потребно је да суд обавести окривљено лице у позиву за саслушање да је исти обавезан да у току саслушања пружи информације о бројевима динарског и девизног рачуна, као и да се у списима предмета приложе фотокопије предметних рачуна. Само уношење таквих низова бројева рачуна у записник, продужава време саслушања и захтева прецизност. У вези са тим треба истаћи да члан 200 став 6. Закона предвиђа могућност да суд окривљеног казни новчаном казном до 50.000 динара за давање нетачних података.

Овим се обезбеђује да суд приликом одлучивања има на располагању више информација како би се поступак извршења спровео брже и ефикасније.

У досадашњој пракси, лични подаци из изреке пресуде, изузев оних који се односе на идентитет лица и његову ранију осуђиваност, углавном нису посебно утврђивани нити проверавани (нпр. висина зараде, брачно стање, број деце, стручна спрема, итд.).

Ако после доношења решења суда о замени неплаћене новчане казне кажњено лице исплати новчану казну у целости, ЗОП прописује да ће се решење о извршењу ставити ван снаге, а казна затвора или рад у јавном интересу се неће извршити или ће се обуставити даље извршење, ако је извршење неке од тих казни започето.

Ако кажњено лице плати само део новчане казне, решење ће се преиначити тако што ће се неплаћени део новчане казне заменити казном затвора или радом у јавном интересу или наплатити принудним путем.

Ако кажњено лице не обави рад у јавном интересу или ни по извршеној казни затвора од шездесет дана не плати преостали део новчане казне, новим решењем о извршењу ће се одредити да се преостали део новчане казне наплати принудним путем, према члану 315. Закона. Овај последњи став члана 315 Закона упућује опет на принудно извршење, што би се такође могло тумачити као редослед могућности замене неплаћене новчане казне.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Члан 316. Закона детаљно уређује садржину решења о извршењу.

Решење о извршењу се посебно доноси за све видове – могућности замене неплаћене новчане казне. У случају када се решење о извршењу односи на принудну наплату, оно треба да садржи и податке прописане поменутиим чланом 316 тачка 5. и 6. Закона (средства и предмет извршења; одлуку о трошковима извршења). У случају да се одређује замена неплаћене новчане казне казном затвора или се одређује замена неплаћене новчане казне, казном рада у јавном интересу, сматрам да не би требало одређивати трошкове извршења. Сматрам да је тачке 5. и 6. члана 316. Закона, требало издвојити у посебном ставу и јасно прецизирати да се односе на принудну наплату. Посебно изгледа апсурдно да ако се решење о извршењу односи на замену неплаћене новчане казне, казном затвора да је потребно, према тачки 6. овог члана, у решењу одредити и трошкове извршења - смештаја и боравка у затвору. Ово би значило да уколико кажњено лице нема новца, због чега је принуђен да издржи казну затвора, за то још треба и да плати трошкове извршења затвора. Овакав став није непознат у историји пенологије.

Члан 317. Закона прописује да кажњено лице може у року од три дана од дана пријема изјавити **приговор на решење о извршењу**, али само из законом предвиђених разлога. У питању су готово исти разлози из којих се може изјавити приговор на решење о извршењу на основу извршне исправе из члана 40. Закона о извршењу и обезбеђењу са циљем да се кажњени не лиши права које дужник има у оквиру извршног поступка (ако је обавеза испуњена; ако одлука на основу које је одређена замена или принудна наплата нема својство извршне исправе; ако није протекло рок за испуњење обавезе; ако суд који је донео решење о извршењу није надлежан; ако нису испуњени услови за замену новчане казне из члана 41. Закона; ако је принудна наплата одређена на стварима и правима изузетим од извршења, односно на којима је могућност извршења ограничена и на одлуку о трошковима извршења).

Приговор не задржава извршење решења. Судија против чијег решења о извршењу је изјављен приговор може и сам ставити ван снаге своје решење ако нађе да су разлози из приговора основани. У супротном, доставиће приговор са списима предмета надлежном већу од три судије тог суда. Ове одредбе представљају покушај спречавања могућности одлагања поступка извршења изјављивањем безразложних приговора, уз истовремено омогућавање кажњеном лицу да из процесних разлога оспори решење о извршењу. Давањем могућности судији да у случају основаности приговора сам своје решење стави ван снаге очекује се да ће се ефикасније спроводити поступак извршења. Трочлано веће истог суда, на основу Закона одлучује по овом приговору.

Из одредбе да приговор не задржава извршење решења, произилази да се решење о извршењу извршава пре доношења одлуке по приговору трочланог већа истог суда.

Свако решење о извршењу, увек када се мења начин извршења, мора се уредно доставити осуђеном. То, обзиром на познате проблеме са доставом, може потрошити велико време у оквиру преклузивног рока за извршење прекршајних санкција и тиме довести до застаре у извршењу.

Члан 318. Закона одређује средства принудне наплате. Средства су: пренос новчаних средстава са рачуна кажњеног лица; извршење на заради и другим сталним новчаним примањима кажњеног лица; попис, процена и продаја покретних и непокретности ствари у својини кажњеног лица. Предмети на којима се спроводи принудна наплата су ствари права на којима се може спровести извршење.

Средства којима се врши принудна наплата новчаних казни, трошкова поступка и осталих новчаних износа, као и предмете над којима се принудна наплата има спровести, одређује суд решењем о извршењу.

Члан 318. став 4. Закона прописује да се током спровођења решења о извршењу принудном наплатом, предметно решење може преиначити и одредити друго средство и предмет извршења.

У поступку принудне наплате прво се намирују трошкови поступка (члан 318 став 5. Закона), што је новина у поређењу са важећим Законом.

Члан 319. Закона регулише спровођење принудне наплате на средствима са рачуна кажњеног лица. По пријему правноснажног решења о извршењу, принудну наплату новчаних казни, трошкова поступка и осталих новчаних износа са рачуна кажњених лица који се воде код пословних банака спроводи орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету.

Орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету је Одељење за принудну наплату Народне Банке, које је надлежно за принудну наплату са рачуна свих клијената банака, без обзира да ли се ради о правним или физичким лицима (члан 47 и 48 Закона о платном промету . Надлежни орган за принудну наплату обавезан је да у року од тридесет дана од дана пријема решења о извршењу извести надлежни прекршајни суд о извршеној уплати или о разлозима неизвршења принудне наплате.

Члан 320. Закона уређује спровођење принудне наплате на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица.

Члан 321. Закона регулише принудну наплату на покретним или непокретним стварима кажњеног лица. Закон као крајњу меру, у случају да није могуће извршити принудну наплату на други начин, предвиђа да суд може одлучити да се принудна наплата спроведе на покретним или непокретним стварима кажњеног физичког лица, предузетника или одговорног лица.

Прекршајни суд који је донео одлуку, доставиће своје решење о извршењу са предлогом за извршење, стварно и месно надлежном суду у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење – месно надлежном основном суду, како би исти спровео поступак принудне наплате пописом, проценом и продајом покретних односно непокретних ствари кажњеног лица.

Сматрам да редослед наплате неплаћене новчане казне по Закону треба да буде:

1. **Принудна наплата над средствима са рачуна кажњеног лица или принудна наплата на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица** јер изречену новчану казну треба наплатити ако је таква казна одређена. Тек ако то није могуће (по пријему извештаја Одељења за принудну наплату Народне Банке или извештаја исплатиоца зараде или других новчаних примања осуђеног) треба одредити друге видове замене неплаћене новчане казне, ценећи разлоге целисходности и ефикасности у сваком конкретном случају и поштујући принцип пропорционалности - одредити блажу казну - санкцију по врсти ако се њом постиже сврха кажњавања.

2. **Замена неплаћене новчане казне радом у јавном интересу**, под условом да се тај рад, како је дефинисано, не обавља под принудом, што претпоставља:
  - да је окривљени дао сагласност за обављање таквог рада (путем писане изјаве након пријема решења о извршењу или пак путем писмене изјаве дате поверенику, по позиву повереника коме је достављено решење о извршењу, што би за случај одбијања рада од стране осуђеног, о чему би повереник обавестио суд, захтевало доношење новог решења о извршењу, што све захтева протек временског периода у оквиру рока за извршење казне; или
  - да је окривљени у прекршајном поступку предложио или захтевао да се неплаћена казна замени у рад у јавном интересу (тада је његова изјава садржана у записнику о саслушању окривљеног у коме се нпр. уноси "за случај да дође до кажњавања новчаном казном за предметни прекршај, те немогућности плаћања новчане казне, окривљени изјављује да је спреман да обавља друштвено-користан рад и предлаже да му се замена неплаћене новчане казне изврши радом у јавном интересу" или на посебном поднеску окривљеног, у списима предмета. Било би добро да се окривљени изјасни и о броју телефона путем кога се може контактирати, и да се исти достави поверенику за извршење казне рада у јавном интересу, ради лакше комуникације).
3. Тек потом би се требала одредити **замена неплаћене новчане казне, казном затвора**, као најтежом санкцијом по врсти.
4. У сваком случају, **тек на крају**, све што се није могло наплатити или заменити у извршењу на претходно побројане начине, **наплатиће** се опет принудном наплатом, али овај пут **на покретним или непокретним стварима кажњеног лица**, као крајњом мером према осуђеном.

Према члану 41. став 8. Закона: " На замену неплаћене новчане казне сходно се примењују одредбе закона који прописује извршење кривичних санкција." Истовремено, члан 310. прописује сходну примену Закона о извршењу кривичних санкција (у даљем тексту ЗИКС), на извршење казне затвора, неплаћене новчане казне која се замењује казном затвора, рад у јавном интересу, заштитне мере и васпитне мере, ако Законом није другачије одређено.

Новчана казна изречена због учињеног прекршаја или непоштовања суда, према члану 309. Закона извршава се на основу Закона о прекршајима, док се замена неплаћене новчане казне казном затвора или казном рада у јавном интересу извршава сходном применом Закона о извршењу кривичних санкција, ако Законом није другачије одређено.

Члан 180а ЗИКС-а прописује да ће се његове одредбе, којима се уређује извршење новчане казне изречене за кривично дело сходно примењивати и на извршење новчане казне изречене за привредни преступ и прекршај, ако законом није другачије одређено а према члану 214. ЗИКС-а исто важи и за изречену казну затвора.

4. Замена неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу

Казна рада у јавном интересу, према члану 38. Закона, представља неплаћени рад у корист друштва који се не обавља под принудом, којим се не вређа људско достојанство и неостварује профит. Исти се не врши у циљу стицања добити и бесплатан је. Изрицањем казне рада у јавном интересу избегавају се лоши ефекти краткотрајног затворског кажњавања.

Предвиђа је и претходни Закон о прекршајима, који је још увек у примени, а од 2006. године и КЗ, као нову алтернативну санкцију.

Члан 52. КЗ-а предвиђа да се казна рада у јавном интересу може изрећи закривична делаза која је прописан затвор до 3 године или новчана казна. Закон о прекршајима и даље не садржи сличну одредбу, већ члан 35. Закона предвиђа да се казна рада у јавном интересу може прописати законом или уредбом, односно одлуком скупштине аутономне покрајине, скупштине општине или скупштине града.

Ниједан од поменутих органа надлежних за прописивање прекршајне казне рада у јавном интересу, за ових скоро осам година од када је претходни Закон о прекршајима предвидео поменуту казну својим одредбама, није предвидео казну рада у јавном интересу ни као главну ни као споредну у пропису о прекршају, те се иста још увек не може изрицати. Мишљење је аутора да би било пожељно да Закон о прекршајима садржи одредбу сличну одредби члана 52. КЗ-а, којом би изричито прописао казне за прекршаје за које се може изрећи рад у јавном интересу. С обзиром да такве одредбе у Закону нема, треба у посебним прописима о прекршајима предвидети казну рада у јавном интересу као санкцију.

До сада се казна рада у јавном интересу одређивала у прекршајном поступку само за случај замене неплаћене новчане казне, и то у малом броју случајева јер надлежни орган за извршење није прихватао извршење ове казне за прекршаје.

У јуну 2013. године први пут је извршена казна рада у јавном интересу, одређена као замена неплаћеној новчаној казни изреченој за прекршај, као резултат пројекта „Примена алтернативних санкција у прекршајном поступку“, реализованог уз помоћ „УСАИД-а“ и Пилот пројекта за извршење казне рада у јавном интересу који се спроводи уз помоћ „ЈРГА“ пројекта.

Такође, треба напоменути да је цео систем алтернативних санкција требао да почне да се примењује прво за прекршаје, као лакша кажњива дела, а тек потом да се примењује за кривична дела, као тежа, што код нас није био случај.

Члан 180а ЗИКС-а предвиђа своју сходну примену за новчане казне изречене за прекршај. Исти Закон у глави V предвиђа начин извршења казне рада у јавном интересу, који је ближе уређен Правилником о извршењу казне рада у јавном интересу (у даљем тексту: Правилник), за који се очекује да ће се примењивати и за извршење казне рада у јавном интересу одређене и за прекршаје а који теба прилагодити и за прекршаје.

Према члану 38. Закона, рад у јавном интересу не може трајати краће од 20 часова ни дуже од 360 часова и Законом је повећан максимум ове казне са 240 на 360 сати.

Приликом изрицања рада у јавном интересу, суд ће имати у виду врсту извршеног прекршаја, узраст, физичку и радну способност, психичка својства, образовање, склоности и друге посебне околности које се односе на личност учиниоца.

Ако кажњено лице не обави део или све часове изречене казне рада у јавном интересу, суд ће ову казну заменити казном затвора тако што ће за сваких започетих осам часова рада у јавном интересу одредити један дан затвора, што је новина Закона, јер претходни ЗОП који је још увек у примени нема решење за поменуто ситуацију.

Поступак извршења казне рада у јавном интересу покреће суд који је одлучивао у првом степену, тако што извршну одлуку, а то је решење о извршењу којим суд одређује да ће се неплаћена новчана казна заменити у казну рада у јавном интересу, са правноснажном и извршном пресудом и подацима о личности осуђеног, прибављеним током поступка, у року од три дана од наступања извршности, доставља Одељењу за третман и алтернативне санкције, Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде Републике Србије, Београд, Ул. Немањина бр.22-24. Поменуто Одељење организује, спроводи и надзире рад у јавном интересу. Новина је да суд доноси поменуто решење о извршењу а по претходном Закону о прекршајима, који је у примени, довољно је да се поменутом Одељењу достави допис са приложеном правноснажном пресудом, за покретање поступка извршења казне рада у јавном интересу.

Повереник је надлежан за извршење рада, а одређује га директор Управе у року од 8 дана од пријема извршне пресуде. Повереник је државни службеник, који има стручно звање педагога, психолога, андрагога, социјалног радника, као и одговарајуће радно искуство.

Рад се обавља на начин којим се осуђеном и његовој породици гарантује поштовање људског достојанства, основних права и слобода приватности. Забрањује се дискриминација због расе, боје коже, пола, језика, вере, политичког или другог опредељења, националног или социјалног порекла, имовног стања, рођења, образовања, друштвеног положаја или другог личног својства.

По пријему судске одлуке, Повереник обавља разговор са осуђеним, процењује његову личност, склоности, и евентуалне проблеме који могу да настану у раду. Након тога прави програм на који ће начин казна бити реализована. Затим Повереник одређује почетак, место, врсту и обим рада, име и презиме представника послодавца који непосредно прати рад осуђеног и рок завршетка рада у јавном интересу. Обављање рада се утврђује према роковима утврђеним судском одлуком, личним карактеристикама осуђеног, социјалним приликама, здравственом стању, способностима, стеченим знањима, стручношћу и другим околностима. Осуђени потписује изјаву да је упознат са радом у јавном интересу, а Повереник упознаје осуђеног са сврхом обављања рада, његовим обавезама и последицама неиспуњења обавеза.

Повереник лично упознаје осуђеног са представником послодавца, коме да је податке о осуђеном, неопходне за обављање рада, али не и податке који су у вези са извршеним кривичним делом и личним или породичним приликама осуђеног. Према Правилнику
☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs -
info@usudorek.org.rs

повереник је у непосредном контакту са осуђеним најмање једном месечно а по потреби и чешће а дужан је да проверава испуњење обавеза осуђеног.

Осуђени је дужан да обави рад у предвиђеном року и има право увида у досије извршења рада. Ако је оправдано спречен да обавља рад, осуђени је дужан да о томе у року од 24 сата обавести повереника и представника послодавца.

Предвиђено је Правилником да повереник о реализацији рада, најмање два пута обавештава суд и одељење, предлаже измене програма извршења. Повереник може предложити суду да дужину изречене казне рада умањи за једну четвртину (Члан 183. став 3. ЗИКС), међутим, судија прекршајног суда не располаже одредбом Закона која би му дала могућност – директан основ да то и прихвати. За разлику и од Закона, КЗ изричито предвиђа одредбу по којој је поменуто умањење могуће. С обзиром да умањење рада, као подстицајна могућност за кажњеног, није уопште прописана Законом, па није „ни другачије прописана“ (Члан 310 ЗОП), могуће је и тумачење да се и осуђеном за прекршај може умањити казна рада у јавном интересу до једне четвртине, на предлог повереника, по принципу да се све што није забрањено, сматра дозвољеним. У сваком случају, било би боље да Закон садржи прецизнију и јаснију одредбу, као КЗ, како у пракси не би било дилема.

Ова казна је засада почела у мањем обиму да се реализује у Београду, а очекује се да њена већа реализација почне и у другим градовима.

Рад у јавном интересу обавља се код правног лица – послодавца који се бави пословима од јавног интереса, а нарочито хуманитарним, здравственим, еколошким или комуналним делатностима.

На основу сталног јавног конкурса за заинтересоване послодавце или непосредне сарадње са државним органима и организацијама, Министарство правде закључује уговор о сарадњи са изабраним послодавцем о обављању рада. Уговором се посебно дефинише опис и обим послова и место обављања рада. На основу поменутог уговора о сарадњи закључују се појединачни уговори између директора Управе за извршење заводских санкција и послодавца за сваког осуђеног, којим се посебно регулишу њихови међусобни односи у вези са обављањем рада у јавном интересу, а посебно накнада штете ако осуђено лице или треће лице претрпи штету на раду или у вези са радом.

Послодавац је у обавези да распореди осуђеног на одговарајуће послове којим се не угрожава његово здравље, да одреди представника који ће пратити рад осуђеног и о томе извештавати повереника, да примењује опште прописе који се односе на услове рада, одморе, безбедност и здравље на раду. Послодавац остварује право на накнаду штете проузроковане радом у складу са општим прописима.

Представник послодавца обавештава Повереника уколико осуђени не испуњава своје радне обавезе или их грубо занемарује (касни, неоправдано одсуствује, напушта рад, намерно доводи себе у стање умањене радне способности-конзумира алкохол, намерно оштећује средства рада, непоштује организацију и начин рада ни друге запослене и кориснике рада). У том случају послодавац може раскинути појединачни уговор, уколико осуђени настави да

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

грубо занемарује своје обавезе. Повереник ће обавити разговор са осуђеним, упозорити га на последице, а ако настави обавестиће суд, који ће одредити други вид извршења новчане казне која није плаћена у предвиђеном року (нпр.принудну наплату новчане казне или казну затвора).

5. Замена неплаћене новчане казне казном затвора

Замена неплаћене новчане казне казном затвора врши се по процедури по којој се извршава и изречена казна затвора, с тим што члан 315. Закона прописује да ако кажњено лице исплати новчану казну у целости, извршење казне затвора ће се обуставити ако је започето.

Чланом 41. ст. 5. Закона прописано је „Уколико је извршење казне започето а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуставиће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу“.

Члан 178. ЗИКС-а прописује да ако осуђени плати само део новчане казне, суд ће остатак казне сразмерно заменити казном затвора, а ако осуђени исплати остатак новчане казне, извршење казне затвора ће се обуставити, на основу одлуке суда.

Треба истаћи да осуђени коме је неплаћена новчана казна замењена казном затвора има исти положај, приликом извршења затворске казне, као и да му је изречена затворска казна пресудом.

Извршење казне затвора спроводи се по одредбама ЗИКС-а (члан 214 до члана 231) на које упућује члан 310 Закона.

Кажњени за прекршај се распоређује, на извршење казне затвора у посебном одељењу завода, одвојено од осуђених, а кажњена жена распоређује се на извршење казне затвора у казнено-поправном заводу за жене (КПЗ Пожаревац), такође одвојено од осуђених жена. Као и кажњени за кривична дела, малолетни кажњени за прекршај, одвајају се од пунолетних.

Странци се распоређују према седишту прекршајног суда који их упућује на издржавање казне затвора.

За упућивање кажњеног, које се врши у складу са распоредним актом министра надлежног за правосуђе, надлежан је прекршајни суд који је донео првостепену пресуду, односно прекршајни суд надлежан према пребивалишту или боравку кажњеног у време извршења решења.

Након што је утврђена правноснажност и извршност пресуде и достављено решење о извршењу замене неплаћене новчане казне у казну затвора кажњеном, истом се писмено налаже (упућује позив - налог) да се у року од осам (а најдуже петнаест) дана јави на издржавање казне затвора.

Надлежни прекршајни суд обавештава завод о датуму када кажњени треба да се јави на издржавање казне, а потом завод извештава надлежни прекршајни суд да ли се кажњени јавио у завод на издржавање казне.

Ако се кажњени који је уредно позван не јави у завод, прекршајни суд наређује његово довођење, а ако се кажњени крије или је у бекству, прекршајни суд наређује издавање потернице.

Према још увек важећем ЗОП-у, кажњени се јавља у просторије прекршајног суда, одакле се уз посебан налог за пријем у затвор упућује да се добровољно јави на издржавање казне затвора. Уколико се кажњени не јави у затвор, ако јеу бекству, или се крије, прекршајни суд ће издати наредбу за његово принудно довођење, односно наредити надлежној Полицијској управи издавање потернице.

Као почетак издржавања казне затвора рачуна се дан када се кажњени добровољно јавио у затвор на издржавање казне, односно када је лишен слободе.

Чланом 218. ЗИКС-а одређено је да се као први дан затвора рачуна онај дан, када се кажњени добровољно јавио у затвор, односно дан када је лишен слободе. Кажњени се према члану 231. ЗИКС-а отпушта онога дана када му је истекла казна затвора, што значи, истог, а не следећег дана. Када последњи дан затвора пада у суботу, недељу или државни празник кажњени се отпушта из затвора претходног дана. Поступајући судија одређује дан ступања на издржавање казне затвора и дан када ће кажњени бити отпуштен из затвора. Уколико услед неких околности (нпр. кажњени се касније јавио на издржавање казне и сл.)настане накнадна промена у односу на дане означене у налогу за пријем у казнено - поправну установу, у којој се извршава затвор, судија треба да достави нови налог у затвор.

Треба додати да се у изречену казну затвора, према члану 47. Закона, увек урачунава и време задржавања кажњеног. Задржавање (у притвору) дуже од 12 часова, а краће од 24 часа, рачуна се као један дан издржаног затвора и улази у обрачун броја дана, тако што се за један дан смањује број дана који осуђеном преостаје да издржи у затвору, а што се прецизира налогом. Поменуто задржавање се рачуна и у 1000 динара новчане казне или 8 сати рада у јавном интересу.

У случају извршења пресуде пре правноснажности, осуђени коме је изречена новчана казна замењена казном затвора, одмах, односно истог дана се упућује на издржавање казне затвора, пре него што је пресуда постала правноснажна. Пре доношења решења о извршењу, односно замене неплаћене новчане казне у казну затвора, аутор рада је мишљења да треба забележити исказ окривљеног да у току дана не може или неће да плати новчану казну, па тек потом одлучивати о замени исте.

Завод надокнађује осуђеном трошкове превоза јавним саобраћајем од пребивалишта, односно боравишта до седишта завода, док трошкове довођења у завод сноси осуђени, према члану 47 ЗИКС.

Према члану 171. ЗИКС-а, трошкове превоза отпуштеног лица од завода до места пребивалишта, односно боравишта сноси завод, а отпуштеном странцу плаћају се трошкови превоза до граничног прелаза.

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

Извршење казне затвора изречене за прекршај може се одложити из истих разлога као и извршење казне затвора изречене за кривично дело.

Кажњеној жени у шестом месецу трудноће и кажњеној мајци која има дете млађе од једне године извршење казне се одлаже док дете не наврши једну годину, а кажњеном који је оболео од тешке акутне болести - све док болест траје. За оцену тешке акутне болести треба обратити пажњу на актуелност лекарске документације, која би требала да садржи и налаз лекара специјалисте, као и имати у виду да ће се одлагање увек одобрити ако се ради о тешкој акутној болести или тешкој хроничној болести, где је стање осуђеног знатно погоршано, а не постоје услови за лечење у заводу или Специјалној затворској болници.

У осталим случајевима одлагање извршења казне траје најдуже 60 дана.

Молбу за одлагање почетка извршења казне затвора (одређене и као замене неплаћеној новчаној казни) подноси кажњени, у року од три дана од пријема налога за издржавање казне и у њој се наводе разлози за одлагање, прилажу се докази који разлоге потврђују и назначаваче време за које се одлагање тражи.

Ако је тешка акутна болест кажњеног или смрт његовог брачног друга, детета, усвојеника, родитеља или усвојитеља уследила после истека рока од три дана, молба се може поднети до дана када кажњени треба да се јави на издржавање казне.

Молба за одлагање подноси се председнику прекршајног суда који је донео првостепену пресуду.

Када уз молбу нису приложени докази, председник прекршајног суда налаже кажњеном да их достави у року од осам дана и упозорава га да ће се у супротном молба одбацити.

Поводом молбе председник прекршајног суда дужан је да донесе решење у року од три дана од пријема молбе а неблаговремену молбу, молбу коју је поднело неовлашћено лице и молбу уз коју нису приложени докази, (након претходног упозорења да исте доставе у року од 8 дана), председник суда ће одбацити.

Председник суда доноси и решење о одбацавању молбе; решење о одбијању молбе, ако је молба неоснована или решење о одлагању почетка издржавања казне затвора, ако је молба усвојена.

Разлози и трајање одлагања казне затвора таксативно су набројани у члану 48. ЗИКС-а. Почетак одлагања извршења казне затвора сматра се дан када је донето решење о одлагању.

Кажњени може против првостепеног решења, у року од три дана изјавити жалбу председнику Вишег прекршајног суда, који је дужан да о жалби одлучи у року од три дана од њеног пријема.

Први пут упућена молба за одлагање, задржава извршење казне до правноснажности решења о молби.

Председник прекршајног суда који приликом одбијања други пут поднете молбе утврди да се право на молбу злоупотребљава, одлучиће да жалба не задржава извршење казне.

Председник прекршајног суда опозива одлагање извршења казне ако накнадно утврди да нису постојали или су престали разлози због којих је одлагање одобрио или кажњени одлагање користи противно одобреној сврси.

Ако је одобрено одлагање кажњеној трудници, а дете се роди мртво, одлагање се обуставља кад истекне два месеца од порођаја, а ако је дете умрло после порођаја, одлагање се обуставља кад истекне два месеца од смрти детета. Када је одлагање одобрено кажњеној мајци детета млађег од једне године, а дете умре, одлагање се обуставља после истека два месеца од смрти детета.

Против решења о опозиву и обустави одлагања извршења казне затвора, кажњени има право жалбе која одлаже извршење решења, под истим условима као против решења којим је одлучено о молби за одлагање.

Изузетно, на молбу кажњеног, директор Управе може из оправданих разлога одобрити прекид извршења казне затвора, који траје до његовог излечења, а најдуже десет дана.

На прекид извршења казне затвора изречене за прекршај сходно се примењују одредбе ЗИКС-а, којима се уређује прекид извршења казне затвора изречене за кривично дело.

6. Извршење пре правноснажности и напомене о јемству

Од општег правила да се одлуке извршавају кад постану правоснажне, извршне и када за њихово извршење нема законских сметњи нови Закон, као и претходни Закон о прекршајима, предвиђа изузетак - извршење пре правноснажности, прописано у члану 308. Овај изузетак се односи и на прекршаје за које се издају прекршајни налози сагласно члану 178 ставу 3 Закона. Према члану 308. Закона рок за жалбу подносиоца захтева је скраћен са садашњих три дана на 48 часова, што подразумева да доставница о уручењу подносиоцу захтева осуђујуће пресуде која се извршава пре правноснажности, мора поред датума садржати и време - час када је извршено уручење. Надаље, у овим предметима је битно бележити све процесне радње временски и у сатима, јер и оне захтевају хитно поступање, имајући у вид да су и за њих Законом прописани краћи рокови.

За а разлику од претходног Закона о прекршајима, који предвиђа да се само казна извршава пре правноснажности, нови Закон предвиђа да ће суд „у пресуди одредити да окривљени и пре правноснажности пресуде приступи њеном извршењу“. На тај начин нови Закон проширује примену извршења пре правноснажности на извршење и осталих одлука из пресуде које се односе на трошкове поступка и друге изречене санкције. Више деценија до сада закони о прекршајима су прописивали да се заштитне мере извршавају тек по правноснажности одлуке којом су одређене.

Мишљење је аутора да би требало више користити међународну правну помоћ у прекршајном поступку према странцима, с обзиром да је све више захтева из страних држава за уручењем писмена везаних за наплату новчаних казни за прекршаје које су наши држављани

учинили у иностранству, те треба, бар по принципу реципроцитета да инсистирамо на стварању такве праксе и за прекршаје учињене на територији Републике Србије.

Треба имати у виду, како пракса показује, да се путем међународне правне помоћи може захтевати уручење писмена, али да се принудно не извршавају новчане казне.

Овом приликом треба подсетити и на Правни став Вишег прекршајног суда заузет у Београду на седници свих судија 25.03. 2011. године, према коме је "рок за отклањање недостатака" по неуредном захтеву за покретање прекршајног поступка, "код предмета који се решавају по члану 294 став 1 Закона о прекршајима тај рок мора бити -одмах". Чланом 294. претходног Закона о прекршајимаи чланом 308. Закона регулисано је извршење осуђујућих пресуда пре правноснажности.

Из члана 308. став 2. Закона произилази да, као и до сада, жалба не одлаже извршење пресуде донете на основу члана 308. Закона.

Треба истаћи да би сам захтев за покретање прекршајног поступка требао да садржи предлог подносиоца за примену члана 308. Закона и образложење тог предлога.

Велики је број прекршаја за које је прописана казна затвора, као искључиво примењива казна или је прописана алтернативно са новчаном казном. Према члану 128. Закона, подносиоци захтева за покретање прекршајног поступка су дужни да обавесте јавног тужиоца да је поднет захтев за покретање поступка, а јавни тужилац има обавезу да писмено извести подносиоце захтева (а не суд који је примио захтев) да ли је одлучио да преузме гоњење. Мишљење је аутора да је пожељно да се пре подношења захтева суду зна ко заступа пред судом такав захтев, због хитности поступка и хитне обавезе прибављања и обезбеђења доказа (обезбеђење присуства очевидаца догађаја, овлашћеног службеног лица које је нпр. вршило увиђај саобраћајне незгоде), како не би долазило до недоумица.

Рад судија прекршајног суда у случајевима када се приводе лица у судодвија се под посебним отежаним условима и захтева хитност у вођењу поступка уз спровођење целокупног доказног поступка, анајчешће доводи до извршење казне одмах - пре правоснажности пресуде. Сложеност поступка често изискује хитно ангажовање преводиоца и вештака у поступку, чије присуство је често тешко обезбедити. За ове предмете важе и законом прописани краћи жалбени рокови, што додатно указује да су у питању специфични предмети, који су у преко 95% случајева извршни одмах, сходно члану 294. претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени. Такође, треба имати у виду да се према досадашњој прекршајној пракси, решење о замени новчане казне, казном затвора, у случају када је новчана казна изречена пресудом донетом на основу члана 294. претходног Закона о прекршајима, која се извршава пре правноснажности, такође извршава пре правноснажности поменутог решења и осуђени се истог дана када је донета поменута пресуда, а након што му је уручено решење о замени новчане казне, упућује и спроводи на издржавање казне затвора.

Треба напоменути да јемство у прекршајном поступку у смислу члана 194. Закона, губи карактер средства за обезбеђење присуства окривљеног у поступку (што је превасходни циљ овог правног института) и постаје начин обезбеђења наплате штете, трошкова и казне, па и заштитне мере. Према члану 198 став 5. Закона, ако странац не приступи извршењу заштитне мере нпр. забране управљања моторним возилом, задржаће му се јемство. Такође, хитност поступка према странцима у прекршајном поступку, с обзиром на могућности дате чланом 196. Закона, у великој мери онемогућава или бар не оправдава спровођење поступка за одређивање јемства, па се

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

поставља између осталог и питање могућности хитног одлучивања по жалби изјављеној нпр. на решење о одређивању јемства у којој се напада истакнута висина имовинско-правног захтева оштећеног, која може бити произвољно висока а мора се укључити у висину износа јемства коју одређује суд, итд.

Закон изричито предвиђа да ће се јемство вратити у случају окончања поступка правноснажном ослобађајућом пресудом, што је новина а не само ако је донесена правноснажна пресуда о обустави прекршајног поступка.

У оквиру наслова "Лица која немају пребивалиште на територији Републике Србије" Закон у члану 178. прописује:

"Учиниоцу прекршајакојине може да докаже свој идентитет или нема пребивалиште, или не живи на адреси на којој је пријављен, или ако има пребивалиште у иностранству или ако одлази у иностранство ради боравка, а коме је издат прекршајни налог у радно време банке или поште, наложиће се да изречену казну уплати одмах преко банке или поште.

Уколико је учиниоцу прекршаја издат прекршајни налог ван радног времена банке или поште или ако је прекршај учињен ван насељеног места, новчана казна ће му се наплатити на лицу места уз издавање потврде у којој је наведен и износ поштарине који је учинилац прекршаја дужан да плати на лицу места, а овлашћени службеник ће првог наредног радног дана уплатити новац преко поште“.

Претпостављам да ће се поменута уплата овлашћеног службеника прихватити и уколико је иста учињена преко банке, а не само преко поште.

Даље: "Ако учинилац прекршаја не плати новчану казну, сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд.Уколико није могуће учиниоца прекршаја одмах довести пред суд, тада представник овлашћеног органа може предузети мере из члана 199.став 1. овог закона."

Мере из члана 199. став 1. Закона односе се на задржавање путне исправе или другог идентификационог документа окривљеног, уз потврду, до извршења пресуде.

Члан 178. став 3. Закона указује да се за случај неплаћања новчане казне одмах по издатом прекршајном налогу, води прекршајни поступак, који захтева хитност и који се може окончати осуђујућом пресудом, која се извршава пре правноснажности на основу члана 308. Закона.

Треба истаћи да одредба члана 178. став 3. Закона, која гласи: „Ако учинилац прекршаја не плати новчану казну, сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд.“ указује, с обзиром да мало странаца говори српски језик, да постоји могућност да због језичке баријере такви странци буду доведени пред суд, где ће им се тек по покретању прекршајног поступка, уз ангажовање преводиоца, указати на прекршај за који се терете и да ће вероватно многи од њих хтети да одмах плате новчану казну по издатом прекршајном налогу, а с обзиром на члан 174. став 7. Закона неће имати могућности да плате

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs - info@usudorek.org.rs

половину изречене казне, односно истиће бити принуђени да новчану казну из прекршајног налога плате у целости, као и трошкове прекршајног поступка. Члан 174. став 7. Закона гласи: „Ако суд утврди да је окривљени који је захтевао судско одлучивање одговоран за прекршај, својом одлуком ће га обавезати да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу као и да надокнади судске трошкове.“ Из поменуте одредбе произилази обавеза суда да у пресуди за прекршај за који је издат прекршајни налог може одредити новчану казну само у пуном износу који је одређен прекршајним налогом, а прекршајни суд нема могућности ублажавања казне за прекршаје за које се издаје прекршајни налог. Ствар се додатно компликује уколико је једном окривљеном истовремено издато више прекршајних налога (погрешно паркирање, коришћење телефона у војњи, излазак из возила приликом контроле, без одобрења службеног лица полиције, итд.), што за неке странце из држава из окружења може представљати значајан новчани износ којим исти не располажу или им је потребно време да га прибаве. Нема законског ограничења за број прекршајних налога који се истом лицу могу одједном издати. Такође нема могућности примене члана 43. Закона о ублажавању казне коју би судија одредио пресудом која се извршава пре правноснажности, с обзиром да се ради о новчаним казнама одређеним за прекршаје за које се издају прекршајни налози, иако се збирно ради о значајном износу који треба одмах исплатити.

Члан 178 став 1. тачка 3. Закона упућује на нужност плаћања новчане казне по издатом прекршајном налогу одмах по издавању истог, и представља изузетак од рока за плаћање од осам дана предвиђеног у члану 171. став 1. тачка 1 Закона. Дакле, члан 178 став 1. тачка 3 прописује да прекршајни налог мора да садржи поуку и упозорење да се лице против кога је издат прекршајни налог ослобађа плаћања преосталог дела изречене новчане казне ако прихвати одговорност и у року од осам дана од дана пријема прекршајног налога плати половину изречене казне у складу са чланом 173. став 1. овог закона.

Сматрам да члан 171. Закона треба допунити и упозорењем за лица која су дужна да новчану казну по платном налогу исплате одмах, како не би долазило до неспоразума и несагласности између усменог налога овлашћеног службеног лица да плати одмах по платном налогу и писменог налога у урученом прекршајном налогу – да плати у року од осам дана.

Члан 178. став 3, не предвиђа да је нужно потписивање прекршајног налога од стране лица према коме је издат прекршајни налог. Не потписивање прекршајног налога од стране лица коме је исти издат, представља такође изузетак у односу на одредбу члана 176. Закона који предвиђа да ће суд „решењем одбацити неблаговремен или непотписан захтев за судско одлучивање.“ Према члану 178. став 3. Закона, само неплаћање новчане казне прописане прекршајним налогом, тај непотписан налог претвара у захтев за судско одлучивање.

Сматрам да члан 178. став 3. и став 4. Закона као и члан 308. Закона који се односи на извршење пресуде пре правноснажности изузетно рестриктивно треба тумачити. Став 3 и став 4 члана 178 представљају новинеу Закону. Оправданост њиховог постојања ће се видети у пракси. Чињеница је да до сада није било решења за ефикасну наплату „мандатних“ казни (казни прописаних у фиксном новчаном износу) издатих странцима. То би се можда могло решити јединственим регистром неплаћених казни, који је доступан на границама Србије службеницима који врше контролу на граници и путем кога би се према странцу који није платио раније изречену новчану казну могла предузети заплена ствари које су се код њега затекле, ради принудне

☎ +381 11 3447586 - ул. Хаџи Проданова бр.11 - 11000 Београд - www.usudprek.org.rs -
info@usudorek.org.rs

наплате. У савременијим упоредно правним системима, не извршава се казна затвора као замена неплаћене новчане казне, већ се обезбеђује и хотелски смештај нпр. возача аутобуса и путника, због саобраћајног прекршаја и возачу се задржавају документа и задржава возило, до плаћања новчане казне а наплаћују се и трошкови таквог извршења, колико износе.

Члан 199. Закон регулише судско задржавање личне исправе, које суд одређује на предлог подносиоца захтева или по службеној дужности, о чему се издаје потврда. Лична исправа може се задржати до извршења пресуде. Напомињем да према члану 190. Закона овлашћени полицијски службеник може осумњиченог задржати најдуже 24 сата, а према члану 192. Закона судско задржавање окривљеног не може трајати дуже од 24 часа.

Члан 199. Закона даје могућност окривљеном, након уручења пресуде, уплатница и потврде о задржавању документа, да прибави новац и изврши уплату у пошти или банци, и тек неког следећег дана, по плаћању новчане казне приступи ради преузимања документа.

У овој ситуацији постоји опасност да окривљеном нису задржана сва документа, на основу којих може да пређе границу, већ само нека од њих, које је пријавио да има код себе. Познато је да се државна граница може прећи без пасоша, само са личном картом. Такође је могуће и прибављање привременог путног листа, за прелазак границе. У сваком случају, за окривљеног је често поменуто повољније него боравак у затвору.

Примена члана 199. даје време окривљеном да прибави новац и плати казну (нарочито када је прекршај учињен у касним вечерњим сатима) али истовремено у потпуности не гарантује да ће се исти вратити да преузме задржана лична документа и плати казну.

Посебан проблем код извршења одлука пре правноснажности, које се по правилу извршавају – одмах, истог дана, представља, према садашњем стању, немогућност извршења у кратком року казне рада у јавном интересу или принудне наплате новчане казне, те изгледа да једино за случај неплаћања изречене новчане казне од извршивих законских могућности према Закону, преостаје само замена затвором, што би посебно погађало кажњене са недовољно новца код себе. Истовремено, то би значило да суд при извршењу неплаћене новчане казне одмах примењује затвор, као тежу меру иако није ни покушао лакше мере, као што су принудна наплата или замена неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу.

Потребно је што пре пронаћи могућности да се у пракси за неплаћене новчане казне изречене у пресудама које се извршавају пре правноснажности, као прва опција покушава принудна наплата (уз веће ангажовање граничних органа контроле) а тек потом рад у јавном интересу или затвор.

Ефекте Закона сагледаваћемо кроз његову примену.

7. Закључак

Извршење новчане казне према Закону могуће је принудном наплатом или заменом неплаћене новчане казне, у казну затвора или казну рада у јавном интересу.

Суд у поступку извршења неплаћене новчане казне може мењати начин извршења. Ради ефикасности извршног поступка, поступајући судија увек треба да покуша прво, принудну наплату над средствима са рачуна кажњеног лица или принудну наплату на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица, па тек ако то није могуће да одреди замену неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу или казном затвора, па тек на крају да одредити принудну наплату на покретним или непокретним стварима кажњеног лица, као крајњом мером према осуђеном.

Једна од значајних новина Закона је да се целокупна неплаћена новчана казна изречена у прекршајном поступку може наплатити принудним путем за сва физичка лица. Према претходном Закону о прекршајима, који је још увек у примени, принудна наплата се врши само за професионалне војнике, правна лица и одговорна лица у правним лицима, а за остала физичка лица, само за износе веће од 60.000 динара.

У том погледу, прекршај представља специфично кажњиво дело, имајући у виду да за разлику од кривичних дела дозвољава принудну наплату неплаћене новчане казне. Новчане казне изречене у кривичном поступку, физичким лицима, не могу се наплатити принудним путем.

Значајне новине у Закону односе се и на извршење пре правноснажности новчаних казни за прекршаје за које се издају прекршајни налози, а могуће је спровести и извршење заштитних мера пре правноснажности.

Предметни рад о новом Закону о прекршајима указује на неке могућности које пружа текст новог Закона у односу на извршење најзначајније и најбројније санкције у прекршајном поступку – новчане казне, када се за случај неплаћања иста замењује казном затвора или казном рада у јавном интересу.

Релевантни прописи:

- (1) Закон о прекршајима, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 65/13.
- (2) Закон о прекршајима, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 101/05, 116/08 и 111/09.
- (3) Закон о извршењу кривичних санкција, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 85/2005, 72/2009 и 31/2011
- (4) Кривични законик, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 и 111/2009.
- (5) Правилник о извршењу казне рада у јавном интересу, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 20/2008 од 19.2.2008. године.
- (6) Законик о кривичном поступку, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 72/2011, 101/2011 и 121/2012.
- (7) Закон о платном промету, Сл. лист СРЈ бр. 3/02, 5/03, "Сл. гласник Републике Србије", бр. 43/04, 62/06, 111/09 - др. закон, 31/11

Литература:

- (1) Образложење предлога Закона о прекршајима, 2013.
- (2) Др. Зоран Стојановић, „Кривично право, општи део“, Правна књига, 2010 год., Београд
- (3) Др. Александар Јакшић, „Грађанско процесно право“, Центар за издаваштво и информисање правног факултета, 2012 год.